

Havaintoja maahanmuuttajien koulutus- ja työmarkkinapaikasta Suomessa

Leena Viinämäki (toim.)

Havainnot maahanmuuttajien koulutus- ja työmarkkinapaikasta Suomessa

© Lapin ammattikorkeakoulu ja tekijät

ISBN 978-952-316-421-5 (pdf)

ISSN 2489-2637 (verkkojulkaisu)

Lapin ammattikorkeakoulun julkaisu

Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 26/2021

Toimittaja: Leena Viinämäki

Kirjoittajat: Leena Viinämäki &

Erkki Saari, post mortem

Kansikuva: Leena Viinämäki & Pia Kuha

Lapin ammattikorkeakoulu

Jokiväylä 11 C

96300 Rovaniemi

Puh. 020 798 6000

www.lapinamk.fi/julkaisut

Lapin ammattikorkeakoulu ja Lapin yliopisto
muodostavat yhdessä Lapin korkeakoulukonsernin.

www.luc.fi

SISÄLLYS

KUVIOLUETTELO	5
KARTTALUETTELO	6
TAULUKKOLUETTELO	6
LIITEKUVIOT	7
LIITETAULUKOT	7
JULKAISUN SAATTEEKSI	9
MAAHANMUUTTAJUUS HAKUSANA- JA TILASTOKONTEKSTISSA	14
1 Johdanto	14
2 Maahanmuuttajuutta hakusanasaldolla kuvattuna	17
3 Maakunnittainen tilastokatsaus	19
4 Tilastokatsaus maahanmuuttajataustaisten henkilöiden väestökehityksestä	20
5 Tilastokatsaus maahanmuuttajataustaisten henkilöiden koulutusmarkkinakansalaisuudesta	26
6 Tilastokatsaus maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työmarkkinakansalaisuudesta	34
7 Tilastokatsaus maahanmuuttajataustaisten henkilöiden taloudellisesta hyvinvoinnista	42
8 Summa summarum	50
Kirjallisuus	55
Liitekuviot ja -taulukot	57
OPINTOSOSIAALISET EDUT KOULUTUS- JA TYÖMARKKINOILLA TOIMIMISEN MÄÄRITTÄJINÄ	82
1 Johdanto	82
2 Koulutus-, työ- ja hyvinvointipalvelumarkkinakansalaisuus ihmisten opiskelu- ja työssäkäyntiratkaisujen määrittäjänä	83
3 Koulutus- ja opintotukijärjestelmien tasa-arvotavoite	84
4 Tutkimuskysymykset ja -asetelma	85
5 Tutkimustulokset	85
6 Pohdinta	95
Kirjallisuus	96

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1.	Tutkimusavusteisen kehittämisen kohde-erittely.	11
Kuvio 2.	Maahanmuuttajien koulutus- ja työmarkkinapaikka Suomessa.	12
Kuvio 3.	Ulkomaalaistaustaiset Suomessa 1990–2020.	14
Kuvio 4.	Ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä pääkaupunkiseudulla, kehysalueella ja muualla Suomessa vuosina 1990–2020.	15
Kuvio 5.	Ulkomaalaistaustaisten osuus (%) väestöstä koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	20
Kuvio 6.	Ulkomaan kansalaisten osuus (%) väestöstä koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	22
Kuvio 7.	Suomen kansalaisuuden saaneiden osuus (%) ulkomaan kansalaisista koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	24
Kuvio 8.	Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien 18 vuotta täyttäneiden osuus (%) ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	26
Kuvio 9.	Toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) 18 vuotta täyttäneestä väestöstä ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	28
Kuvio 10.	Toisen asteen ammatillisen koulutuksen keskeyttäneiden osuus (%) ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2012–2016.	30
Kuvio 11.	Kolmannen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) vastaavan ikäisestä perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneesta väestöstä ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	32
Kuvio 12.	Työllisyysaste (%) ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	34
Kuvio 13.	Työttömyysaste (%) ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	36
Kuvio 14.	Määräaikaista työtä tekevien osuus (%) palkansaajista ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	38
Kuvio 15.	Osa-aikatyötä tekevien osuus (%) palkansaajista ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	40

Kuvio 16.	Matalan työllisyyden asutokunnissa asuvien osuus (%) ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2005–2017.	42
Kuvio 17.	Työllisten pienituloisuusaste (%) ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	44
Kuvio 18.	Asutokuntien pienituloisuusaste (%) asutokunnissa, joissa on vain ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	46
Kuvio 19.	Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuus (%) ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	48
Kuvio 20.	Tutkimusavusteinen kehittämis toiminta maahanmuuttopolitiikassa ja maahanmuuttajien elämänpoliittisissa valintatilanteissa.	54
Kuvio 21.	Koulutus-, työ- ja hyvinvointipalvelumarkkinakansalaisen opiskeluun ja työssäkäyntiin liittyvien päätösten yksilölliset, elämänpoliittiset ja rakenteelliset, yhteiskuntapoliittiset reunaehdot.	83

KARTTALUETTELO

Kartta 1.	Ulkomaalaistaustaiset ja ulkomaan kansalaiset kunnittain 2020.	16
------------------	--	----

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1.	Väestö kielen mukaan 1990–2020.	15
Taulukko 2.	Hakusanalla maahanmuutto terminologista -saldoa 4.12.2021 ministeriöittäin.	17
Taulukko 3.	Maahanmuuttajuus terminologinen verkkohakusanasaldo 4.12.2021.	18
Taulukko 4.	Tilastosaldo pähkinänkuoressa.	50
Taulukko 5.	Väestö pääasiallisen toiminnan mukaan vuosina 2008–2017.	86
Taulukko 6.	Työlliset opiskelijat koulutusaloittain vuosina 2008–2017.	88
Taulukko 7.	Perusasteen jälkeisen tutkintotavoitteisen koulutuksen opiskelijat sekä ulkomaalaiset ja vieraskieliset opiskelijat koulutussektoreittain vuosina 2008–2016.	91
Taulukko 8.	Opiskelijat, opintotuen saajat ja heidän osuutensa opiskelijoista sekä työvoima- ja omaehtoisessa koulutuksessa työttömyysturvalla olevat vuosina 2008–2016.	94

LIITEKUVIOT

Liitekuvio 1.	Suomen koulutusjärjestelmä 2019.	57
Liitekuvio 2.	Ulkomailla suoritettujen tutkintojen tunnustaminen.	58

LIITETAULUKOT

Liitetaulukko 1.	Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa (18+ v.; %), tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	59
Liitetaulukko 2.	Toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) tutkinnon suorittaneista, tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	61
Liitetaulukko 3.	Tutkintoon johtavan koulutuksen kokonaan keskeyttäneiden osuus (%), tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2012–2016.	63
Liitetaulukko 4.	Kolmannen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) tutkinnon suorittaneista, tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	64
Liitetaulukko 5.	Työllisyysaste (%), tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	66
Liitetaulukko 6.	Työttömyysaste (%), tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	68
Liitetaulukko 7.	Määräaikaista työtä tekevien osuus (%) palkansaajista, tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	70
Liitetaulukko 8.	Osa-aikatyötä tekevien osuus (%) palkansaajista, tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	72
Liitetaulukko 9.	Matalan työllisyyden asutokunnissa asuvien osuus (%), tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä	

	suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2005–2017.	74
Liitetaulukko 10.	Työllisten pienituloisuusaste (%), tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	76
Liitetaulukko 11.	Asuntokuntien pienituloisuusaste (%), tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	78
Liitetaulukko 12.	Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuus (%), tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.	80

JULKAISUN SAATTEEKSI

Tämä julkaisu sisältää kaksi artikkelia maahanmuuttajaopiskelijoiden koulutus- ja työmarkkinakansalaisuuden muotoutumisesta 2000-luvun suomalaisilla koulutus- ja työmarkkinoilla *Maahanmuuttajaopiskelijan ääni: kokemuksia opintopolusta* sekä *UOMA – Uraa ja osaamista korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille* -hankkeissa saatuihin havaintoihin ja tuloksiin pohjautuen. Ensimmäinen artikkeli luo yleiskuvaa suomalaisesta maahanmuuttajuudesta kansallisen ja maakunnittaisen tilastokatsauksen sekä hakusanatarkastelun kautta kontekstoiden toista artikkelia, jossa tarkastelun keskiössä ovat suomalaiset opintososiaaliset edut koulutus- ja työmarkkinoilla toimimisen mahdollistajina.

Ensimmäinen artikkeli perustuu *Maahanmuuttajaopiskelijan ääni: kokemuksia opintopolusta* (26.6.2018–1.12.2020) -hankkeen tilastokatsaukseen. Opetushallituksen rahoittaman hankkeen päätoteuttajana on toiminut Laurea-ammattikorkeakoulu, josta hankkeen tieteellisenä johtajana toimi *Erkki Saari* kuolemaansa saakka († 28.9.2019). Hankkeen osatoteuttajina olivat toiselta asteelta *Luksia*, *Omnia* ja *Careeria*. Laurea-ammattikorkeakoulusta hankkeessa työskentelivät *Erkki Saaren* lisäksi *Susanna Ahonen-Coly*, *Kari Halme* ja *Minttu Rätty*. Lapin ammattikorkeakoulu toimi hankkeen osatoteuttajana 1.1.–31.12.2020 välisen ajan al-lekirjoittaneen toimiessa hankkeen tieteellisenä johtajana Erkki Saaren menehtymisen jälkeen. Tarkennetun hankesuunnitelman tiivistelmän (Hanke pähkinänkuoressa) mukaan:

”Tutkimme hankkeessa maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden opintojen etenemistä ja keinoja, joilla voidaan edistää heidän etenemistään koulutus- ja työurillaan, etenkin siirtymistä II asteelta korkea-asteelle, ja tehostaa kielikoulutusta. Pyrimme tukemaan mm. sitä, että maahanmuuttajien pääsy opiskelemaan II asteen ja edelleen korkea-asteen oppilaitoksiin, opintojen nivelvaiheessa eteneminen ja siirtyminen työelämään olisi entistä sujuvampaa. Hankkeen aineistoina käytetään henkilöhaastatteluja ja -kyselyjä, rekisteritietoja ja aiempia tutkimuksia. Tutkittavina teemoina ovat kielien oppimisen merkitys opinnoissa, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen koulutusorganisaatioissa, erilaiset kulttuuriorientaatiot, koulutettavien ammatti- ja työelämään siirtyminen sekä arjen sosiaalinen elämänhallinta. Hankkeen tulokset edistävät koulutuspoliittisten ja muiden koulutukseen sekä sen kehittämiseen vaikuttavien päätösten tekemistä. Hankkeen ydintä on edistää maahanmuuttajaopiskelijan äänen kuulluksi tuloa.”

Hankkeen loppuraportissa *Susanna Ahonen-Coly*, *Kari Halme*, *Anita Hietalahti*, *Tarja Lang*, *Minttu Rätty*, *Erkki Saari* & *Leena Viinamäki* (2020) *Maahanmuuttajaopiskelijan ääni – Näkökulmia opintoihin ja työelämään Suomessa* (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-599-3>) on eritelty edistäviä ja vaikeuttavia tekijöitä, joita maahanmuuttajaopiskelija kohtaa ammatillisten opintojensa aikana, siirtyessään eri koulutusasteiden välillä sekä siirtyessään työelämään ammatillisen tutkinnon suorittamisen jälkeen. Tutkimusraportin tilastokatsauksessa tarkasteltiin koko maan ja Uudenmaan maakunnan tilanteen kehitystä hankkeen kohdentuessa Uudellamaalla toimiviin oppilaitoksiin.

Toisen artikkelin primus motoreina ovat sekä *Maahanmuuttajaopiskelijan ääni: kokemuksia opintopolusta* -hankkeen että *UOMA – Uraa ja osaamista korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille* -hanke. Kun *Maahanmuuttajaopiskelijan ääni: kokemuksia opintopolusta* -hankkeen tavoitteena oli edistää maahanmuuttajataustaisten henkilöiden opiskelemaan pääsyä toiselle asteelle ja korkea-asteelle, niin ESR rahoitteisessa *UOMA – Uraa ja osaamista korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille* (1.1.2019–31.12.2020) -hankkeessa kohderyhmänä olivat korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien työmarkkinoille siirtymisen edistäminen. Hankkeen päätoteuttajana toimi Hämeen ammattikorkeakoulu, josta projektipäällikkönä *Anita Eskola-Kronqvist*. Hankkeen osatoteuttajina on ollut *Laurea-ammattikorkeakoulu*, *Centria-ammattikorkeakoulu*, *Oulun Ammattikorkeakoulu*, *Jyväskylän ammattikorkeakoulu* ja *Diakoniana-ammattikorkeakoulu*. Laurea-ammattikorkeakoulusta hankkeessa työskentelivät *Paula Leppänen*, *Anja Mertanen* ja *Erkki Saari*. Eura-hankeportaalista löytyvän hankkeen Loppuraportin tiivistelmän mukaan:

”UOMA-hankkeessa (2019–2020) suunniteltiin ja pilotoitiin sosiaalialalle ja liiketalouden alalle non-stop-lisäkoulutusmallit, joissa huomioitiin aiemmin hankittu osaaminen. Keskeistä lisäkoulutusmalleissa oli, että niissä integroitiin suomen kieli ammattiaineisiin. Tämän integroinnin suorittivat alan asiantuntijat ja suomen kielen opettaja yhdessä. Hankkeessa suunniteltiin ja pilotoitiin korkeamman tason (YKI4, yleiskielitutkinto) ammatillisen suomen ja ruotsin kielen koulutus sekä työnhakuvalmennuksen malli. Hankkeen toimintoihin osallistui 89 korkeasti koulutettua maahanmuuttajaa. Kaikki hankkeessa tuotetut artikkelit voi lukea julkaisusta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-784-831-2> ja lisämateriaalia on hankkeen nettisivuilla www.hamk.fi/uoma. Hankkeen kohderyhmä oli korkeasti koulutetut maahanmuuttajat, joilla piti olla koulutukseen hakeutuessaan liiketalouden alan tai sosiaalialan tutkinto tai osia tutkinnosta lähtömaassa suoritettuna, suomen kielen YKI3 taso ja maassaololupa.” (Ks. tark. <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projektikoodi=S21495>.)

Hankkeen loppuraportti *Eskola-Kronqvist, Anita* (toim.) 2021. *UOMAsta uraa ja osaamista korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille* (<https://www.theseus.fi/handle/10024/356195>) summaa hankkeen keskeiset tulokset ja kehittämissuhteet toimenpiteistä, jotka edistävät maahanmuuttajien pärjäämistä suomalaisilla koulutus- ja työmarkkinoilla. Hankkeen tulosten mukaan maahanmuuttajat tarvitsevat hankkeessa toteutettuja liiketalouden ja sosiaalialan lisäkoulutuksia työllistyäkseen Suomessa sekä suomen ja ruotsin kielikoulutuksia työpaikalla toteutettuina (Emt.).

Tässä julkaisussa julkaistavan toisen artikkelin ideoijana toimineen Erkki Saaren tavoitteena oli tuoda sekä *Maahanmuuttajaopiskelijan ääni: kokemuksia opintopolusta* (26.6.2018–1.12.2020) -hankkeen että *UOMA – Uraa ja osaamista korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille* (1.1.2019–31.12.2020) -hankkeista havaintojaan maahanmuuttajien näkökulmasta artikkelin allekirjoittaneen tuodessa artikkeliin koulutus- ja työmarkkinakysymyksiin liittyvää keskustelua. Maahanmuuttajaopiskelijan taloudellisten reunaehtojen ja opintososiaalisten etujen roolia pohtivan artikkelin viimeistely ja julkaiseminen jäi Erkin menehtymisen jälkeiseen aikaan.

Maahanmuuttajaopiskelijan ääni: kokemuksia opintopolusta sekä *UOMA – Uraa ja osaamista korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille* -hankkeissa yhtenä toteuttajana on ollut Laurea ammattikorkeakoulu. Erkki Saari työskenteli molemmissa hankkeissa hankesuunnittelusta alkaen kuolemaansa saakka. Hankkeiden tavoitteena on ollut edistää kohderyhmäspesifillä tavalla maahanmuuttajien pärjäämistä suomalaisilla koulutus- ja työmarkkinoilla. Molemmilla hankkeilla on tutkimusavusteisen kehittämisen myötä käyttöarvoa etsittäessä ratkaisuja suomalaiseen jatkuvasti vaikeutuvaan työvoimapulaan myös maahanmuuttajien keskuudesta.

Sekä *Maahanmuuttajaopiskelijan ääni: kokemuksia opintopolusta* että *UOMA – Uraa ja osaamista korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille* -tutkimusavusteisten kehittämishankkeiden tarkasteluun soveltuu Derek Layderin (1993) esitys, jossa hän hahmottaa yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen kohteena olevan ihmisen toiminnan jakaantumista toistensa kanssa vuorovaikutuksessa olevien tutkimuselementtien (*toimija, toimintatilanne, areena ja konteksti*) muodostamaksi kokonaisuudeksi. Ihmisen toiminnan kokonaisvaltainen ymmärtäminen edellyttää hänen mukaansa jokaisen tutkimuselementin ja niiden välisten vuorovaikutusten tutkimista. (Emt., 71–106; Saari 2003, 247–249; Viinamäki 2007, 186–187.)

Tutkimuksen kohteena olevaa ihmisen toimintaa toteuttavien toimijoiden määrä on suuri tutkimuksen kohdistuessa makrotason sosiaalisiin organisaatioihin ja pieni tutkimuksen kohdistuessa ihmisen minä-identiteettiin ja sosiaaliseen kokemukseen. Ihmisen toiminnan perustan luo toiminnan nykyisyys, menneisyys ja tulevaisuus. (Layder 1993, 71–106; Saari 2009, 18–22; Kuvio 1.)

Toiminnan elementit ja luonne		Tutkimusavusteisen kehittämisen kohde	Toimijat
Face-to-face-kanssakäyminen elämänpolitiikka	Toimija	<p>Minä-identiteetti ja yksilön sosiaalinen kokemus Sellaisina kuin ne muodostuvat alla mainittujen toiminnan elementtien ja yksilön ainutkertaisen psykobiografian välisessä vuorovaikutuksessa. Tarkastelun kohteena on yhteisön jäsenenä elävän yksilön elämänura. <i>Maahanmuuttaja</i></p>	<p>Peni</p> <p>↑</p> <p>Toimijoiden määrä</p> <p>↓</p> <p>Suuri</p>
	Toimintatilanne	<p>Sosiaalinen toiminta Kasvotusten tapahtuva symbolinen vuoropuhelu, jota sen osaavat tarkoituksella käyvät kutakin toimintatilannetta määrittävien kontekstien ja areenoiden luomissa puitteissa. Tarkastelun kohteena ovat toimintatilanteissa kehkeytyvät merkitykset, käsitykset ja määrittelyt, jotka kehittyvät tilannetta rakenteistavien kontekstien ja areenoiden sekä toimijoiden minä-identiteettien ja sosiaalisten kokemusten vuorovaikutuksen tuloksena. <i>Maahanmuuttajan opiskelu- ja palkkatyössäkäynti</i></p>	
Kontekstuaaliset edellytykset hyvinvointipolitiikka	Areena	<p>Välittävän tason sosiaalinen organisaatio Työ: Työmarkkinat, kotityö, valtiolliset, teollisuus- ja sotilasvirastot, sairaalat, sosiaalityötoimistot, rangaistuslaitokset ja mielen-terveysyksiköt. Ei-työ/vapaa-aika: Harrastus-, urheilu- ja muut sosiaalisen kanssakäymisen organisaatiot, uskonnolliset ja hengelliset organisaatiot. <i>Oppilaitos ja opiskelijayhteisö & työpaikka ja työyhteisö, joissa maahanmuuttaja toimii</i></p>	
	Konteksti	<p>Makrotason sosiaalinen organisaatio Arvot, traditiot, sosiaalisten ja taloudellisten organisaatioiden rakenteet ja valtasuhteet. Esim. oikeudelliset tavat säädellä omistamista, kontrollia ja etujen jakamista; monien asioiden yhtiäikainen johtaminen, valtion interventio. <i>Suomalaiset koulutus- ja työmarkkinat sekä suomalainen hyvinvointipalvelujärjestelmä</i></p>	
<p>Historia = Ajan kulku: Elämäkulkunäkökulmasta henkilön lähtömaasta tulomaahan muuttaminen, kotouttamis- ja kotoutumisprosessi sekä koulutus- ja työmarkkinoilla toimiminen. Kussakin elämänvaiheessa hänen toimintaansa ohjaavat yhteiskunnalliset toimintatilanteet, areenat ja kontekstit muuttuvat.</p>			

Kuvio 1. Tutkimusavusteisen kehittämisen kohde-erittely.¹

Maahanmuuttajaopiskelijan toiminnan ymmärtämiseksi on tärkeää tutkia opiskelun ja palkkatyössäkäynnin toteutumisen mahdollistavia hyvinvointipoliittisia kontekstuaalisia edellytyksiä suhteessa hänen elämänpoliittisiin ratkaisuihinsa opiskelun ja palkkatyössäkäyntiratkaisujen osalta kotoutumis- ja kotouttamisprosesseja unohtamatta. Koulutus- ja työmarkkinoilla on vuorovaikutuksessa työelämässä *tarvittava ammatillinen osaaminen* (mm. työtehtäväkohtaiset kvalifikaatiovaatimukset, lainsäädännössä määritellyt kelpoisuusvaatimukset) ja oppilaitoksissa suoritettavien tutkintojen tuottama muodollinen *ammattillinen pätevyys* (tutkintotodistuksen osoittama kompetenssi). Maahanmuuttajien opiskeluratkaisuja ohjaavat heidän

¹ Vrt. Saari 2009, 18–22.

kotimaansa opiskelu- ja työhistoria sekä heidän arvionsa suomalaisille työmarkkinoille työllistymismahdollisuuksistaan (Kuvio 2.).

Kuvio 2. *Maahanmuuttajien koulutus- ja työmarkkinapaikka Suomessa.*²

Työmarkkinoille siirtyvät ja siellä toimivat *kansalaiset* hankkivat työmarkkinoilla tarvitsemaansa ammatillista osaamista tutkinnoilla, joilla he muodollisesti todentavat osaamisensa rekrytointitilanteessa. *Oppilaitokset* tuottavat rekrytoitumisen mahdollistavia tutkintoja *työnantajien* kilpailuttaessa työhönottotilanteessa *työnhakijoita* keskenään heidän opiskelu- ja työhistorioidensa perusteella. (ks. Rinne & Salmi 1998, 166–179; Varje 2014, 54–83). Tässä kilpailussa maahanmuuttajien osaamis- ja työvoimapotentiaali jää vielä liian usein hyödyntämättä (ks. esim. Honkatukia ym. 2021). Maahanmuuttajien toimimista suomalaisilla koulutus- ja työmarkkinoilla edistettiin sekä *Maahanmuuttajaopiskelijan ääni: kokemuksia opintopolusta-* että *UOMA – Uraa ja osaamista korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille* tutkimusavusteissa kehittämishankkeissa.

Kiitän ensimmäisen artikkelin osalta Maahanmuuttajaopiskelijan ääni: kokemuksia opintopolusta -hankkeen tutkimustiimiin kuuluneita *Susanna Ahonen-Colya*, *Kari Halmetta*, *Anita Hietalahtea*, *Tarja Langia* ja *Minttu Rättyä* sekä projektitiimiin kuuluneita *Mari Edvardsson*ia, *Jukka Hakalaa*, *Sari Herteliä* ja *Tanja Sausoa* julkaisun käsikirjoituksen tilasto-osion kommentteista sekä innostavasta ja kannustavasta hanketyöskentelystä. Toisen artikkelin osalta kiitän Laurea-ammattikorkeakoulun Hyvinkään yksiköstä *Krista Pahkina* hanketietojen välittämisestä artikkelin viimeistelyä varten ja kannustamisesta artikkelin viimeistelyvaiheessa sekä *Maija Merimaata* artikkelin käsikirjoituksen kommentoimisesta.

Kemissä ensimmäisenä Adventtisunnuntaina 2021

Leena Viinamäki

² Ks. myös Viinamäki 2015, 133; Viinamäki & Tissari 2010, 230; Viinamäki & Pohjola 2016.

Kirjallisuus

- Ahonen-Coly, S., Halme, K., Hietalahti, A., Lang, T., Rätty, M. & Saari, E. & Viinamäki, L. 2020. Maahanmuuttajaopiskelijan ääni - näkökulmia opintoihin ja työelämään Suomessa. Laurea Julkaisut | Laurea Publications 155, Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.11.2021 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-599-3>
- Eskola-Kronqvist, A. (toim.) 2021. UOMasta uraa ja osaamista korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille. Viitattu 20.11.2021 <https://www.theseus.fi/handle/10024/356195>
- Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittaman hankkeen kuvaus. Viitattu 20.11.2021 <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projektkoodi=S21495>
- Honkatukia, J., Ruuskanen, O-P., Lehtosalo, H., Heinämäki, J. & Mäkilä, K. 2021. Millaista osaamista Suomi tarvitsee 2040? PTT raportteja 269. Viitattu 17.11.2021 <https://www.ptt.fi/julkaisut-ja-hankkeet/kaikki-julkaisut/millaista-osaamista-suomi-tarvitsee-vuonna-2040.html>
- Layder, D. 1993. New Strategies in Social Research. An Introduction and Guide. Polity Press, Cambridge.
- Rinne, R. & Salmi, E. 1998. Oppimisen uusi järjestys. Tampere: Vastapaino.
- Saari, E. 2003. Hyvinvointi-interventiot ja työttömien syrjäytyminen. Hallinnon Tutkimus 22(3), 244–260. Viitattu 20.11.2021 <https://journal.fi/hallinnontutkimus/article/view/101622/59097>
- Saari, E. 2009. Työttömien syrjäytymistä ehkäisevien hyvinvointi-interventioiden kontekstuaaliset edellytykset. Acta Electronica Universitatis Lapponiensis 46. Lapin yliopistokustannus. Rovaniemi. Viitattu 20.11.2021 <http://iwww.ulapland.fi/loader.aspx?id=58a8f56f-699d-4fda-89c1-ff27dc245e79>
- Tarkennettu hankesuunnitelma 17.8.2019. Diaarinumero: 101/896/2018. Opetushallitus. URAA JA OSAAMISTA KORKEASTI KOULUTETUILE MAAHANMUUTTAJILLE. UOMA – Uraa ja osaamista korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille -ESR-hanke toteutettiin 01/2019–12/2020. Viitattu 20.11.2021 <https://www.hamk.fi/projektit/uoma-uraa-ja-osaamista-korkeasti-koulutetuille-maahanmuuttajille/>
- Varje, P. 2014. »Palvelukseen halutaan»: Työpaikkailmoitusten työntekijä. Teoksessa Väänänen, Ari & Turtiainen, Jussi (toim.) Suomalainen työntekijä 1945–2013. Tampere: Vastapaino, 54–83.
- Viinamäki, L. 2007. Triangulatiivisen tutkimusasetelman soveltamismahdollisuudet. Teoksessa Viinamäki, L. & Saari, E. (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi, 173–197.
- Viinamäki, L. 2015. Näyttötutkintojärjestelmä osana suomalaista aikuiskoulutusjärjestelmää. Teoksessa Viinamäki, L. & Selkälä, A. (toim.) 20 vuotta suomalaista näyttötutkintojärjestelmää – ”Näyttötutkinto on ollut silloin onnistunut valinta, jos työtön tai työttömyysuhanalainen henkilö saa tutkinnon läpi ja työllistyy haluamaansa työhön” Viitattu 20.11.2021 https://www.e-julkaisu.fi/oph/nayttotutkintojarjestelma_20_vuotta/#pid=1
- Viinamäki, L. & Tissari, J. 2010. OPINNÄYTETYÖ JA T&K-TOIMINTA OPISKELIJAN, OPPILAITOKSEN JA TYÖELÄMÄN NÄKÖKULMISTA. Teoksessa Viinamäki, L. (toim.) Sosionomi (AMK & ylempi AMK) kansainvälistyvillä koulutus- ja työmarkkinoilla. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Raportteja ja tutkimuksia 2/2010, 230–258. Viitattu 13.10.2021 <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-9785-94-0>
- Viinamäki, L. & Pohjola, A. 2016. Tutkimus sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden koulutus- ja työmarkkina-asemasta. Lapin ammattikorkeakoulu, Sarja A. Tutkimukset 1/2016. Viitattu 13.10.2021 <http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=8d3f5756-6a36-4349-882f-18647221c99b>

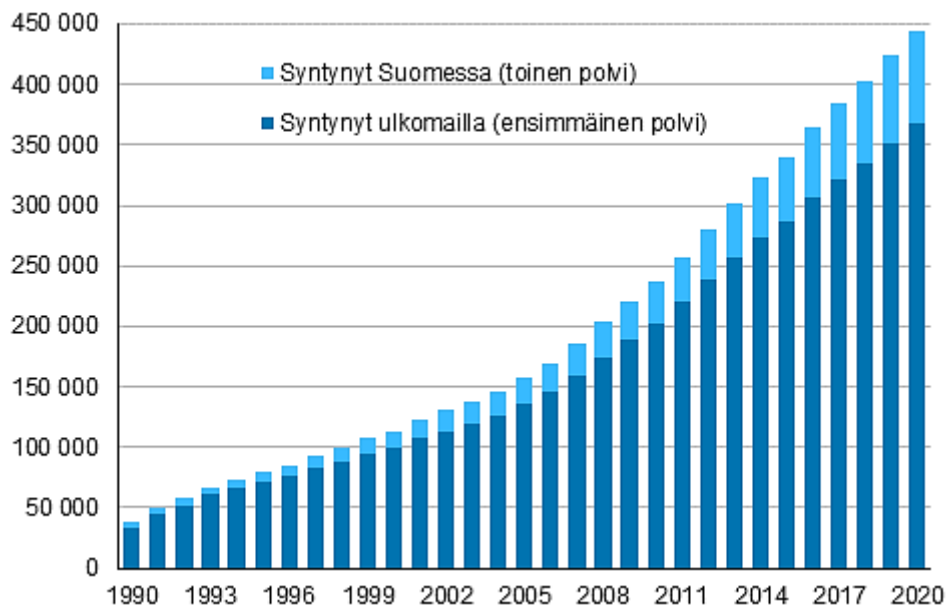
MAAHANMUUTTAJUUS HAKUSANA- JA TILASTOKONTEKSTISSA

1 Johdanto

Artikkeli on yleiskatsaus maahanmuuttajuudesta koulutus- ja työmarkkinakansalaisuuden ja hyvinvoinnin näkökulmasta maakuntatasolta tarkasteltuna. Artikkelin kontekstina toimii maahanmuuttajataustaisen väestökehityksen määrällinen ja alueellinen tarkastelu.

Viimeisimmän sisäministeriön Maahanmuuton tilannekatsauksen (1/2021) mukaan Suomen väestö lisääntyy ja monimuotoistuu maahanmuuton myötä. Yleisimmät syyt Suomeen muuttamiselle ovat työ, perhe ja opiskelu (ks. myös Saartenoja ym. 2009; Sutela & Larja 2015). Asuinalueittain tarkasteltuna on suuria eroja alueiden ja kuntien välillä ulkomaalaistaustaisen väestön keskittyessä Uudellemaalle (ks. myös Saukkonen 2020; Valtioneuvoston selonteko kotoutumisen ...2021; Kartta 1.; Kuviot 3.–4.). Vuonna 2020 Suomen väkiluku kasvoi muuttovoittoon perustuen 10 854 hengellä. Muuttovoitto Suomeen tasapainottaa väestön ikärakennetta ulkomaalaistaustaisten ollessa keskimäärin suomalaisväestöä nuorempaa. Ennakoidun lähivuosien taloudellisen huoltosuhteen merkittävän heikentymisen vuoksi maahanmuuttoa pidetään yhtenä keskeisenä tekijänä Suomen elinvoimaisuuden ja kilpailukyvyn ylläpitämisessä ja vahvistamisessa sekä työvoimapulan yhtenä ratkaisijana. Toimialoista eniten osaajatarvetta on ICT-, teollisuus-, puhtaanapito- ja hoiva-aloilla. (Maahanmuuton tilannekatsaus 1/2021.)

Ulkomaalaistaustaisten määrä on moninkertaistunut vuodesta 1990 vuoteen 2020 (Kuviot 3. ja 4.). Vuonna 2020 ulkomaalaistaustaisten määrä oli 444 031. Heistä ensimmäisen polven ulkomaalaistaustaisia oli 367 417 (83 %) ja toisen polven ulkomaalaistaustaisia 76 614 (17 %). (Väestörakenne 2020a, 1.)

Kuvio 3. *Ulkomaalaistaustaiset Suomessa 1990–2020.*³

Ulkomaalaistaustaisten henkilöiden määrän lisääntyminen heijastuu myös vieraskielisten suhteelliseen osuuteen väestöstä, koulutus- ja työmarkkinoille sekä hyvinvointipalvelutarpeisiin opiskelu-, työ- ja hyvinvointipalveluasiointikielen ollessa yhä useammin joku muu kieli kuin suomi tai ruotsi. Suomessa asui vakituisesti vuoden 2020 lopussa 432 847 äidinkieltään vieraskielistä henkilöä eli kahdeksan prosenttia koko väestöstä (Väestörakenne 2020b, 1; Taulukko 1.).

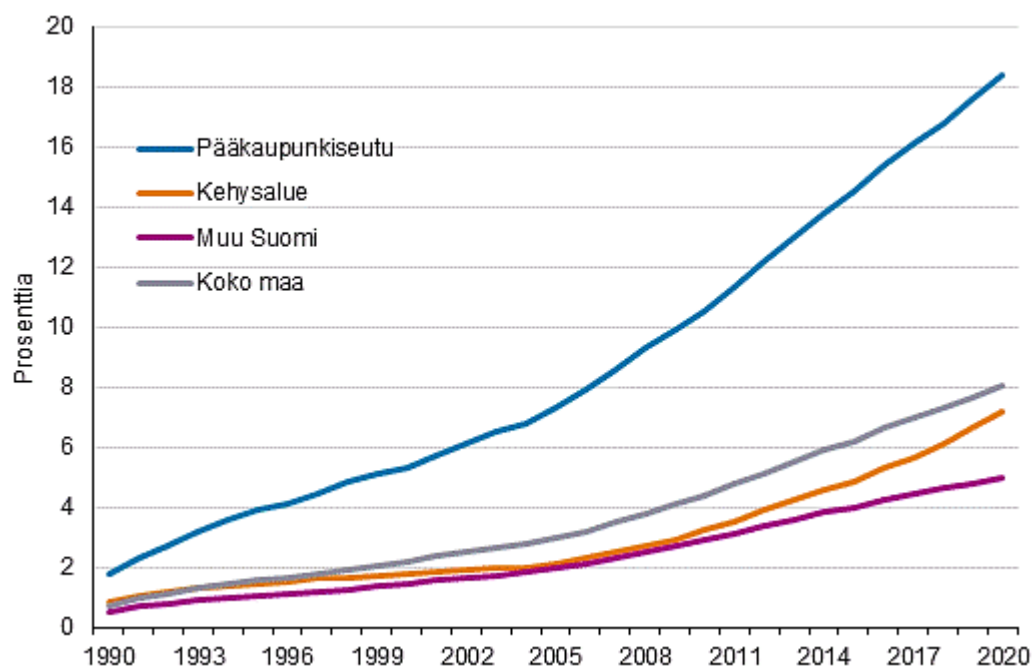
³ **Lähde:** Väestörakenne 2020a, Väestö. Tilastokeskus.

Taulukko 1. Väestö kielen mukaan 1990–2020.⁴

VUOSI	KIELI							
	Koko väestö	Henkilöä				% osuus		
		Suomenkieliset	Ruotsinkieliset	Saamenkieliset	Muut kielet yhteensä	Suomenkieliset	Ruotsinkieliset	Vieraskieliset
1990	4 998 478	4 675 223	296 738	1 734	24 783	93,5	5,9	0,5
1995	5 116 826	4 754 787	294 664	1 726	65 649	92,9	5,8	1,3
2000	5 181 115	4 788 497	291 657	1 734	99 227	92,4	5,6	1,9
2005	5 255 580	4 819 819	289 675	1 752	144 334	91,7	5,5	2,7
2010	5 375 276	4 857 903	291 153	1 832	224 388	90,4	5,4	4,2
2015	5 487 308	4 865 628	290 161	1 957	329 562	88,7	5,3	6,0
2020	5 533 793	4 811 067	287 871	2 008	432 847	86,9	5,2	7,8

Väestörakenne 2020 -julkaisun (2020b, 1) mukaan maakunnittain tarkasteltuna vieraskielisten osuus oli vuoden 2020 lopussa korkein Uudenmaan maakunnassa (15 % väestöstä) ja pienin Etelä-Pohjanmaalla (2 % väestöstä).

Ulkomaalaistaustaisten osuudet vaihtelevat kunnittain ja maakunnittain (Kuvio 4.; Kartta 1.). Ulkomaalaistaustaisten osuudessa maakunnittaiset erot ovat Manner-Suomessa huomattavia. Ulkomaista syntyperää olevien osuus väestöstä oli korkein Uudellamaalla (14,9 %) ja matalain Etelä-Pohjanmaalla (2,5 %). Kaikista ulkomaalaistaustaisista henkilöistä puolet asui pääkaupunkiseudulla (Väestörakenne 2020a, 3).

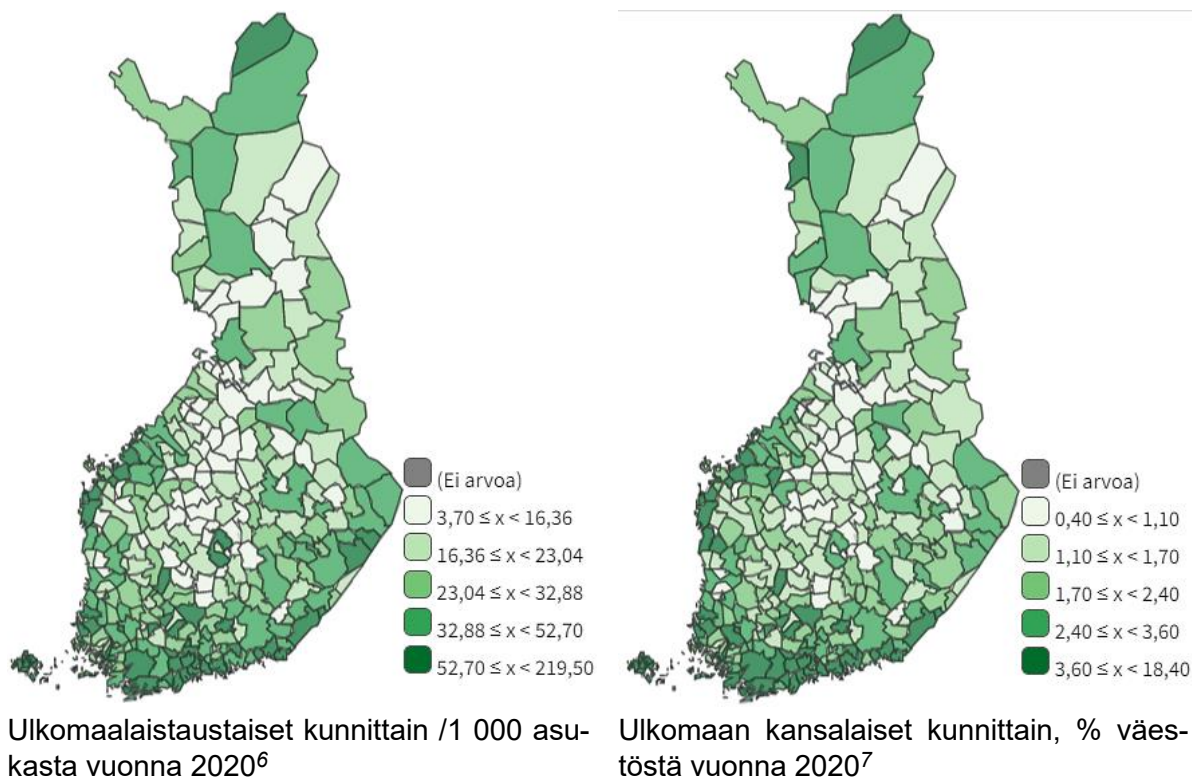
Kuvio 4. Ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä pääkaupunkiseudulla, kehysalueella ja muualla Suomessa vuosina 1990–2020.⁵

Kunnittain tarkasteltuna ulkomaalaistaustaisten henkilöiden osuus on Manner-Suomen kunnista korkein Vantaalla (22 %), Espoossa (19,1 %) sekä Närpiössä (18,5 %). (Väestörakenne 2020a, 3; Kartta 1.).

⁴ **Lähde:** Väestörakenne 2020b, Väestö. Tilastokeskus.

⁵ **Lähde:** Väestörakenne 2020a, Väestö. Tilastokeskus.

Kartta 1. Ulkomaalaistaustaiset ja ulkomaan kansalaiset kunnittain 2020.

Kunnat, joissa on suhteellisesti eniten ulkomaalaistaustaisia ja ulkomaan kansalaisia paikantuvat eteläiseen ja läntiseen rannikkoSuomeen kaupunkiseutujen lisäksi – toisaalta esimerkiksi Lapin maakunnassa maaseutukunnista Utsjoella ja Muoniossa on Kaupunki-maaseutualueluokituksen 2018 kriteeristön mukaisesti muihin vastaaviin lappilaiskuntiin verrattuna suhteellisesti enemmän ulkomaalaistaustaisia ja ulkomaan kansalaisia (Helminen ym. 2020).

Ulkomaalaistaustaisten suhteellinen väestönkasvu on ollut viime vuosina joillakin maaseutualueiden paikalliskesköksissä ja ydinmaaseudulla jopa hieman nopeampaa kuin kaupunki-alueilla keskimäärin (Juopperi 2019; ks. myös Heleniak 2021, 40–49). Toisaalta maahanmuuttajia muuttaa pääkaupunkiseudulle muualta Suomesta. Suomalainen erityispiirre kansainvälisestäkin verrattuna on ulkomaalaistaustaisen väestön keskittyminen pääkaupunkiseudulle Espooseen, Helsinkiin ja Vantaalle – pääkaupunkiseudun ulkopuolelle suuntautuva kansainvälinen muuttoliike on vielä varsin vähäistä. (Saukkonen 2020, 116, 146.)

⁶ Indikaattori ilmaisee ulkomaalaistaustaisten osuuden tuhatta asukasta kohti. Tietosuojan vuoksi alle viiden tapauksen tietoja ei julkisteta seuraavilla alueilla kunta, seutukunta sekä seuraavat hyvinvointialueet; Helsinki (sosiaali- ja terveydenhuolto, sekä pelastustoimi), Itä-Uusimaan hyvinvointialue, Keski-Uusimaan hyvinvointialue, Länsi-Uusimaan hyvinvointialue ja Vantaa-Keravan hyvinvointialue. **Lähde:** Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi © Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2005–2021. Tiedot on poimittu 4.12.2021.

⁷ Indikaattori ilmaisee ulkomaan kansalaisten osuuden Suomessa. Jos henkilöllä on kahden maan kansalaisuus, joista toinen on Suomen, hän on tilastoissa Suomen kansalaisena. Jos Suomessa asuvalla ulkomaan kansalaisella on useita ulkomaiden kansalaisuuksia, hän on rekisterissä ja tilastoissa sen maan kansalaisena, jonka passilla hän on maahan tullut. **Lähde:** Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi © Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2005–2021.

2 Maahanmuuttajuutta hakusanasaldolla kuvattuna

Artikkelia varten tehdyt sanahaut 4.12.2021 sanoilla *maahanmuuttopolitiikka, maahanmuutto, maahanmuuttaja, kotoutuminen, kotouttaminen, ulkomaalaistaustainen vieraskielinen* kontekstoivat ns. sanaosumatarkkuudella Sanna Marinin hallituksen ministeriöiden maahanmuuttajuuskysymysten intensiteettiä (Valtioneuvoston toiminta s.a.). Sanavalinnat perustuvat Tilastokeskuksen ylläpitämään Maahanmuuttajat ja kotoutuminen -teemasivustoon (<https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/index.html>) sekä maahanmuuttajuustutkimuksissa käytettyyn terminologiaan (Kotoutumisen kokonaiskatsaus – Tutkimusartikkeleita ... 2019; Ahonen-Coly ym. 2020; Hievanen ym. 2020; Shemeikka ym. 2021; Taulukko 2.).

Taulukko 2. Hakusanalla maahanmuutto terminologista -saldoa 4.12.2021 ministeriöittäin.

MINISTERIÖ	HAKUTULOS	MINISTERIÖ	HAKUTULOS
Valtioneuvoston kanslia		Sisäministeriö	
maahanmuuttopolitiikka	9	maahanmuuttopolitiikka	114
maahanmuutto	93	maahanmuutto	356
maahanmuuttaja	23	maahanmuuttaja	70
kotoutuminen	8	kotoutuminen	57
kotouttaminen	7	kotouttaminen	44
ulkomaalaistaustainen	-	ulkomaalaistaustainen	1
vieraskielinen	18	vieraskielinen	17
Liikenne- ja viestintäministeriö		Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö	
maahanmuuttopolitiikka	~ 286	maahanmuuttopolitiikka	9
maahanmuutto	~ 2310	maahanmuutto	102
maahanmuuttaja	9	maahanmuuttaja	196
kotoutuminen	6	kotoutuminen	74
kotouttaminen	~ 728	kotouttaminen	36
ulkomaalaistaustainen	-	ulkomaalaistaustainen	4
vieraskielinen	-	vieraskielinen	19
Maa- ja metsätalousministeriö		Työ- ja elinkeinoministeriö	
maahanmuuttopolitiikka	1	maahanmuuttopolitiikka	40
maahanmuutto	43	maahanmuutto	308
maahanmuuttaja	39	maahanmuuttaja	405
kotoutuminen	13	kotoutuminen	269
kotouttaminen	19	kotouttaminen	259
ulkomaalaistaustainen	-	ulkomaalaistaustainen	17
vieraskielinen	6	vieraskielinen	77
Opetus- ja kulttuuriministeriö		Ulkoministeriö	
maahanmuuttopolitiikka	2	maahanmuuttopolitiikka	24
maahanmuutto	114	maahanmuutto	127
maahanmuuttaja	465	maahanmuuttaja	71
kotoutuminen	125	kotoutuminen	12
kotouttaminen	64	kotouttaminen	12
ulkomaalaistaustainen	3	ulkomaalaistaustainen	2
vieraskielinen	236	vieraskielinen	1
Oikeusministeriö		Valtiovarainministeriö	
maahanmuuttopolitiikka	19	maahanmuuttopolitiikka	10
maahanmuutto	98	maahanmuutto	179
maahanmuuttaja	93	maahanmuuttaja	138
kotoutuminen	46	kotoutuminen	73

kotouttaminen	30
ulkomaalaistaustainen	6
vieraskielinen	18
Puolustusministeriö	
maahanmuuttopolitiikka	6
maahanmuutto	39
maahanmuuttaja	21
kotoutuminen	-
kotouttaminen	2
ulkomaalaistaustainen	-
vieraskielinen	-

kotouttaminen	68
ulkomaalaistaustainen	-
vieraskielinen	23
Ympäristöministeriö	
maahanmuuttopolitiikka	-
maahanmuutto	26
maahanmuuttaja	31
kotoutuminen	9
kotouttaminen	5
ulkomaalaistaustainen	1
vieraskielinen	3

Ministeriöistä *maahanmuuttopolitiikka, maahanmuutto, maahanmuuttaja, kotoutuminen, kotouttaminen, ulkomaalaistaustainen vieraskielinen* -sanoja paikantui sisäministeriöön, työ- ja elinkeinoministeriöön sekä opetus- ja kulttuuriministeriöön liikenne- ja viestintäministeriön lisäksi. Yleisimmät ilmaisut olivat *maahanmuutto ja maahanmuuttaja*, joita löytyi jokaisesta ministeriöstä. Vastaavasti vähälukuisimmat ilmaisut olivat *ulkomaalaistaustainen* (Valtioneuvoston kanslia, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö) ja *vieraskielinen* (liikenne- ja viestintäministeriö, puolustusministeriö), joita ei löytynyt hakusanoina jokaisesta ministeriöstä. Kotoutuminen -ilmaisua ei löytynyt puolustusministeriöistä, mutta jokaisesta muusta ministeriöstä se löytyi hakusanana.

Taulukossa 3. on kuvattuna 4.12.2021 tehdyt verkkohakupoiminnat maahanmuuttajuudesta kaupallisen toimijan Googlen sivustolle sekä suomalaisiin Finna.fi ja Arto -kirjastotietokantoihin sanoilla *maahanmuuttopolitiikka, maahanmuutto, maahanmuuttaja, kotoutuminen, kotouttaminen, ulkomaalaistaustainen vieraskielinen*.

Taulukko 3. *Maahanmuuttajuus terminologinen verkkohakusanasaldo 4.12.2021.*

Hakusana	Verkkohakukohde		
	Google	Finna.fi kaikki aineistot	Arto, kotimaisia artikkeleita
maahanmuuttopolitiikka	~ 61 700	4 103	94
maahanmuutto	~ 1 050 000	11 083	520
maahanmuuttaja	~ 275 000	27 641	1 765
kotoutuminen	~ 96 500	3 975	157
kotouttaminen	~ 136 000	2 761	160
ulkomaalaistaustainen	~ 27 200	944	80
vieraskielinen	~ 111 000	12 857	595

Kirjastotietokantojen mukaan tietoa on runsaasti saatavilla maahanmuuttajakysymyksistä, vaikka osa kirjaston tietokantojen nimikkeistä paikantuu opinnäytetyökategoriaan. Maahanmuuttajuuteen liittyvän informaation runsaudesta huolimatta kotoutumisprosessi ei Suomessa toteudu tavoitellulla tavalla, vaan tarvitaan muun muassa 1) kotoutumisen alkuvaiheen tehostamiseksi kotoutumisohjelma, jossa selkeytetään kotoutumisen alkuvaihetta sekä tuetaan kotoutumisen tarve- ja työelämälähtöisyyttä, 2) peruspalveluiden ja yleisen koulutusjärjestelmän kehittämistä paremmin myös maahanmuuttajien tarpeisiin sekä 3) ohjauksen ja neuvonnan vakinaistamista ja vahvistamista kaikille Suomeen muuttaneille maahanmuuton perusteesta, elämäntilanteesta tai maassa asutusta ajasta riippumatta. (Valtioneuvoston selonteko kotoutumisen ... 2021.)

3 Maakunnittainen tilastokatsaus

Artikkelin tilastokatsauksen tilastot kuvaavat rakenteellisella kansallisella ja maakunnittaisella tasolla maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden keskuudessa toisen asteen koulutuksesta korkeakoulutukseen siirtymistä edistäviä tai estäviä tekijöitä. Kansallinen ja maakunnittainen tarkastelu luo kokonaiskuvan maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden koulutus- ja työmarkkinakansalaisuuden muotoutumisen kansallisista ja alueellisista reunaehdoista.

Tilastokatsaus muodostuu neljästä osakokonaisuudesta: maahanmuuttajataustaisten henkilöiden väestökehityksestä, koulutusmarkkinakansalaisuudesta, työmarkkinakansalaisuudesta sekä maahanmuuttajataustaisten henkilöiden taloudellisesta hyvinvoinnista.

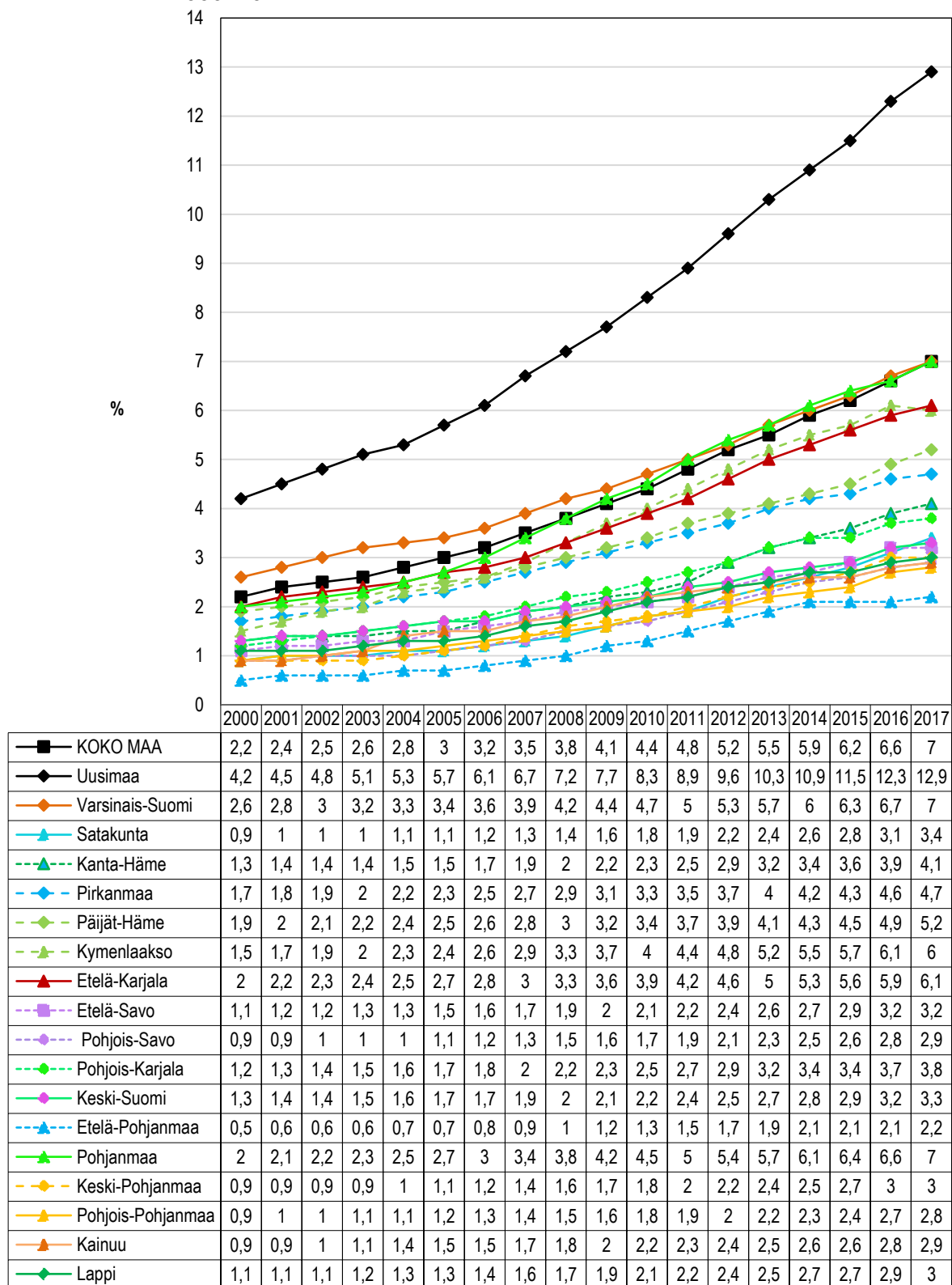
Tilastokatsauksen väestöryhmätarkastelu muodostuu Maahanmuuttajaopiskelijan ääni - näkökulmia opintoihin ja työelämään Suomessa -julkaisun (Ahonen-Coly ym. 2020, 121) tapaan kolmesta väestöryhmätarkastelusta: 1. *polven ulkomaalaistaustaiset* ovat ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia henkilöitä. 2. *polven ulkomaalaistaustaiset ja suomalaistaustaiset* ovat Suomessa syntyneitä ulkomaalaistaustaisia henkilöitä, joiden ainoa elossa oleva vanhempi tai molemmat vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla sekä suomalaistaustaisia henkilöitä, joiden molemmat vanhemmat tai toinen vanhemmista on syntynyt Suomessa. *Väestö yhteensä* muodostuu ulkomailla syntyneistä ulkomaalaistaustaisista, Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista ja suomalaistaustaisista henkilöistä. Tilastokatsaus kattaa pääosin vuodet 2000–2017.

Tilastokeskus on vuoden 2012 aikana ottanut käyttöön uuden syntyperäluokituksen. Samantyyppinen luokitus on jo käytössä muissa Pohjoismaissa. Syntyperä ja taustamaa määrittyvät henkilön vanhempien syntymävaltiotiedon perusteella. *Ulkomaalaistaustaisia* ovat ne henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Ulkomaalaistaustaisia ovat myös ulkomailla syntyneet henkilöt, joiden kummastakaan vanhemmasta ei ole tietoa. Syntyperäluokituksen avulla on helposti eriteltävissä ulkomailla ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset henkilöt. (Väestörakenne 2020b, 9.)

Esittämisteknisistä syistä johtuen tilastokatsauksissa maahanmuuttajataustaisten henkilöiden koulutusmarkkinakansalaisuudesta; maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työmarkkinakansalaisuudesta ja maahanmuuttajataustaisten henkilöiden taloudellisesta hyvinvoinnista esitellään kehitystrendi *kuvioissa* 1. polven ulkomaalaistaustaisten osalta ja *liitetaulukoissa* 2. polven ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten sekä väestö yhteensä osalta. Tilastokatsausten analyysiosissa kerrotaan jokaisen tarkastellun väestöryhmän ja tarkastelualueen muutosyksiköt.

4 Tilastokatsaus maahanmuuttajataustaisten henkilöiden väestökehityksestä

Kuvio 5. kuvaa ulkomaalaistaustaisten osuuden (%) kehitystä väestöstä koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Kuvio 5. Ulkomaalaistaustaisten osuus (%) väestöstä koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Ulkomaalaistaustaisten osuus (%) väestöstä⁸ on lisääntynyt koko maassa ja jokaisessa maakunnassa vuosina 2000–2017⁹.

Vuodesta 2000 vuoteen 2017 tultaessa ulkomaalaistaustaisten osuus (%) väestöstä on lisääntynyt alueittain seuraavasti:

	Muutos 2000–2017, %-yksikköä
Koko maa	4,8
Uusimaa	8,7
Varsinais-Suomi	4,4
Satakunta	2,5
Kanta-Häme	2,8
Pirkanmaa	3
Päijät-Häme	3,3
Kymenlaakso	4,5
Etelä-Karjala	4,1
Etelä-Savo	2,1
Pohjois-Savo	2
Pohjois-Karjala	2,6
Keski-Suomi	2
Etelä-Pohjanmaa	1,7
Pohjanmaa	5
Keski-Pohjanmaa	2,1
Pohjois-Pohjanmaa	1,9
Kainuu	2
Lappi	1,9

Koko maassa ulkomaalaistaustaisten osuus (%) väestöstä on lisääntynyt (4,8 %-yksikköä) vuodesta 2000 vuoteen 2017 tultaessa.

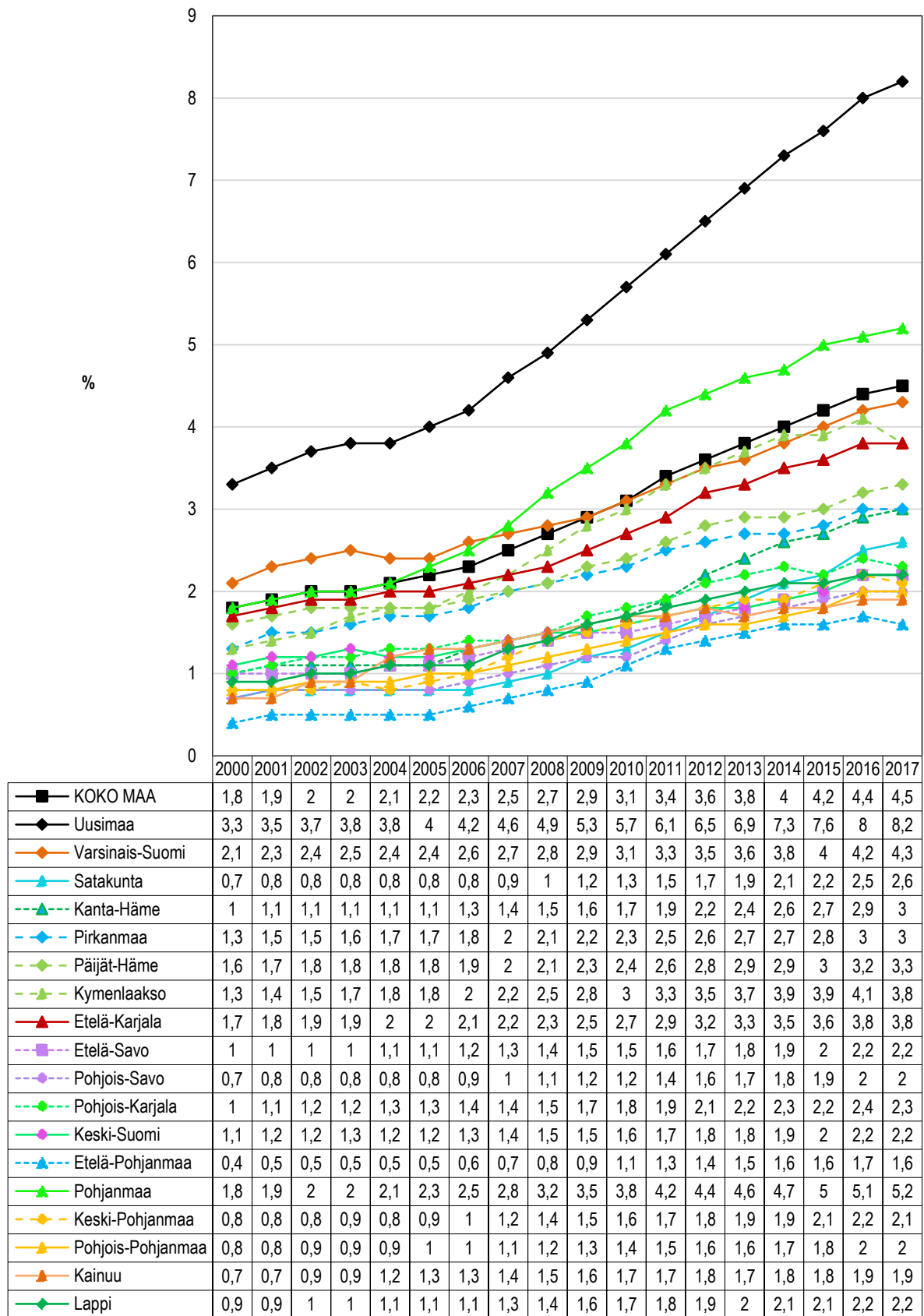
Maakunnittain tarkasteltuna ulkomaalaistaustaisten osuus (%) väestöstä on lisääntynyt suhteellisesti eniten Uudellamaalla (8,7 %-yksikköä), Pohjanmaalla (5 %-yksikköä) ja Kymenlaaksossa (4,5 %-yksikköä).

Ulkomaalaistaustaisten osuus (%) väestöstä on lisääntynyt suhteellisesti vähiten Etelä-Pohjanmaalla (1,7 %-yksikköä), Pohjois-Pohjanmaalla ja Lapissa (1,9 %-yksikköä).

⁸ **Tietosisältö:** Maassa vakinaisesti vuoden lopussa asuva väestö. **Lähde:** Tilastokeskus, 002_11ks_2018. Tiedot on poimittu 24.2.2020.

⁹ Kuvioden 5.–20. analyseissä kerrotaan suhteellisesti suurimmat ja/tai pienimmät maakunnittaiset yksikkömuutokset TOP 3 -periaatteella.

Kuvio 6. kuvaa ulkomaan kansalaisten osuuden (%) kehitystä väestöstä koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Kuvio 6. Ulkomaan kansalaisten osuus (%) väestöstä koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Ulkomaan kansalaisten osuus (%) väestöstä¹⁰ on lisääntynyt koko maassa ja jokaisessa maakunnassa vuosina 2000–2017.

Vuodesta 2000 vuoteen 2017 tultaessa ulkomaan kansalaisten osuuden (%) kehitys väestöstä eriytyy alueittain seuraavasti:

	Muutos 2000–2017, %-yksikköä
Koko maa	2,7
Uusimaa	4,9
Varsinais-Suomi	2,2
Satakunta	1,9
Kanta-Häme	2
Pirkanmaa	1,7
Päijät-Häme	1,7
Kymenlaakso	2,5
Etelä-Karjala	2,1
Etelä-Savo	1,2
Pohjois-Savo	1,3
Pohjois-Karjala	1,3
Keski-Suomi	1,1
Etelä-Pohjanmaa	1,2
Pohjanmaa	3,4
Keski-Pohjanmaa	1,3
Pohjois-Pohjanmaa	1,2
Kainuu	1,2
Lappi	1,3

Koko maassa ulkomaan kansalaisten osuus (%) väestöstä on lisääntynyt (2,7 %-yksikköä) vuodesta 2000 vuoteen 2017 tultaessa.

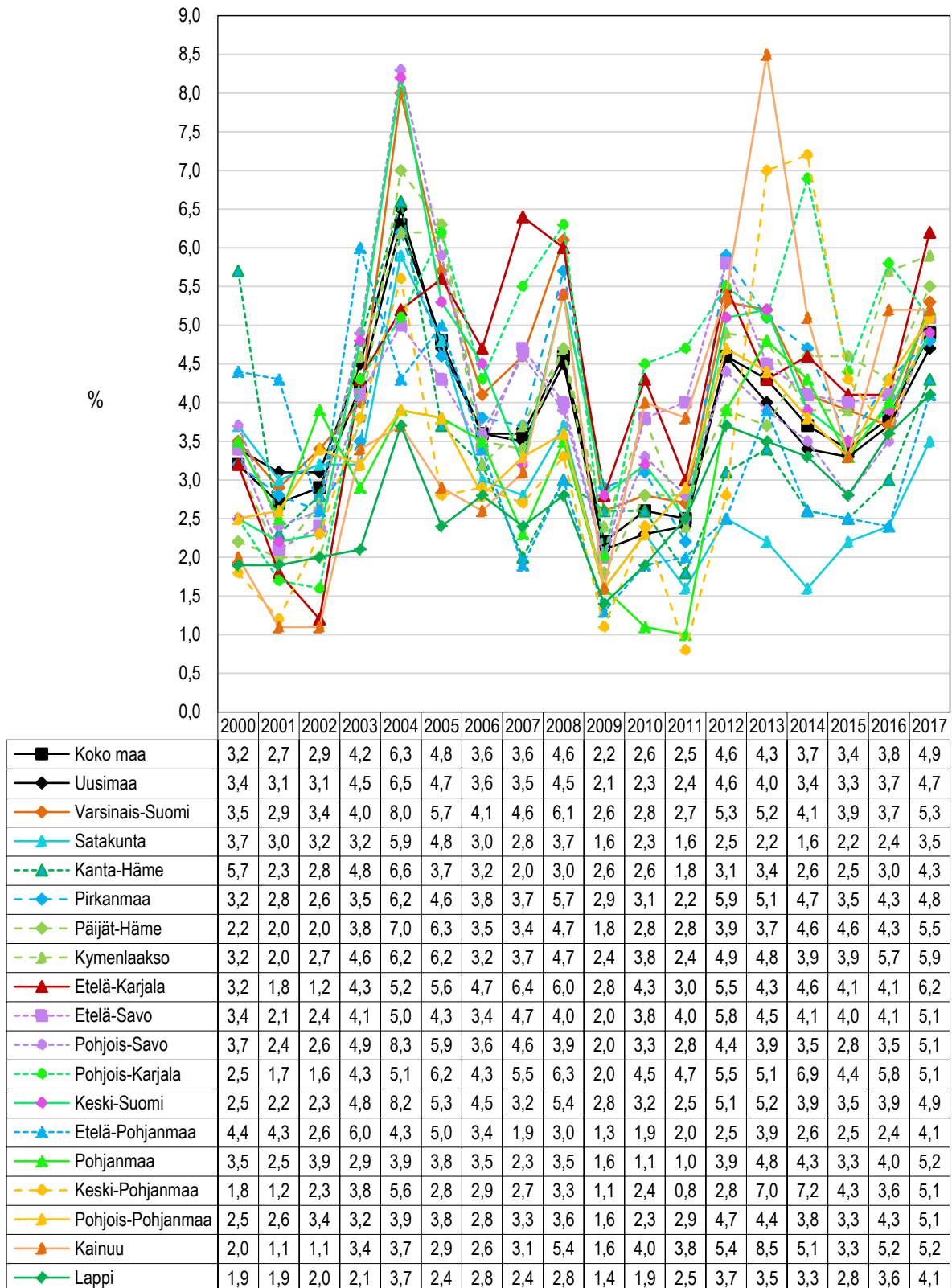
Maakunnittain tarkasteltuna ulkomaan kansalaisten osuus (%) väestöstä on lisääntynyt suhteellisesti eniten Uudellamaalla (4,9 %-yksikköä), Pohjanmaalla (3,4 %-yksikköä) ja Kymenlaaksossa (2,5 %-yksikköä).

Ulkomaan kansalaisten osuus (%) väestöstä on lisääntynyt suhteellisesti vähiten Keski-Suomessa (1,1 %-yksikköä), Etelä-Savossa, Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa (1,2 %-yksikköä).

¹⁰ **Tietosisältö:** Maassa vakinaisesti vuoden lopussa asuva väestö. **Lähde:** Tilastokeskus, 002_11ks_2018. Tiedot on poimittu 24.2.2020.

Kuvio 7. kuvaa Suomen kansalaisuuden saaneiden osuuden (%) kehitystä ulkomaan kansalaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Kuvio 7. Suomen kansalaisuuden saaneiden osuus (%) ulkomaan kansalaisista koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Suomen kansalaisuuden saaneiden osuus (%) ulkomaan kansalaisista¹¹ on lisääntynyt koko maassa, mutta osassa maakuntia se on lisääntynyt ja osassa vähentynyt vuosina 2000–2017.

Vuodesta 2000 vuoteen 2017 tultaessa Suomen kansalaisuuden saaneiden osuuden (%) kehitys ulkomaan kansalaisista eriytyy alueittain seuraavasti:

	Muutos 2000–2017, %-yksikköä
Koko maa	1,7
Uusimaa	1,3
Varsinais-Suomi	1,8
Satakunta	-0,2
Kanta-Häme	-1,4
Pirkanmaa	1,6
Päijät-Häme	3,3
Kymenlaakso	2,7
Etelä-Karjala	3,0
Etelä-Savo	1,7
Pohjois-Savo	1,4
Pohjois-Karjala	2,6
Keski-Suomi	2,4
Etelä-Pohjanmaa	-0,3
Pohjanmaa	1,7
Keski-Pohjanmaa	3,3
Pohjois-Pohjanmaa	2,6
Kainuu	3,2
Lappi	2,2

Koko maassa Suomen kansalaisuuden saaneiden osuus (%) ulkomaan kansalaisista on lisääntynyt (1,7 %-yksikköä) vuodesta 2000 vuoteen 2017 tultaessa.

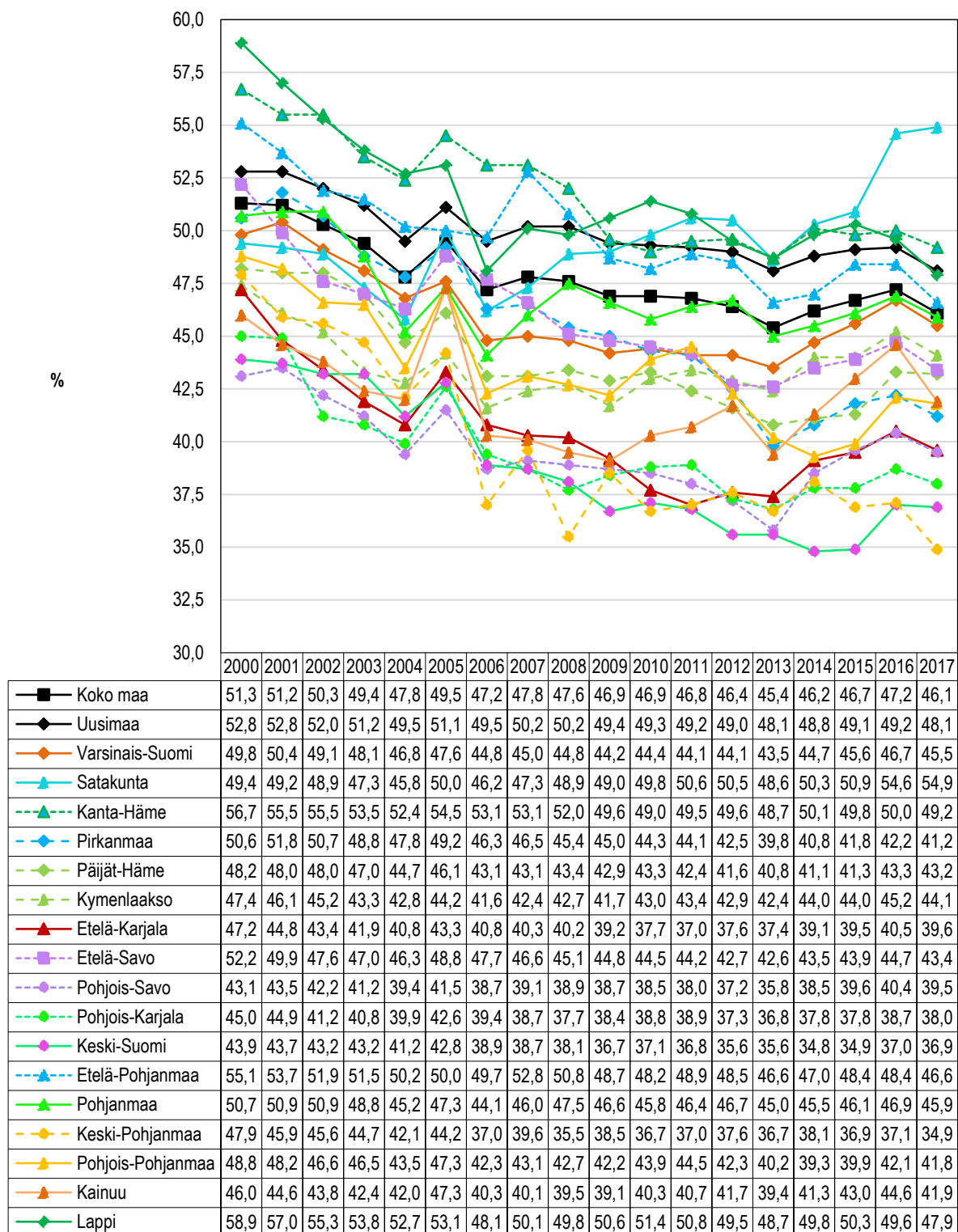
Maakunnittain tarkasteltuna Suomen kansalaisuuden saaneiden osuus (%) ulkomaan kansalaisista on lisääntynyt suhteellisesti eniten Päijät-Hämeessä ja Keski-Pohjanmaalla (3,3 %-yksikköä) ja Kainuussa (3,2 %-yksikköä).

Suomen kansalaisuuden saaneiden osuus (%) ulkomaan kansalaisista on vähentynyt suhteellisesti eniten Kanta-Hämeessä (1,4 %-yksikköä), Etelä-Pohjanmaalla (0,3 %-yksikköä) ja Satakunnassa (0,2 %-yksikköä).

¹¹ **Tietosisältö:** Suomen kansalaisuuden ko. vuonna saaneiden osuus (%) ulkomaan kansalaisista. Ulkomaan kansalaisiin kuuluvat vuoden viimeisenä päivänä vakituisesti Suomessa asuvat henkilöt, joilla ei ole Suomen kansalaisuutta. Kansalaisuuden saaneet eivät sisälly ulkomaan kansalaisiin. Kansalaisuuden saaneiden asuinpaikka on vuoden lopun tilanteen mukaan eli mukana ovat vain ne vuoden aikana kansalaisuuden saaneet henkilöt, jotka ovat edelleen vuoden lopussa Suomen vakinaisessa väestössä. **Lähde:** Tilastokeskus, 007_11f3_2018. Tiedot on poimittu 24.2.2020.

5 Tilastokatsaus maahanmuuttajataustaisten henkilöiden koulutusmarkkinakansalaisuudesta

Kuvio 8. kuvaa ei perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien 18 vuotta täyttäneiden osuuden (%) kehitystä ulkomailta syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Kuvio 8. Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien 18 vuotta täyttäneiden osuus (%) ulkomailta syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien 18 vuotta täyttäneiden¹², ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten; suomalaistaustaisten ja Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten sekä väestö yhteensä¹³ keskuudessa, osuus (%) on vähentynyt koko maassa ja jokaisessa maakunnassa vuosina 2000–2017 seuraavasti:

	Muutos 2000–2017, %-yksikköä		
	Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	Väestö yht.
Koko maa	-5,2	-14,6	-13,3
Uusimaa	-4,7	-12,5	-9,8
Varsinais-Suomi	-4,3	-15,0	-13,7
Satakunta	5,5	-14,9	-14,0
Kanta-Häme	-7,5	-15,3	-14,4
Pirkanmaa	-9,4	-15,4	-14,6
Päijät-Häme	-5,0	-14,3	-13,6
Kymenlaakso	-3,3	-13,3	-12,4
Etelä-Karjala	-7,6	-15,7	-14,9
Etelä-Savo	-8,8	-15,2	-14,8
Pohjois-Savo	-3,6	-15,3	-14,9
Pohjois-Karjala	-7,0	-15,8	-15,3
Keski-Suomi	-7,0	-15,7	-15,3
Etelä-Pohjanmaa	-8,5	-16,4	-16,0
Pohjanmaa	-4,8	-16,1	-14,7
Keski-Pohjanmaa	-13,0	-16,2	-15,9
Pohjois-Pohjanmaa	-7,0	-14,4	-13,8
Kainuu	-4,1	-15,1	-14,6
Lappi	-11,0	-14,5	-14,1

Koko maassa ei perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien 18 vuotta täyttäneiden *ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten* osuus (%) on vähentynyt 5,2 %-yksikköä, *suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* se on vähentynyt 14,6 %-yksikköä ja *väestö yhteensä* keskuudessa se on vähentynyt 13,3 %-yksikköä vuodesta 2000 vuoteen 2017 tultaessa.

Maakunnittain tarkasteltuna suhteellisesti eniten ei perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien 18 vuotta täyttäneiden *ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten* osuus (%) on vähentynyt Keski-Pohjanmaalla (-13,0 %-yksikköä), Lapissa (-11,0 %-yksikköä) ja Pirkanmaalla (-9,4 %-yksikköä).

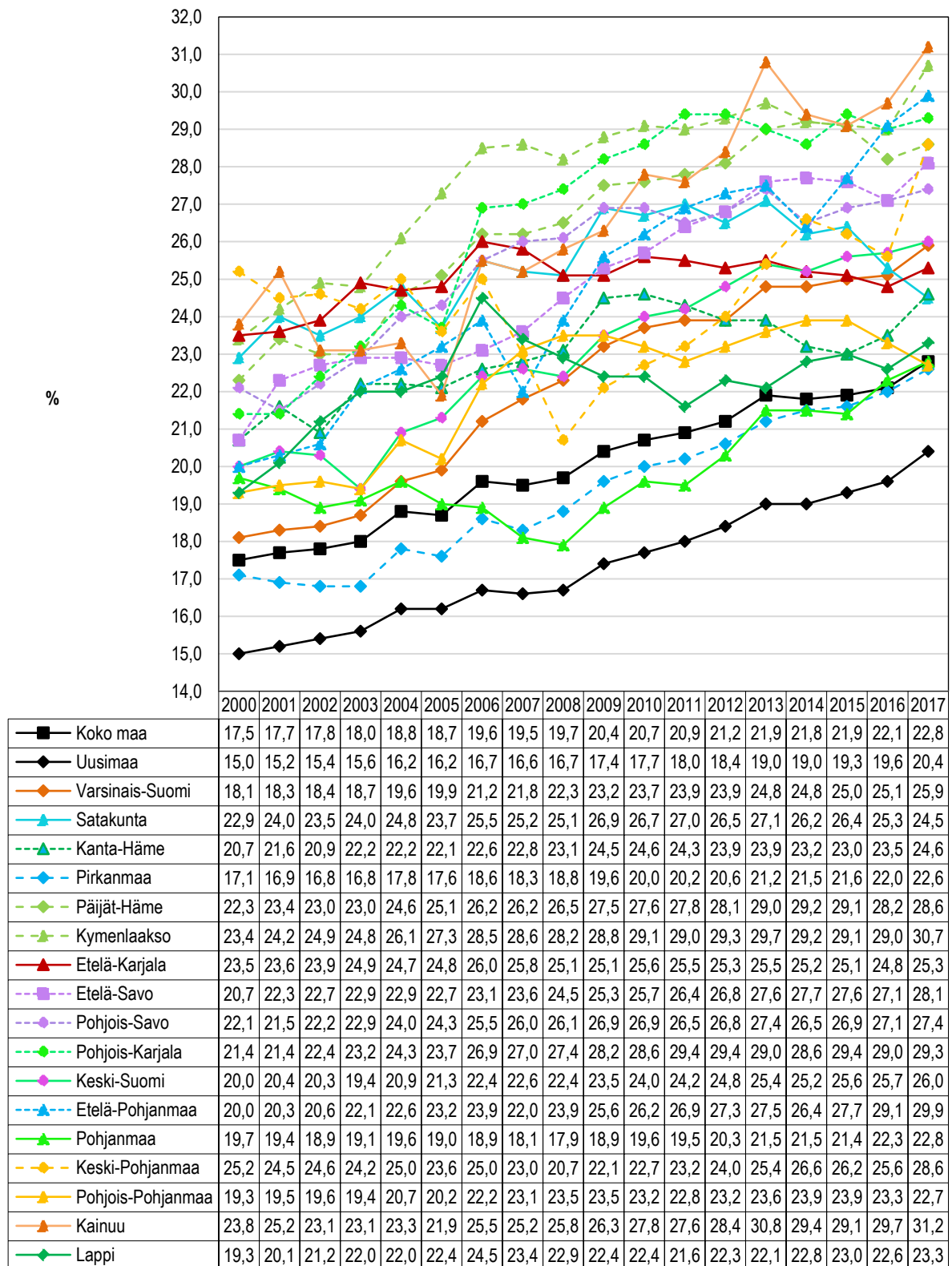
Maakunnittain tarkasteltuna suhteellisesti eniten ei perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien 18 vuotta täyttäneiden *suomalaistaustaisten ja Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten* osuus (%) on vähentynyt Etelä-Pohjanmaalla (-16,4 %-yksikköä), Keski-Pohjanmaalla (-16,2 %-yksikköä) ja Pohjanmaalla (-16,1 %-yksikköä).

Maakunnittain tarkasteltuna suhteellisesti eniten ei perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien 18 vuotta täyttäneiden osuus (%) *väestö yhteensä* keskuudessa on vähentynyt Etelä-Pohjanmaalla (-16,0 %-yksikköä), Keski-Pohjanmaalla (-15,9 %-yksikköä) sekä Pohjois-Karjalassa ja Keski-Suomessa (-15,3 %-yksikköä).

¹² **Tietosisältö:** Niiden 18 vuotta täyttäneiden, joilla ei ole perusopetuksen jälkeistä tutkintoa eikä opiskelupaikkaa, osuus (%) saman ikäisestä väestöstä. Tilastokeskuksen tutkintorekisteriin tutkintotiedot on voitu viedä suomalaisen henkilötunnuksen omaaville henkilöille. **Lähde:** Tilastokeskus, 012_11dt_2017. Tiedot on poimittu 24.2.2020.

¹³ **Väestö yhteensä** tarkoittaa koko Suomen väestöä (ml. suomalais- ja ulkomaalaistaustaiset henkilöt).

Kuvio 9. kuvaa toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuuden (%) kehitystä 18 vuotta täyttäneestä väestöstä ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Kuvio 9. Toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) 18 vuotta täyttäneestä väestöstä ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) 18 vuotta täyttäneestä väestöstä¹⁴ ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten; suomalaistaustaisten ja Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten sekä väestö yhteensä keskuudessa on noussut koko maassa ja jokaisessa maakunnassa vuosina 2000–2017 seuraavasti:

	Muutos 2000–2017, %-yksikköä		Väestö yht.
	Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	
Koko maa	5,3	11,3	10,2
Uusimaa	5,4	8,8	7,3
Varsinais-Suomi	7,8	11,2	10,3
Satakunta	1,6	13,6	12,9
Kanta-Häme	3,9	13,4	12,6
Pirkanmaa	5,5	11,1	10,4
Päijät-Häme	6,3	12,3	11,6
Kymenlaakso	7,3	12,3	11,3
Etelä-Karjala	1,8	12,8	11,6
Etelä-Savo	7,4	14,2	13,7
Pohjois-Savo	5,3	13,0	12,5
Pohjois-Karjala	7,9	12,7	12,0
Keski-Suomi	6,0	12,7	12,1
Etelä-Pohjanmaa	9,9	14,8	14,4
Pohjanmaa	3,1	12,4	11,1
Keski-Pohjanmaa	3,4	15,0	14,4
Pohjois-Pohjanmaa	3,4	11,9	11,3
Kainuu	7,4	14,4	13,9
Lappi	4,0	14,6	13,9

Koko maassa toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) 18 vuotta täyttäneestä väestöstä *ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* on noussut 5,3 %-yksikköä, *suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* se on noussut 11,3 %-yksikköä ja *väestö yhteensä* keskuudessa se on noussut 10,2 %-yksikköä vuodesta 2000 vuoteen 2017 tullessa.

Maakunnittain tarkasteltuna suhteellisesti eniten toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) 18 vuotta täyttäneestä väestöstä *ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* on noussut Etelä-Pohjanmaalla (9,9 %-yksikköä), Pohjois-Karjalassa (7,9 %-yksikköä) ja Varsinais-Suomessa (7,8 %-yksikköä).

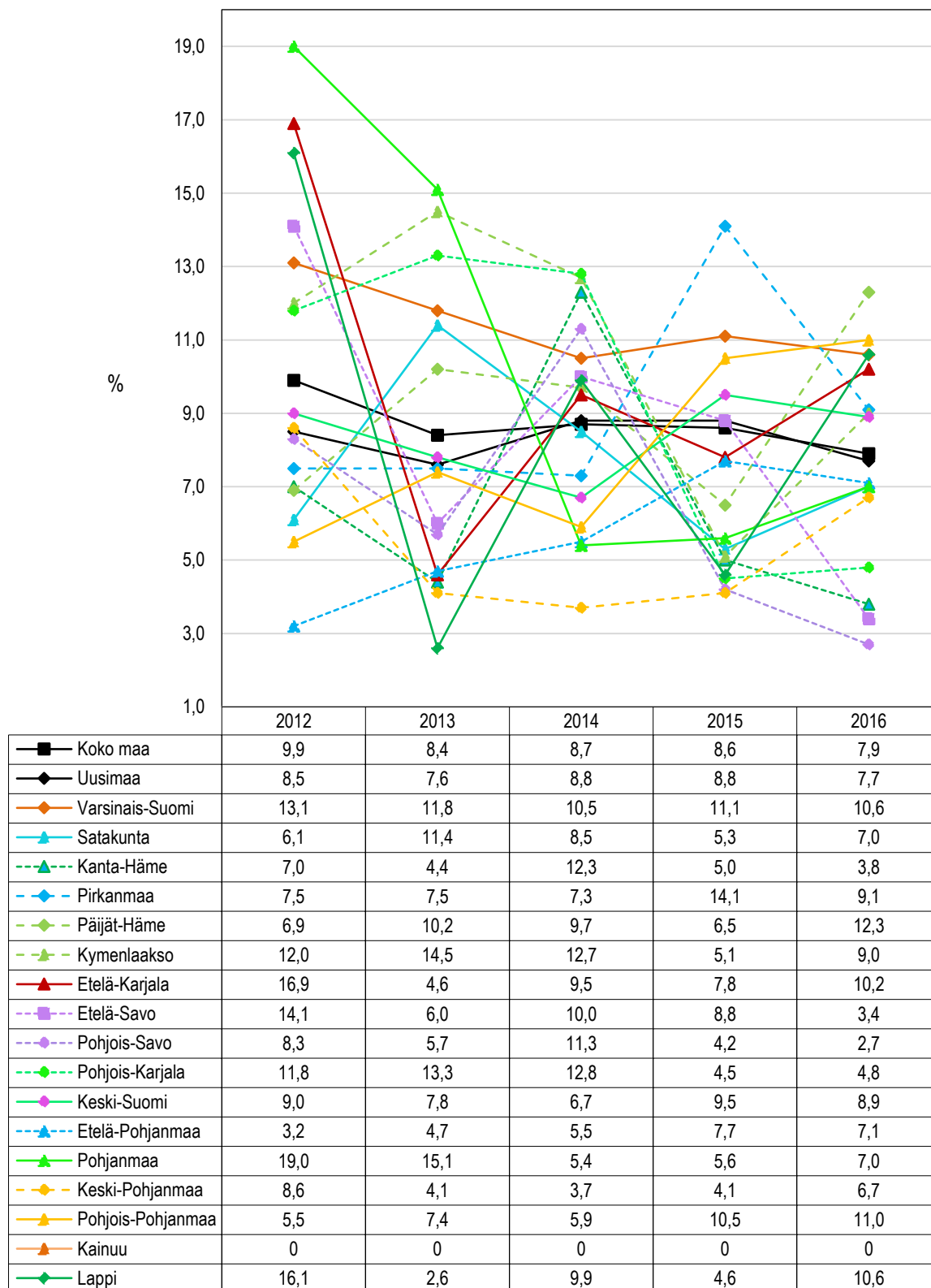
Maakunnittain tarkasteltuna suhteellisesti eniten toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) 18 vuotta täyttäneestä väestöstä *suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* on noussut Keski-Pohjanmaalla (15,0 %-yksikköä), Etelä-Pohjanmaalla (14,8 %-yksikköä) ja Lapissa (14,6 %-yksikköä).

Maakunnittain tarkasteltuna suhteellisesti eniten toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) 18 vuotta täyttäneestä väestöstä *väestö yhteensä* keskuudessa on noussut Etelä-Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla (14,4 %-yksikköä), Kainuussa ja Lapissa (13,9 %-yksikköä) sekä Etelä-Savossa (13,7 %-yksikköä).

¹⁴ **Tietosisältö:** Tutkintoon johtavan, oppilaitosmuotoisen ops-perusteisen koulutuksen suorittaneiden osuus (%) 18 vuotta täyttäneestä väestöstä. Tilastokeskuksen tutkintorekisteriin tutkintotiedot on voitu viedä suomalaisen henkilötunnuksen omaaville henkilöille. **Lähde:** Tilastokeskus, 012_11ed_2018. Tiedot on poimittu 24.2.2020; **Liitetaulukko 3.**

Kuvio 10. kuvaa toisen asteen ammatillisen koulutuksen keskeyttäneiden osuuden (%) kehitystä ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2012–2016.

Kuvio 10. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen keskeyttäneiden osuus (%) ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2012–2016.

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen keskeyttäneiden osuudet (%)¹⁵ vaihtelevat maakunnittain ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten; suomalaistaustaisten ja Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten sekä väestö yhteensä keskuudessa on vähentynyt koko maassa ja suurimmassa osassa maakuntia vuosina 2012–2016 seuraavasti:

	Muutos 2000–2017, %-yksikköä		
	Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	Väestö yht.
Koko maa	-2,0	-0,9	-0,9
Uusimaa	-0,8	0,0	-0,1
Varsinais-Suomi	-2,5	-1,3	-1,2
Satakunta	0,9	-1,2	-1,1
Kanta-Häme	-3,2	-1,6	-1,7
Pirkanmaa	1,6	1,0	1,0
Päijät-Häme	5,4	-1,3	-1,1
Kymenlaakso	-3,0	-1,3	-1,3
Etelä-Karjala	-6,7	-1,9	-1,9
Etelä-Savo	-10,7	-4,1	-4,3
Pohjois-Savo	-5,6	0,3	0,1
Pohjois-Karjala	-7,0	-3,4	-3,5
Keski-Suomi	-0,1	0,2	0,2
Etelä-Pohjanmaa	3,9	-1,9	-1,6
Pohjanmaa	-12,0	-7,2	-7,5
Keski-Pohjanmaa	-1,9	-1,6	-1,5
Pohjois-Pohjanmaa	5,5	0,4	0,4
Kainuu	...	-1,4	-1,3
Lappi	-5,5	-3,1	-3,1

Koko maassa toisen asteen ammatillisen koulutuksen keskeyttäneiden osuus (%) ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla on vähentynyt -2,0 %-yksikköä, suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla sekä väestö yhteensä keskuudessa se on vähentynyt -0,9 %-yksikköä vuodesta 2000 vuoteen 2017 tultaessa.

Maakunnittain tarkasteltuna suhteellisesti eniten toisen asteen ammatillisen koulutuksen keskeyttäneiden osuus (%) on vähentynyt *ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* Pohjanmaalla (-12,0 %-yksikköä), Etelä-Savossa (-10,7 %-yksikköä) ja Pohjois-Karjalassa (-7 %-yksikköä) sekä noussut suhteellisesti eniten Pohjois-Pohjanmaalla (5,5 %-yksikköä), Päijät-Hämeessä (5,4 %-yksikköä) ja Etelä-Pohjanmaalla (3,9 %-yksikköä).

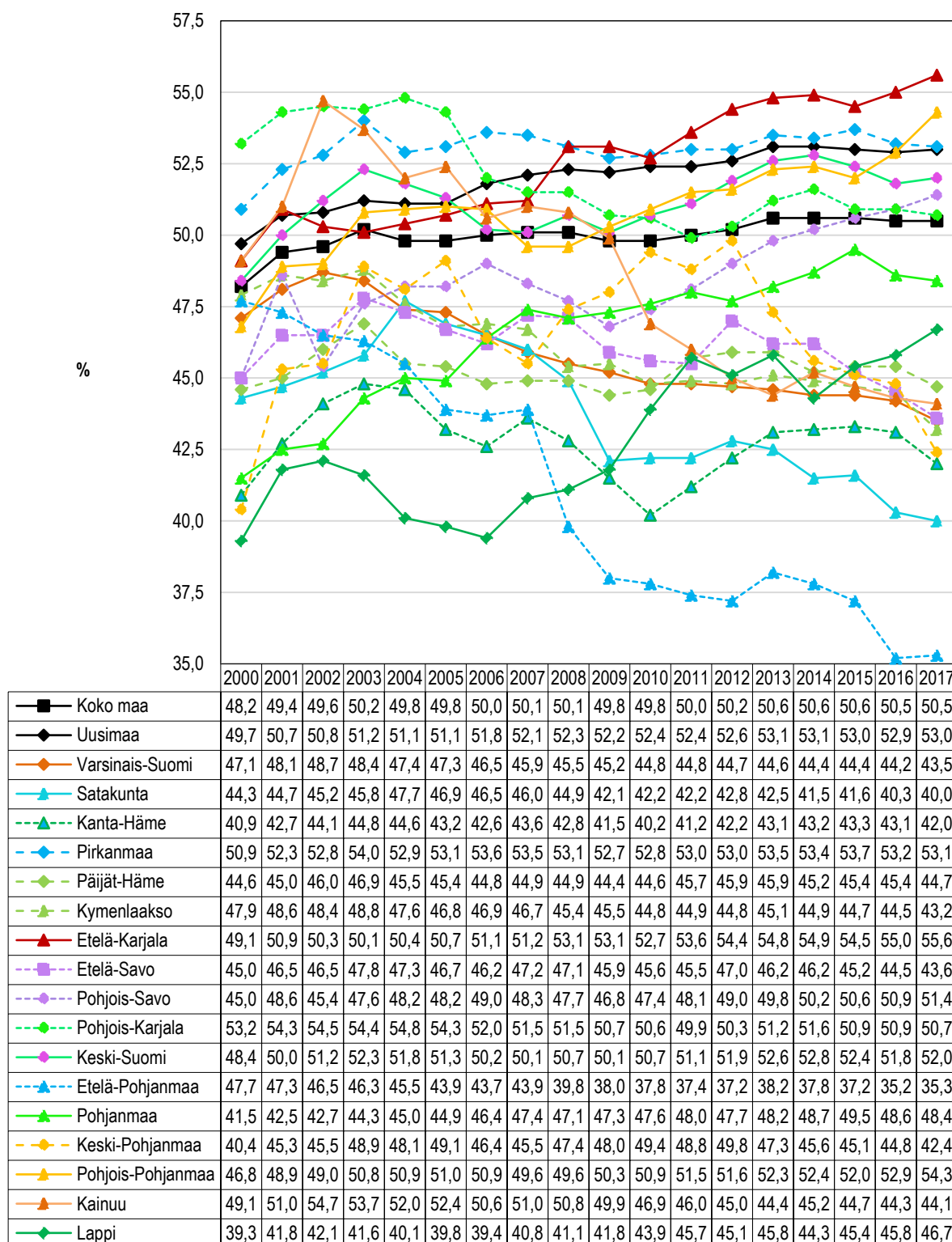
Maakunnittain tarkasteltuna suhteellisesti eniten toisen asteen ammatillisen koulutuksen keskeyttäneiden osuus (%) on vähentynyt *suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* Pohjanmaalla (-7,2 %-yksikköä), Etelä-Savossa (-4,1 %-yksikköä) ja Lapissa (-14,6 %-yksikköä) sekä noussut Pirkanmaalla (1,0 %-yksikköä), Pohjois-Pohjanmaalla (0,4 %-yksikköä) ja Pohjois-Savossa (0,3 %-yksikköä).

Maakunnittain tarkasteltuna suhteellisesti eniten toisen asteen ammatillisen koulutuksen keskeyttäneiden osuus (%) on vähentynyt *väestö yhteensä* keskuudessa Pohjanmaalla (-7,5 %-yksikköä), Etelä-Savossa (-4,3 %-yksikköä) ja Pohjois-Karjalassa (-3,5 %-yksikköä) sekä noussut Pirkanmaalla (1 %-yksikköä), Pohjois-Pohjanmaalla (0,4 %-yksikköä) ja Keski-Suomessa (0,2 %-yksikköä).

¹⁵ **Tietosisältö:** Tutkintoon johtavan koulutuksen kokonaan keskeyttäneiden osuus (%). Sisältää tutkintoon johtavan toisen asteen ammatillisen koulutuksen lukuun ottamatta näyttötutkintoon valmistavaa, oppisopimus-, työvoimapolitiittista ja ammatillisten erityisoppilaitosten järjestämää koulutusta. Aluetieto on koulutuksen sijaintialue, ei henkilön asuinalue. **Lähde:** Tilastokeskus, 001_11ea_2016. Tiedot on poimittu 24.2.2020. **Liitetaulukko 4.** Kainuussa tiedot on tarvittavilta osin suojattu, koska perusjoukossa on alle 50 henkilöä.

Kuvio 11. kuvaa kolmannen asteen tutkinnon suorittaneiden osuuden (%) kehitystä ulkomailta syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Kuvio 11. Kolmannen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) vastaavan ikäisestä perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneesta väestöstä ulkomailta syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Kolmannen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) tutkinnon suorittaneista¹⁶ ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten; suomalaistaustaisten ja Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten sekä väestö yhteensä keskuudessa, on noussut koko maassa ja suurimmassa osassa maakuntia vuosina 2000–2017 seuraavasti:

	Muutos 2000–2017, %-yksikköä		Väestö yht.
	Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	
Koko maa	2,3	3,3	3,3
Uusimaa	3,3	3,4	3,2
Varsinais-Suomi	-3,6	3,0	2,8
Satakunta	-4,3	1,1	1,0
Kanta-Häme	1,1	0,7	0,7
Pirkanmaa	2,2	4,2	4,3
Päijät-Häme	0,1	2,7	2,8
Kymenlaakso	-4,7	0,9	1,1
Etelä-Karjala	6,5	2,6	3,1
Etelä-Savo	-1,4	2,4	2,4
Pohjois-Savo	6,4	3,2	3,3
Pohjois-Karjala	-2,5	4,0	4,1
Keski-Suomi	3,6	2,6	2,8
Etelä-Pohjanmaa	-12,4	2,0	1,9
Pohjanmaa	6,9	3,3	3,3
Keski-Pohjanmaa	2,0	2,3	2,3
Pohjois-Pohjanmaa	7,5	3,4	3,5
Kainuu	-5,0	2,1	2,1
Lappi	7,4	1,8	1,9

Koko maassa kolmannen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) tutkinnon suorittaneista on noussut ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla 2,3 %-yksikköä, suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla sekä väestö yhteensä keskuudessa se on noussut 3,3 %-yksikköä vuodesta 2000 vuoteen 2017 tultaessa.

Maakunnittain tarkasteltuna suhteellisesti eniten kolmannen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) on noussut tutkinnon suorittaneista *ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* Pohjois-Pohjanmaalla (7,5 %-yksikköä), Lapissa (7,4 %-yksikköä) ja Pohjanmaalla (6,9 %-yksikköä) sekä vähentynyt suhteellisesti eniten Etelä-Pohjanmaalla (-12,4 %-yksikköä), Kainuussa (-5 %-yksikköä) ja Kymenlaaksossa (-4,7 %-yksikköä).

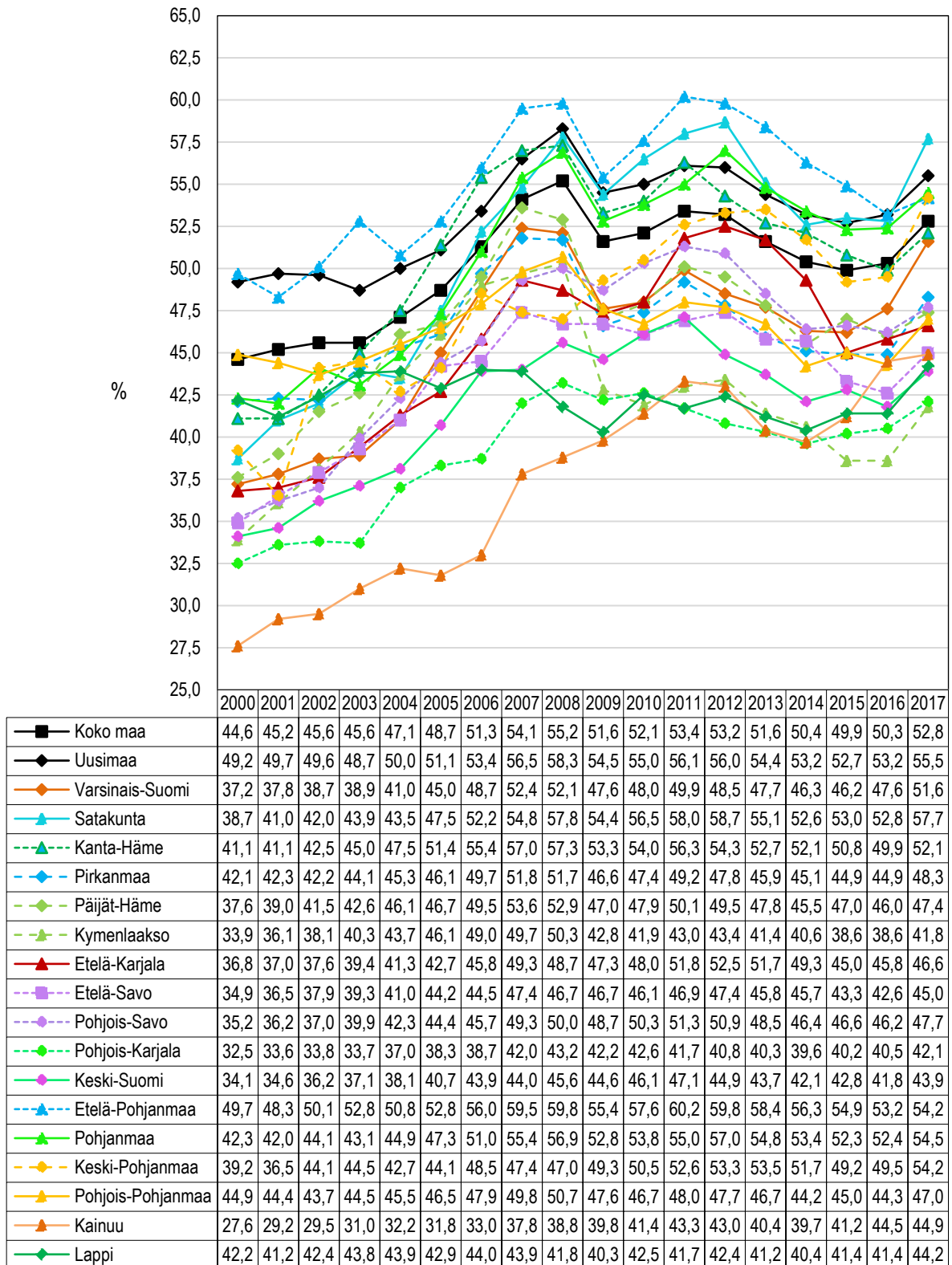
Maakunnittain tarkasteltuna suhteellisesti eniten kolmannen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) tutkinnon suorittaneista on noussut *suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* Pirkanmaalla (4,2 %-yksikköä), Pohjois-Karjalassa (4 %-yksikköä) ja Pohjois-Pohjanmaalla (3,4 %-yksikköä).

Maakunnittain tarkasteltuna suhteellisesti eniten kolmannen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) tutkinnon suorittaneista on noussut *väestö yhteensä* keskuudessa Pirkanmaalla (4,3 %-yksikköä), Pohjois-Karjalassa (4,1 %-yksikköä) ja Pohjois-Pohjanmaa (3,5 %-yksikköä).

¹⁶ **Tietosisältö:** 25–64-vuotiaiden kolmannen asteen eli korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) vastaavan ikäisestä perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneesta väestöstä. Korkea-asteen suorittaneisiin luetaan alimman korkea-asteen, alemman korkeakouluasteen, ylemmän korkeakouluasteen ja tutkijakoulutusasteen suorittaneet. Tilastokeskuksen tutkintorekisteriin tutkintotiedot on voitu viedä suomalaisen henkilötunnuksen omaaville henkilöille. **Lähde:** Tilastokeskus, 012_11dv_2018. Tiedot on poimittu 24.2.2020. **Liitetaulukko 5.**

6 Tilastokatsaus maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työmarkkinakansalaisuudesta

Kuvio 12. kuvaa työllisyysasteen (%) kehitystä ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Kuvio 12. Työllisyysaste (%) ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Työllisyysaste (%)¹⁷ ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten; suomalaistaustaisten ja Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten sekä väestö yhteensä keskuudessa on noussut koko maassa ja jokaisessa maakunnassa vuosina 2000–2017 lukuun ottamatta Uut-tamaata väestö yhteensä osalta seuraavasti:

	Muutos 2000–2017, %-yksikköä		
	Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	Väestö yht.
Koko maa	8,2	4,3	3,3
Uusimaa	6,3	1,4	-0,5
Varsinais-Suomi	14,4	2,5	1,7
Satakunta	19,0	6,8	6,4
Kanta-Häme	11,0	4,3	3,5
Pirkanmaa	6,2	3,8	2,9
Päijät-Häme	9,8	3,4	2,6
Kymenlaakso	7,9	3,4	2,0
Etelä-Karjala	9,8	4,4	3,3
Etelä-Savo	10,1	7,0	6,3
Pohjois-Savo	12,5	7,8	7,2
Pohjois-Karjala	9,6	5,9	5,3
Keski-Suomi	9,8	4,6	4,0
Etelä-Pohjanmaa	4,5	6,2	5,6
Pohjanmaa	12,2	6,2	4,7
Keski-Pohjanmaa	15,0	8,7	8,1
Pohjois-Pohjanmaa	2,1	4,1	3,5
Kainuu	17,3	8,8	8,3
Lappi	2,0	10,4	9,8

Koko maassa työllisyysaste (%) on noussut ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla 8,2 %-yksikköä; suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla se on noussut 4,3 %-yksikköä sekä väestö yhteensä keskuudessa se on noussut 3,3 %-yksikköä vuodesta 2000 vuoteen 2017 tultaessa.

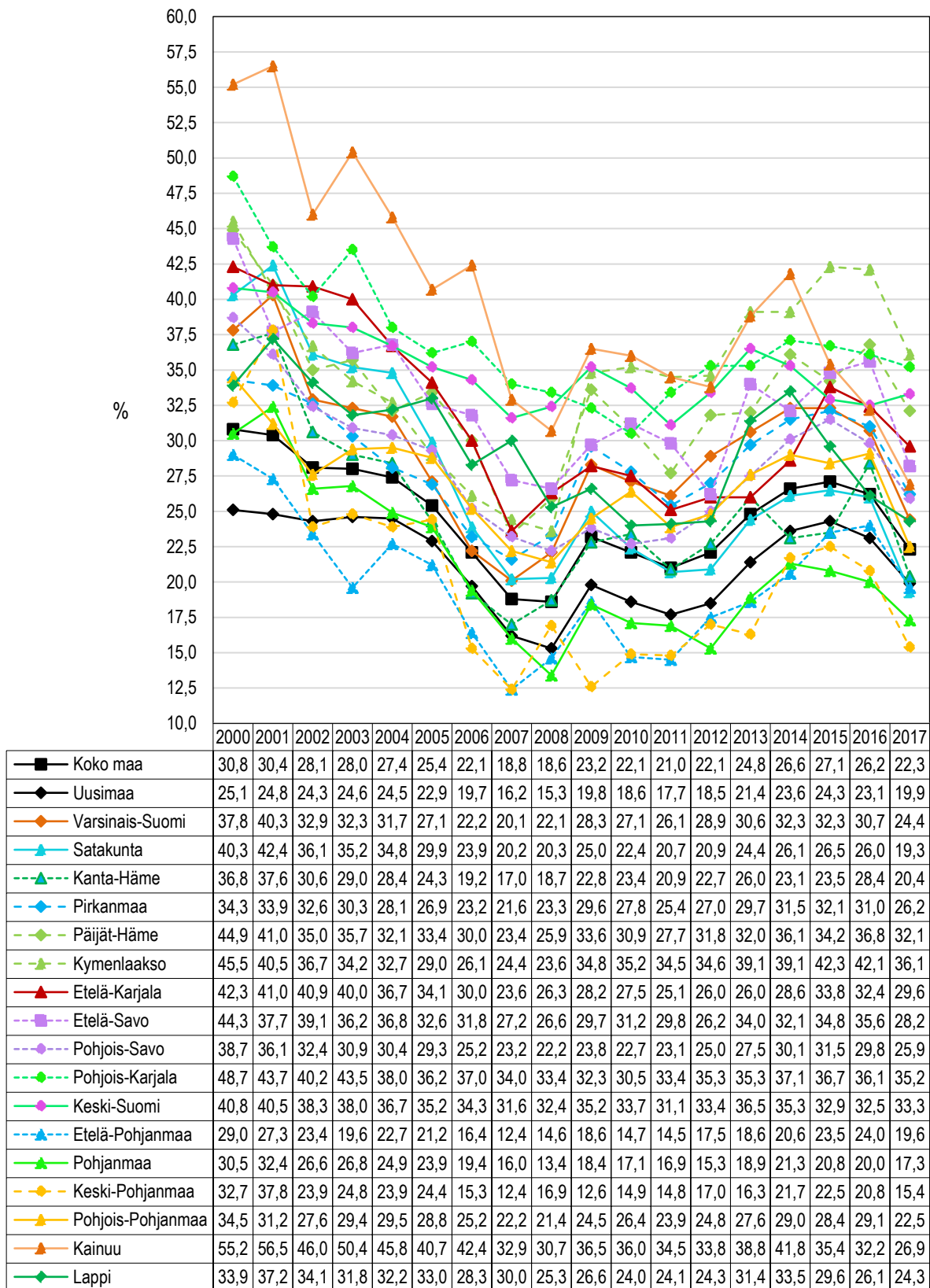
Maakunnittain tarkasteltuna työllisyysaste (%) on noussut suhteellisesti eniten *ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* Satakunnassa (19 %-yksikköä), Kainuussa (17,3 %-yksikköä) ja Keski-Pohjanmaalla (15 %-yksikköä).

Maakunnittain tarkasteltuna työllisyysaste (%) on noussut suhteellisesti eniten *suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* Lapissa (10,4 %-yksikköä), Kainuussa (8,8 %-yksikköä) ja Keski-Pohjanmaalla (8,7 %-yksikköä).

Maakunnittain tarkasteltuna työllisyysaste (%) on noussut suhteellisesti eniten *väestö yhteensä* keskuudessa Lapissa (9,8 %-yksikköä), Kainuussa (8,3 %-yksikköä) ja Keski-Pohjanmaalla (8,1 %-yksikköä). Työllisyysaste (%) on laskenut ainoastaan Uudellamaalla (-0,5 %-yksikköä).

¹⁷ **Tietosisältö:** 18–64-vuotiaiden työllisten osuus (%) saman ikäisestä väestöstä. **Lähde:** Tilastokeskus, 008_117e_2017. Tiedot on poimittu 24.2.2020. **Liitetäulukko 6.**

Kuvio 13. kuvaa työttömyysasteen (%) kehitystä ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Kuvio 13. Työttömyysaste (%) ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Työttömyysaste (%)¹⁸ ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten; suomalaistaustaisten ja Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten sekä väestö yhteensä keskuudessa on laskenut koko maassa ja suurimmassa osassa maakuntia vuosina 2000–2017 seuraavasti:

	Muutos 2000–2017, %-yksikköä		
	Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	Väestö yht.
Koko maa	-8,5	-1,7	-1,3
Uusimaa	-5,2	1,2	2,0
Varsinais-Suomi	-13,4	-0,3	0,1
Satakunta	-21,0	-4,8	-4,7
Kanta-Häme	-16,4	-2,3	-2,2
Pirkanmaa	-8,1	-1,9	-1,5
Päijät-Häme	-12,8	-1,0	-0,5
Kymenlaakso	-9,4	-1,7	-0,7
Etelä-Karjala	-12,7	-2,0	-1,4
Etelä-Savo	-16,1	-5,1	-4,7
Pohjois-Savo	-12,8	-5,2	-5,0
Pohjois-Karjala	-13,5	-3,7	-3,2
Keski-Suomi	-7,5	-2,4	-2,0
Etelä-Pohjanmaa	-9,4	-2,7	-2,6
Pohjanmaa	-13,2	-2,4	-2,1
Keski-Pohjanmaa	-17,3	-5,4	-5,3
Pohjois-Pohjanmaa	-12,0	-1,5	-1,5
Kainuu	-28,3	-7,6	-7,5
Lappi	-9,6	-7,9	-7,7

Koko maassa työttömyysaste (%) on laskenut ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla -8,5 %-yksikköä; suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla se on laskenut -1,7 %-yksikköä sekä väestö yhteensä keskuudessa se on laskenut -1,3 %-yksikköä vuodesta 2000 vuoteen 2017 tultaessa.

Maakunnittain tarkasteltuna työttömyysaste (%) on laskenut suhteellisesti eniten *ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* Satakunnassa (-21 %-yksikköä), Keski-Pohjanmaalla (-17,3 %-yksikköä) ja Kainuussa (-28,3 %-yksikköä).

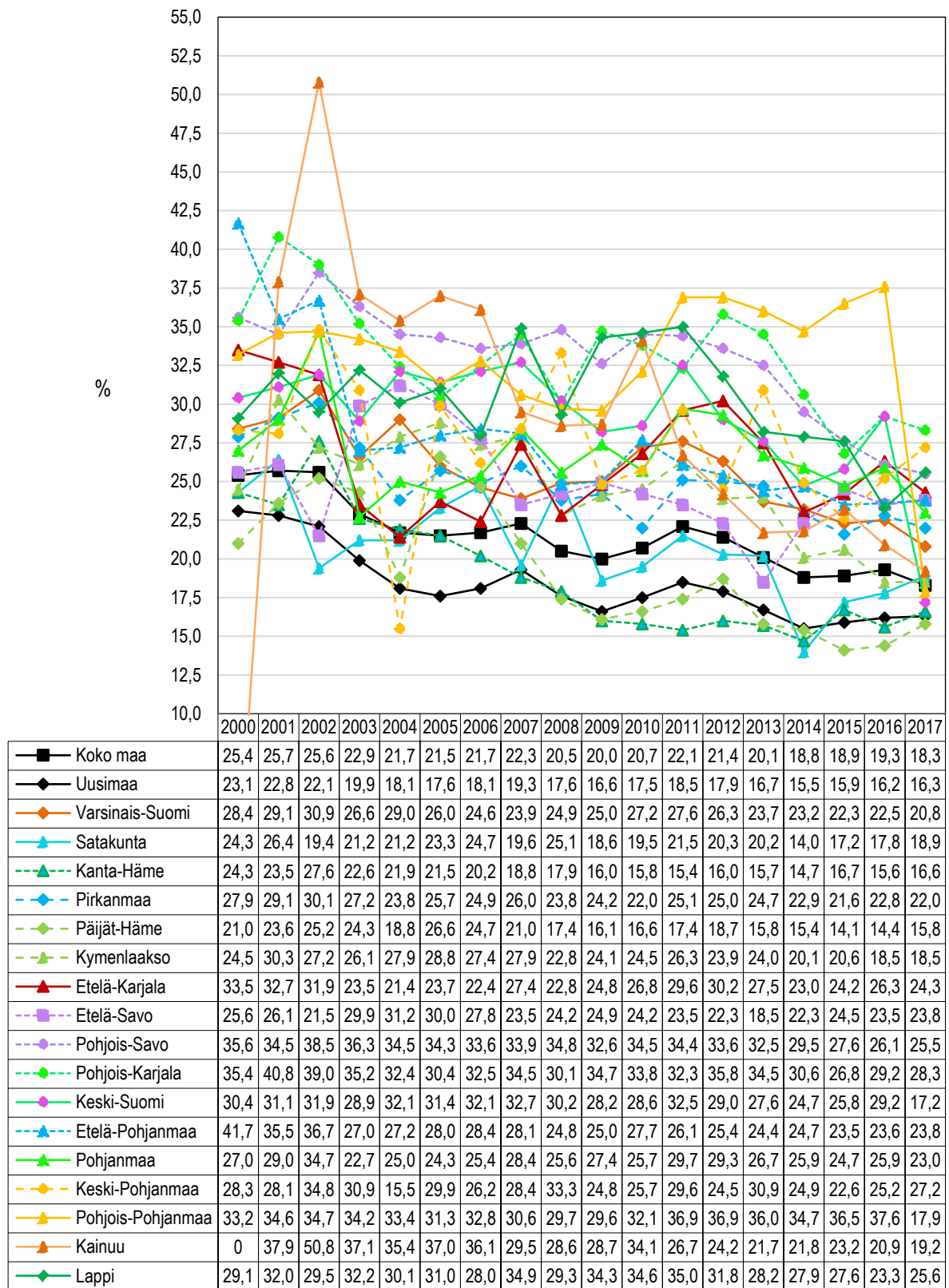
Maakunnittain tarkasteltuna työttömyysaste (%) on laskenut suhteellisesti eniten *suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* Lapissa (-7,9 %-yksikköä), Kainuussa (-7,6 %-yksikköä) ja Keski-Pohjanmaalla (-5,4 %-yksikköä). Työttömyysaste (%) on noussut ainoastaan Uudellamaalla (1,2 %-yksikköä).

Maakunnittain tarkasteltuna työttömyysaste (%) on laskenut suhteellisesti eniten *väestö yhteensä* keskuudessa Lapissa (-7,7 %-yksikköä), Kainuussa (-7,5 %-yksikköä) ja Keski-Pohjanmaalla (-5,3 %-yksikköä). Työttömyysaste (%) on noussut Uudellamaalla (2,0 %-yksikköä) ja Varsinais-Suomessa (0,1 %-yksikköä).

¹⁸ **Tietosisältö:** 18–74-vuotiaiden työttömien osuus (%) saman ikäisestä työvoimasta (työlliset + työttömät).
Lähde: Tilastokeskus, 008_117q_2017. Tiedot on poimittu 24.2.2020. **Liitetaulukko 7.**

Kuvio 14. kuvaa määräaikaista työtä tekevien osuuden (%) kehitystä palkansaajista ulkomailta syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Kuvio 14. Määräaikaista työtä tekevien osuus (%) palkansaajista ulkomailta syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Määräaikaista työtä tekevien osuus (%) palkansaajista¹⁹ ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten; suomalaistaustaisten ja Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten sekä väestö yhteensä keskuudessa on laskenut koko maassa ja suurimmassa osassa maakuntia vuosina 2000–2017 seuraavasti:

	Muutos 2000–2017, %-yksikköä		
	Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	Väestö yht.
Koko maa	-7,1	-1,7	-1,5
Uusimaa	-6,8	-2,2	-1,9
Varsinais-Suomi	-7,6	-0,8	-0,6
Satakunta	-5,4	1,1	1,1
Kanta-Häme	-7,7	-2,5	-2,5
Pirkanmaa	-5,9	-0,2	0,0
Päijät-Häme	-5,2	-1,9	-1,7
Kymenlaakso	-6,0	-0,1	0,0
Etelä-Karjala	-9,2	-0,8	-0,6
Etelä-Savo	-1,8	-3,3	-3,2
Pohjois-Savo	-10,1	-1,5	-1,4
Pohjois-Karjala	-7,1	-1,1	-0,9
Keski-Suomi	-13,2	-3,3	-3,3
Etelä-Pohjanmaa	-17,9	-1,6	-1,6
Pohjanmaa	-4,0	-1,2	-0,9
Keski-Pohjanmaa	-1,1	-2,5	-2,3
Pohjois-Pohjanmaa	-15,3	-3,3	-3,3
Kainuu	-18,7	-1,4	-1,4
Lappi	-3,5	-0,8	-0,8

Koko maassa määräaikaista työtä tekevien osuus (%) palkansaajista on laskenut *ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* -7,1 %-yksikköä; *suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* se on laskenut -1,7 %-yksikköä sekä *väestö yhteensä* keskuudessa se on laskenut -1,5 %-yksikköä vuodesta 2000 vuoteen 2017 tultaessa.

Maakunnittain tarkasteltuna määräaikaista työtä tekevien osuus (%) palkansaajista on laskenut suhteellisesti eniten *ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* Kainuussa (-18,7 %-yksikköä), Etelä-Pohjanmaalla (-17,9 %-yksikköä) ja Pohjois-Pohjanmaalla (-15,3 %-yksikköä).

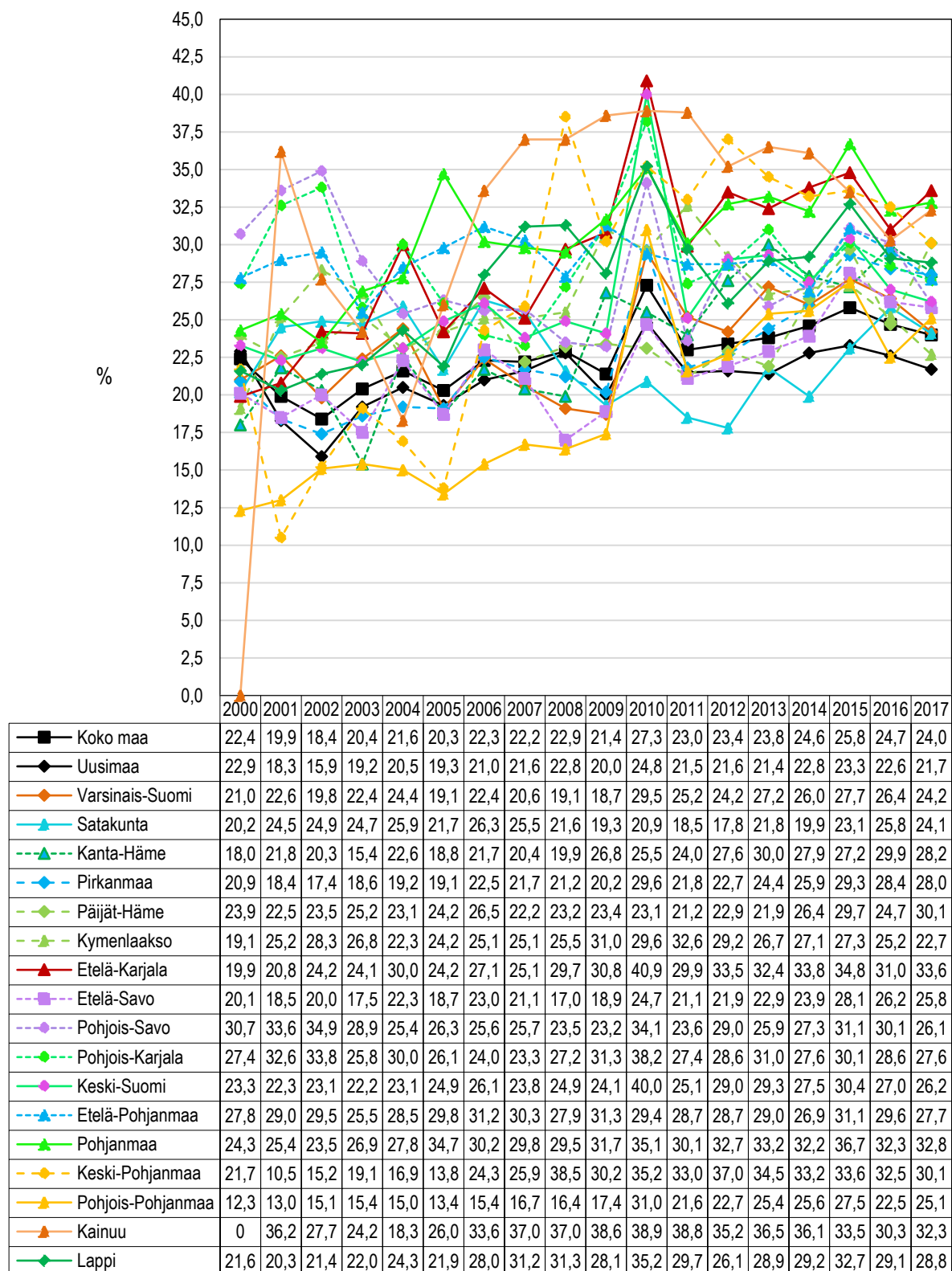
Maakunnittain tarkasteltuna määräaikaista työtä tekevien osuus (%) palkansaajista on laskenut suhteellisesti eniten *suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* Etelä-Savossa, Keski-Suomessa ja Pohjois-Pohjanmaalla (-3,3 %-yksikköä), Kanta-Hämeessä ja Keski-Pohjanmaalla (-2,5 %-yksikköä) sekä Uudellamaalla (-2,2 %-yksikköä). Määräaikaista työtä tekevien osuus (%) palkansaajista on noussut ainoastaan Satakunnassa (1,1 %-yksikköä).

Maakunnittain tarkasteltuna määräaikaista työtä tekevien osuus (%) palkansaajista on laskenut suhteellisesti eniten *väestö yhteensä* keskuudessa Keski-Suomessa ja Pohjois-Pohjanmaalla (-3,3 %-yksikköä), Etelä-Savossa (-3,2 %-yksikköä) ja Kanta-Hämeessä (-2,5 %-yksikköä). Määräaikaista työtä tekevien osuus (%) palkansaajista on noussut ainoastaan Satakunnassa (1,1 %-yksikköä).

¹⁹ **Tietosisältö:** Palkansaaja, jonka virka- tai työsopimuksella on ennalta määritetty päättymispäivä. **Lähde:** Tilastokeskus, 008_11iq_2018. Tiedot on poimittu 24.2.2020. **Liitetaulukko 8.** Kainuussa tiedot on tarvittavilta osin suojattu, koska perusjoukossa on alle 50 henkilöä.

Kuvio 15. kuvaa osa-aikatyötä tekevien osuuden (%) kehitystä palkansaajista ulkomailta syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Kuvio 15. Osa-aikatyötä tekevien osuus (%) palkansaajista ulkomailta syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Osa-aikatyötä tekevien osuus (%) palkansaajista²⁰ ulkomailla syntyneiden ulkomaalais- taustaisten; suomalaistaustaisten ja Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten sekä vä- estö yhteensä keskuudessa on lisääntynyt koko maassa ja suurimmassa osassa maakuntia vuosina 2000–2017 seuraavasti:

	Muutos 2000–2017, %-yksikköä		Väestö yht.
	Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	
Koko maa	1,6	4,6	4,8
Uusimaa	-1,2	3,5	3,9
Varsinais-Suomi	3,2	5,3	5,5
Satakunta	3,9	5,2	5,3
Kanta-Häme	10,2	5,2	5,5
Pirkanmaa	7,1	5,7	5,9
Päijät-Häme	6,2	6,4	6,8
Kymenlaakso	3,6	4,9	5,0
Etelä-Karjala	13,7	5,0	5,6
Etelä-Savo	5,7	3,6	3,8
Pohjois-Savo	-4,6	4,6	4,7
Pohjois-Karjala	0,2	3,7	3,9
Keski-Suomi	2,9	5,8	5,9
Etelä-Pohjanmaa	-0,1	5,5	5,6
Pohjanmaa	8,5	6,3	6,7
Keski-Pohjanmaa	8,4	3,9	4,2
Pohjois-Pohjanmaa	12,8	6,0	6,1
Kainuu	2001–2017: -3,9	2,4	2,7
Lappi	7,2	0,8	1,0

Koko maassa osa-aikatyötä tekevien osuus (%) palkansaajista on lisääntynyt *ulkomailla syn- tyneillä ulkomaalaistaustaisilla* 1,6 %-yksikköä; *suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* se on lisääntynyt 4,6 %-yksikköä sekä *väestö yhteensä* keskuudessa se on lisääntynyt 4,8 %-yksikköä vuodesta 2000 vuoteen 2017 tultaessa.

Maakunnittain tarkasteltuna osa-aikatyötä tekevien osuus (%) palkansaajista on lisäänty- nyt suhteellisesti eniten *ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* Etelä-Karjalassa (13,7 %-yksikköä), Pohjois-Pohjanmaalla (12,8 %-yksikköä) ja Kanta-Hämeessä (10,2 %-yksikköä) sekä vähentynyt Pohjois-Savossa (-4,6 %-yksikköä), Kainuussa (-3,9 %-yksikköä) ja Uudel- lamaalla (-1,2 %-yksikköä).

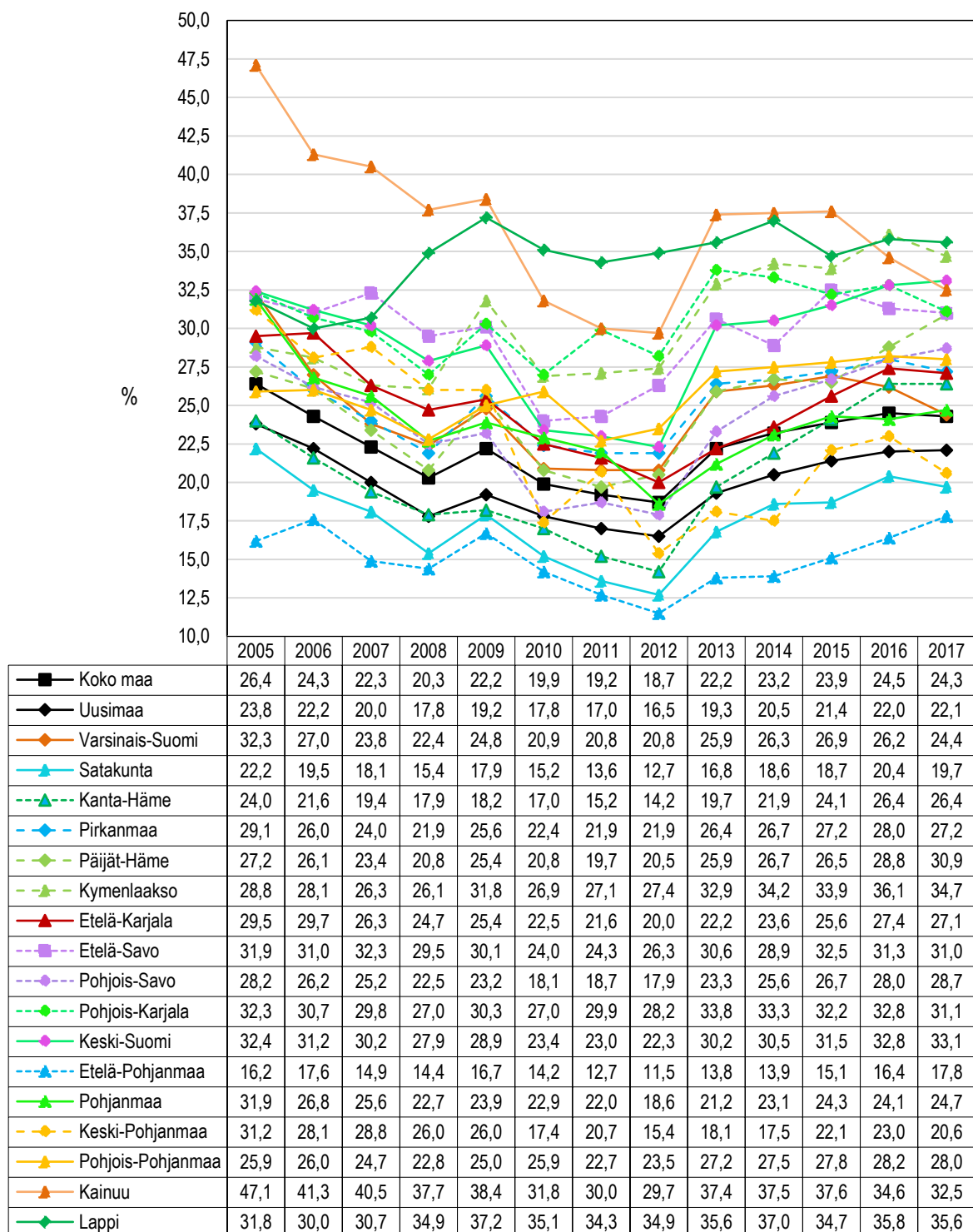
Maakunnittain tarkasteltuna osa-aikatyötä tekevien osuus (%) palkansaajista on lisäänty- nyt suhteellisesti eniten *suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* Päijät-Hämeessä (6,4 %-yksikköä), Pohjanmaalla (6,3 %-yksikköä) ja Pohjois-Pohjanmaalla (6 %-yksikköä).

Maakunnittain tarkasteltuna osa-aikatyötä tekevien osuus (%) palkansaajista on lisäänty- nyt suhteellisesti eniten *väestö yhteensä* keskuudessa Päijät-Hämeessä (6,8 %-yksikköä), Pohjanmaalla (6,7 %-yksikköä) ja Pohjois-Pohjanmaalla (6,1 %-yksikköä).

²⁰ **Tietosisältö:** Palkansaaja, jonka sopimuksen mukainen säännöllinen viikkotyöaika on alle 90 % alan tyypilli- sestä sopimuksen mukaisesta säännöllisestä viikkotyöajasta. Vuodesta 2005 lähtien myös: henkilöt, jotka il- moitetaan kokoaikaisiksi, mutta joiden tehdyt työtunnit ovat alle 50 % sopimuksen mukaisesta viikkotyöajasta. Tämä aiheuttaa katkoksen aikasarjassa. **Lähde:** Tilastokeskus, 008_11ip_2018. Tiedot on poimittu 24.2.2020. **Liitetaulukko 9.** Kainuussa tiedot on tarvittavilta osin suojattu, koska perusjoukossa on alle 50 henkilöä.

7 Tilastokatsaus maahanmuuttajataustaisten henkilöiden taloudellisesta hyvinvoinnista

Kuvio 16. kuvaa matalan työllisyyden asutokunnissa asuvien osuuden (%) kehitystä ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2005–2017.

Kuvio 16. Matalan työllisyyden asutokunnissa asuvien osuus (%) ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2005–2017.

Matalan työllisyyden asuntokunnissa asuvien osuus (%)²¹ ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten; suomalaistaustaisten ja Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten sekä väestö yhteensä keskuudessa vaihtelee väestöryhmittäin ja alueittain koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017 seuraavasti:

	Muutos 2000–2017, %-yksikköä		
	Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	Väestö yht.
Koko maa	-2,1	0,1	0,7
Uusimaa	-1,7	0,5	1,4
Varsinais-Suomi	-7,9	0,7	0,9
Satakunta	-2,5	-0,2	0,0
Kanta-Häme	2,4	0,3	0,9
Pirkanmaa	-1,9	0,8	1,2
Päijät-Häme	3,7	0,2	0,9
Kymenlaakso	5,9	1,2	2,3
Etelä-Karjala	-2,4	-0,1	0,5
Etelä-Savo	-0,9	-0,7	-0,3
Pohjois-Savo	0,5	-0,7	-0,3
Pohjois-Karjala	-1,2	-0,3	0,2
Keski-Suomi	0,7	0,1	0,7
Etelä-Pohjanmaa	1,6	0,3	0,4
Pohjanmaa	-7,2	-0,1	0,7
Keski-Pohjanmaa	-10,6	-0,5	-0,3
Pohjois-Pohjanmaa	2,1	0,1	0,5
Kainuu	-14,6	-1,8	-1,7
Lappi	3,8	-1,7	-1,1

Koko maassa matalan työllisyyden asuntokunnissa asuvien osuus (%) on vähentynyt ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla -2,1 %-yksikköä, mutta lisääntynyt suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla 0,1 %-yksikköä ja väestö yhteensä keskuudessa 0,7 %-yksikköä vuodesta 2000 vuoteen 2017 tultaessa.

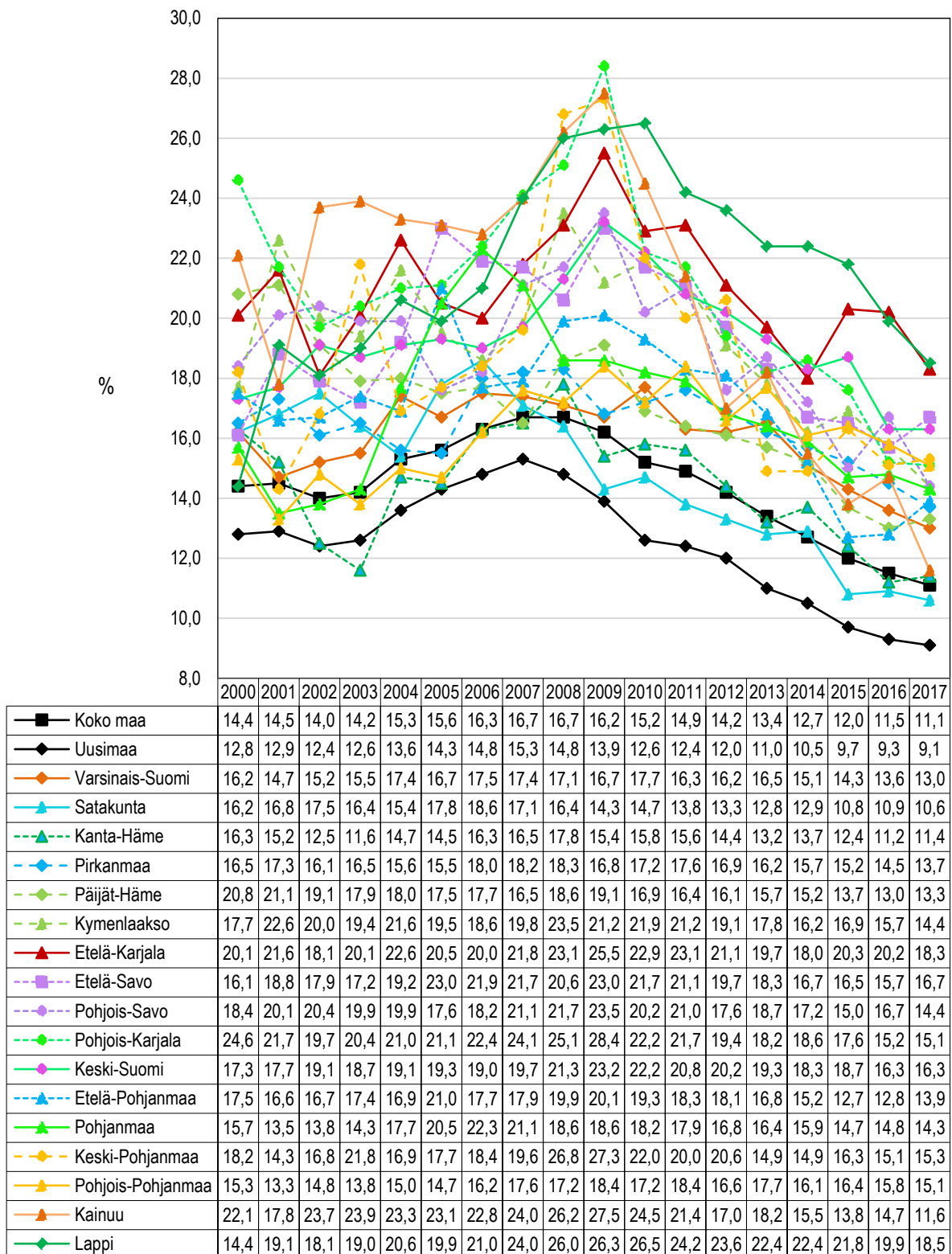
Maakunnittain tarkasteltuna matalan työllisyyden asuntokunnissa asuvien osuus (%) on vähentynyt suhteellisesti eniten *ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* Kainuussa (-14,6 %-yksikköä), Keski-Pohjanmaalla (-10,6 %-yksikköä) ja Varsinais-Suomessa (-7,9 %-yksikköä), mutta lisääntynyt suhteellisesti eniten Kymenlaaksossa (5,9 %-yksikköä), Lapissa (3,8 %-yksikköä) ja Päijät-Hämeessä (3,7 %-yksikköä).

Maakunnittain tarkasteltuna matalan työllisyyden asuntokunnissa asuvien osuus (%) on vähentynyt suhteellisesti eniten *suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* Kainuussa (-1,8 %-yksikköä.), Lapissa (-1,7 %-yksikköä) sekä Etelä- ja Pohjois-Savossa (-0,7 %-yksikköä), mutta lisääntynyt suhteellisesti eniten Kymenlaaksossa (1,2 %-yksikköä) Pirkanmaalla (0,8 %-yksikköä) ja Varsinais-Suomessa (0,7 %-yksikköä).

Maakunnittain tarkasteltuna matalan työllisyyden asuntokunnissa asuvien osuus (%) on vähentynyt suhteellisesti eniten *väestö yhteensä* keskuudessa Kainuussa (-1,7 %-yksikköä), Lapissa (-1,1 %-yksikköä) sekä Etelä- ja Pohjois-Savossa ja Keski-Pohjanmaalla (-0,3 %-yksikköä), mutta lisääntynyt suhteellisesti eniten Kymenlaaksossa (2,3 %-yksikköä), Uudellamaalla (1,4 %-yksikköä) ja Pirkanmaalla (1,2 %-yksikköä).

²¹ **Tietosisältö:** 0–59-vuotiaat, jotka asuvat asuntokunnissa, joissa aikuiset (18–59-vuotiaat) tekevät töitä alle 20 % kokonaistyöpotentiaalistaan vuoden aikana. Matalan työllisyyden asuntokunnaksi katsotaan tässä, jos asuntokunnan jokainen aikuinen on töissä max. 20 %/vuosi. **Lähde:** Tilastokeskus, 018_11ev_2017. Tiedot on poimittu 24.2.2020. **Liitetaulukko 10.**

Kuvio 17. kuvaa työllisten pienituloisuusasteen (%) kehitystä ulkomailta syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Kuvio 17. Työllisten pienituloisuusaste (%) ulkomailta syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Työllisten pienituloisuusaste (%)²² ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten; suomalaistaustaisten ja Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten sekä väestö yhteensä keskuudessa koko maassa ja vaihtelee väestöryhmittäin ja alueittain maakunnissa vuosina 2000–2017 seuraavasti:

	Muutos 2000–2017 %-yksikköä		
	Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	Väestö yht.
Koko maa	-3,3	0	0,1
Uusimaa	-3,7	0,5	0,8
Varsinais-Suomi	-3,2	0,3	0,7
Satakunta	-5,6	-0,8	-0,6
Kanta-Häme	-4,9	-0,7	-0,5
Pirkanmaa	-2,8	0,2	0,5
Päijät-Häme	-7,5	-0,6	-0,4
Kymenlaakso	-3,3	0,2	0,5
Etelä-Karjala	-1,8	0,4	0,9
Etelä-Savo	0,6	-1,1	-0,9
Pohjois-Savo	-4,0	-0,7	-0,6
Pohjois-Karjala	-9,5	-1,0	-0,8
Keski-Suomi	-1,0	0,2	0,4
Etelä-Pohjanmaa	-3,6	-1,2	-1,1
Pohjanmaa	-1,4	0,3	0,8
Keski-Pohjanmaa	-2,9	-1,4	-1,2
Pohjois-Pohjanmaa	-0,2	0,1	0,2
Kainuu	-10,5	-1,8	-1,6
Lappi	4,1	-1,0	-0,7

Koko maassa työllisten pienituloisuusaste (%) on pienentynyt ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla -3,3 %-yksikköä, pysynyt stabiilina suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla sekä noussut väestö yhteensä keskuudessa 0,1 %-yksikköä vuodesta 2000 vuoteen 2017 tultaessa.

Maakunnittain tarkasteltuna työllisten pienituloisuusaste (%) on pienentynyt suhteellisesti eniten *ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* Kainuussa (-10,5 %-yksikköä), Pohjois-Karjalassa (-9,5 %-yksikköä) ja Päijät-Hämeessä (-7,5 %-yksikköä), mutta lisääntynyt Lapissa (4,1 %-yksikköä) ja Etelä-Savossa (0,6 %-yksikköä).

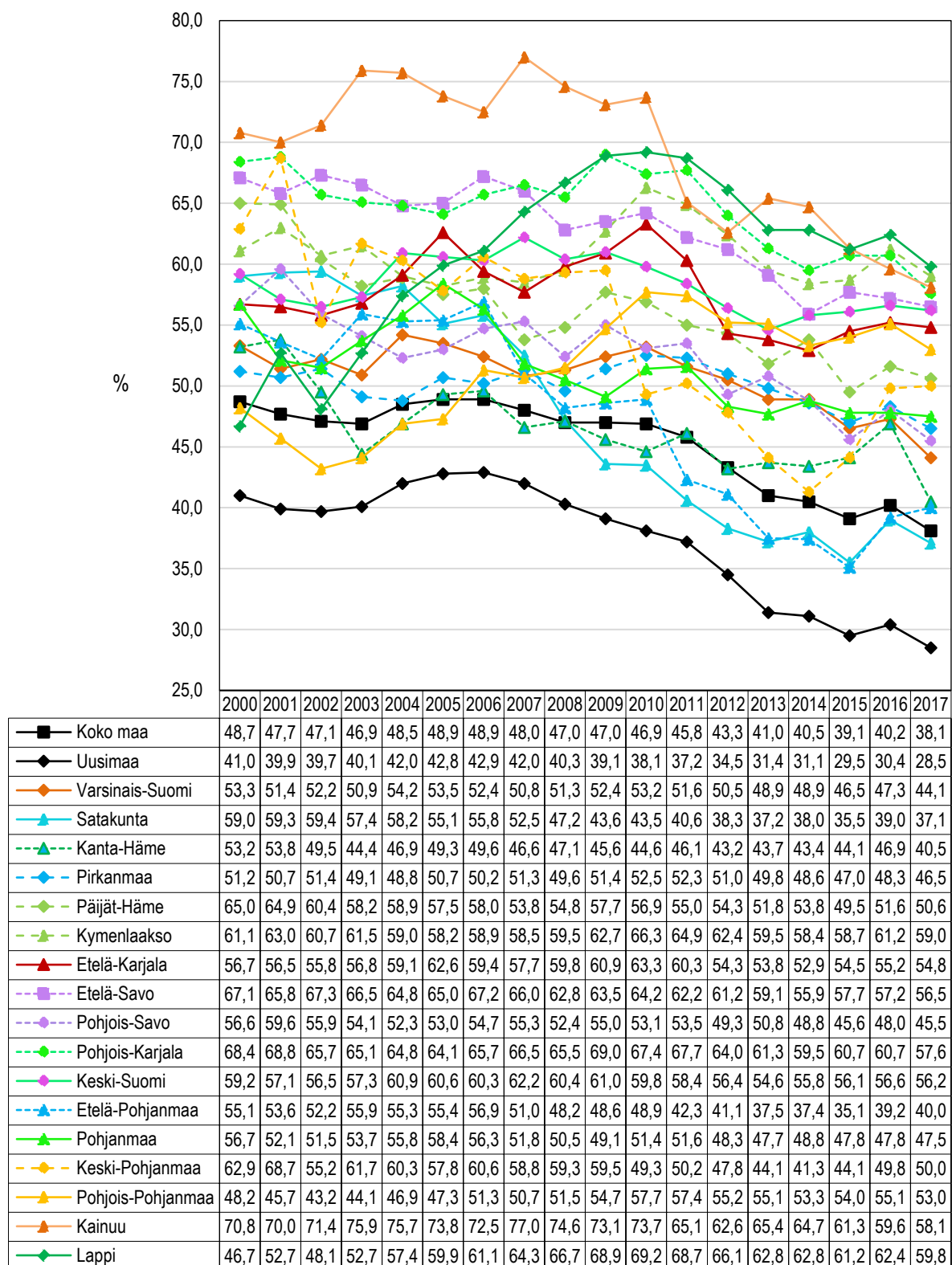
Maakunnittain tarkasteltuna työllisten pienituloisuusaste (%) on pienentynyt suhteellisesti eniten *suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* Kainuussa (-1,8 %-yksikköä), Keski-Pohjanmaalla (-1,4 %-yksikköä) ja Etelä-Pohjanmaalla (-1,2 %-yksikköä), mutta lisääntynyt suhteellisesti eniten Uudellamaalla (0,5 %-yksikköä), Etelä-Karjalassa (0,4 %-yksikköä) sekä Varsinais-Suomessa ja Pohjanmaalla (0,3 %-yksikköä).

Maakunnittain tarkasteltuna työllisten pienituloisuusaste (%) on pienentynyt suhteellisesti eniten *väestö yhteensä* keskuudessa Kainuussa (-1,6 %-yksikköä), Keski-Pohjanmaalla (-1,2 %-yksikköä) ja Etelä-Pohjanmaalla (-1,1 %-yksikköä), mutta lisääntynyt suhteellisesti eniten Etelä-Karjalassa (0,9 %-yksikköä) Uudellamaalla (0,8 %-yksikköä) ja Varsinais-Suomessa (0,7 %-yksikköä).

²² **Tietosisältö:** Pienituloisuusaste kuvaa pienituloisissa asutokunnissa asuvien osuutta (%) koko asuntoväestöstä. Pääasialliselta toiminnaltaan työllisiksi määritellyt 18 vuotta täyttäneet, jotka asuvat pienituloisiksi määritellyissä asutokunnissa. Pienituloisiksi on määritelty ne asutokunnat, joiden ekvivalentti tulo (= käytettävissä oleva rahatulo OECD-kulutussyksikköä kohden) jää pienemmäksi kuin 60 % kaikkien asutokuntien ekvivalentista mediaanitulosta. **Lähde:** Tilastokeskus, 017_11em_2017. Tiedot on poimittu 24.2.2020. **Liitetaulukko 11.**

Kuvio 18. kuvaa asuntokuntien pienituloisuusasteen (%) kehitystä asutokunnissa, joissa on vain ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Kuvio 18. Asutokuntien pienituloisuusaste (%) asutokunnissa, joissa on vain ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Asuntokuntien pienituloisuusaste (%)²³ asuntokunnissa, joissa on vain ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia; muiden asuntokuntien sekä asuntokunnat yhteensä keskuudessa vaihtelee väestöryhmittäin ja alueittain koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017 seuraavasti:

	Muutos 2000–2017 %-yksikköä		
	Asuntokunnassa vain ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia	Muut asuntokunnat	Asuntokunnat yht.
Koko maa	-10,6	0,2	0,6
Uusimaa	-12,5	1,2	1,8
Varsinais-Suomi	-9,2	-0,1	0,3
Satakunta	-21,9	-1,2	-1,1
Kanta-Häme	-12,7	-0,8	-0,5
Pirkanmaa	-4,7	1,3	1,6
Päijät-Häme	-14,4	-0,9	-0,4
Kymenlaakso	-2,1	1	2,1
Etelä-Karjala	-1,9	1,9	2,7
Etelä-Savo	-10,6	-0,7	-0,3
Pohjois-Savo	-11,1	-1	-0,9
Pohjois-Karjala	-10,8	-0,2	0,3
Keski-Suomi	-3,0	0,8	1,1
Etelä-Pohjanmaa	-15,1	-1,4	-1,3
Pohjanmaa	-9,2	-0,2	0,5
Keski-Pohjanmaa	-12,9	-1,5	-1,2
Pohjois-Pohjanmaa	4,8	1,6	1,9
Kainuu	-12,7	0	0,4
Lappi	13,1	-0,6	-0,1

Koko maassa asuntokuntien pienituloisuusaste (%) on pienentynyt *asuntokunnissa, joissa on vain ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia* -10,6 %-yksikköä, mutta noussut *muissa asuntokunnissa* 0,2 %-yksikköä ja *asuntokunnat yhteensä* keskuudessa 0,6 %-yksikköä vuodesta 2000 vuoteen 2017 tultaessa.

Maakunnittain tarkasteltuna asuntokuntien pienituloisuusaste (%) on pienentynyt suhteellisesti eniten *asuntokunnissa, joissa on vain ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia* Satakunnassa (-21,9 %-yksikköä), Etelä-Pohjanmaalla (-15,1 %-yksikköä) ja Päijät-Hämeessä (-14,4 %-yksikköä), mutta lisääntynyt Lapissa (13,1 %-yksikköä) ja Pohjois-Pohjanmaalla (4,8 %-yksikköä).

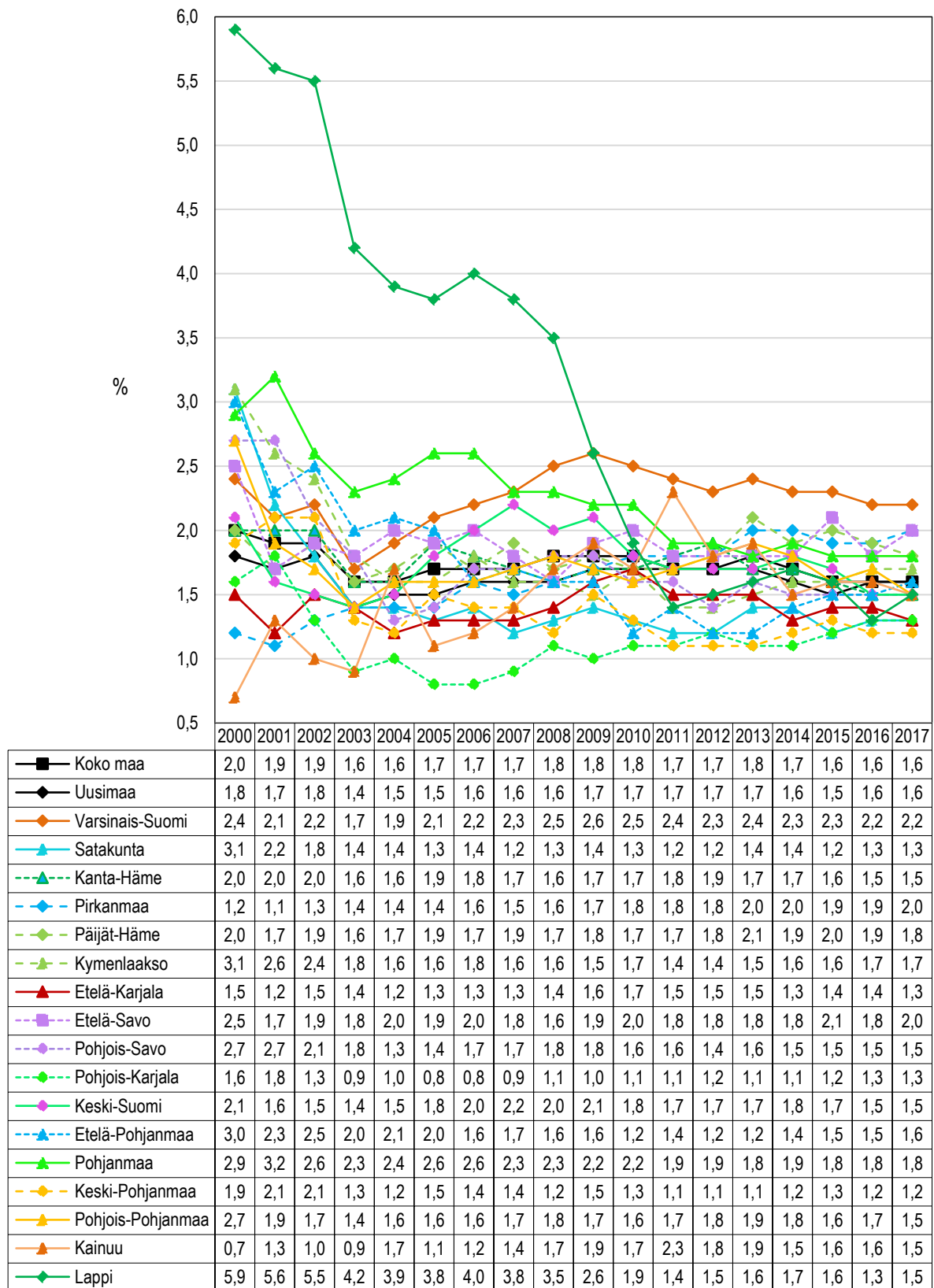
Maakunnittain tarkasteltuna asuntokuntien pienituloisuusaste (%) on pienentynyt suhteellisesti eniten *muissa asuntokunnissa* Keski-Pohjanmaalla (-1,5 %-yksikköä), Etelä-Pohjanmaalla (-1,4 %-yksikköä) ja Satakunnassa (-1,2 %-yksikköä), mutta lisääntynyt suhteellisesti eniten Etelä-Karjalassa (1,9 %-yksikköä), Pohjois-Pohjanmaalla (1,6 %-yksikköä) ja Uudellamaalla (1,2 %-yksikköä).

Maakunnittain tarkasteltuna asuntokuntien pienituloisuusaste (%) on pienentynyt suhteellisesti eniten *asuntokunnat yhteensä* keskuudessa Etelä-Pohjanmaalla (-1,3 %-yksikköä), Keski-Pohjanmaalla (-1,2 %-yksikköä) ja Satakunnassa (-1,1 %-yksikköä), mutta lisääntynyt suhteellisesti eniten Etelä-Karjalassa (2,7 %-yksikköä), Kymenlaaksossa (2,1 %-yksikköä) ja Pohjois-Pohjanmaalla (1,9 %-yksikköä)

²³ **Tietosisältö:** Asuntokuntien pienituloisuusaste kuvaa pienituloisten asuntokuntien osuutta (%) kaikista asuntokunnista. Pienituloiseksi on määritelty ne asuntokunnat, joiden ekvivalentti tulo (= käytettävissä oleva rahatulo OECD-kulutussyksikköä kohden) jää pienemmäksi kuin 60 % kaikkien asuntokuntien ekvivalentista medianitulosta. **Lähde:** Tilastokeskus, 017_11ep_2017. Tiedot on poimittu 24.2.2020. **Liitetaulukko 12.**

Kuvio 19. kuvaa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuuden (%) kehitystä ulkomailta syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Kuvio 19. Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuus (%) ulkomailta syntyneiden ulkomaalaistaustaisten keskuudessa koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuus (%)²⁴ ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten; suomalaistaustaisten ja Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten sekä väestö yhteensä keskuudessa on vähentynyt koko maassa ja suurimmassa osassa maakuntia vuosina 2000–2017 seuraavasti:

	Muutos 2000–2017 %-yksikköä		
	Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	Väestö yht.
Koko maa	-0,4	-5,0	-5,0
Uusimaa	-0,2	-3,9	-3,9
Varsinais-Suomi	-0,2	-4,0	-4,0
Satakunta	-1,8	-4,3	-4,4
Kanta-Häme	-0,5	-4,7	-4,8
Pirkanmaa	0,8	-4,8	-4,9
Päijät-Häme	-0,2	-5,1	-5,2
Kymenlaakso	-1,4	-4,4	-4,6
Etelä-Karjala	-0,2	-5,4	-5,6
Etelä-Savo	-0,5	-5,8	-5,9
Pohjois-Savo	-1,2	-6,9	-7,1
Pohjois-Karjala	-0,3	-6,9	-7,0
Keski-Suomi	-0,6	-5,9	-5,9
Etelä-Pohjanmaa	-1,4	-5,6	-5,7
Pohjanmaa	-1,1	-4,6	-4,7
Keski-Pohjanmaa	-0,7	-5,7	-5,8
Pohjois-Pohjanmaa	-1,2	-5,2	-5,3
Kainuu	0,8	-5,9	-6,0
Lappi	-4,4	-5,0	-5,2

Koko maassa työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuus (%) on pienentynyt ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla -0,4 %-yksikköä, suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla sekä väestö yhteensä keskuudessa -5 %-yksikköä vuodesta 2000 vuoteen 2017 tultaessa.

Maakunnittain tarkasteltuna työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuus (%) on pienentynyt suhteellisesti eniten *ulkomailla syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* Lapissa (-4,4 %-yksikköä), Satakunnassa (-1,8 %-yksikköä) sekä Kymenlaaksossa ja Etelä-Pohjanmaalla (-1,4 %-yksikköä), mutta lisääntynyt Pirkanmaalla ja Kainuussa (0,8 %-yksikköä).

Maakunnittain tarkasteltuna työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuus (%) on pienentynyt suhteellisesti eniten *suomalaistaustaisilla ja Suomessa syntyneillä ulkomaalaistaustaisilla* Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa (-6,9 %-yksikköä.), Keski-Suomessa ja Kainuussa (-5,9 %-yksikköä) sekä Keski-Pohjanmaalla (-5,7 %-yksikköä).

Maakunnittain tarkasteltuna työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuus (%) on pienentynyt suhteellisesti eniten *väestö yhteensä* keskuudessa Pohjois-Savossa (-7,1 %-yksikköä), Pohjois-Karjalassa (-7,0 %-yksikköä) ja Kainuussa (-6 %-yksikköä).

24 **Tietosisältö:** Niiden 18–64-vuotiaiden henkilöiden, joiden pääasiallinen toiminta on eläkeläinen ja joiden eläkelajiksi on merkitty työkyvyttömyyseläke, osuus (%) vastaavan ikäryhmän väestöstä. **Lähde:** Tilastokeskus, 017_11ew_2017. Tiedot on poimittu 24.2.2020. **Liitetäulukko 13.**

8 Summa summarum

Pääosin vuosilta 2000–2017 olevat tilastot luovat maakuntatasoista yleiskuvaa maahanmuuttajien koulutus- ja työmarkkinakansalaisuuden ja taloudellisen hyvinvoinnin tilasta hyvinvointipoliittisen päätöksenteon tueksi monikulttuuristuvassa yhteiskunnassa aluespesifeine kehittämistarpeisiin. Taulukossa 4. on summatiivinen kuvaus maahanmuuttajien väestökehityksestä, ammatillisesta tutkintotasosta, työmarkkina-asemasta ja taloudellisesta hyvinvoinnista tilastojen muutossuuntien kertomana eli onko muutos nouseva, laskeva vai stabiili tilastovuoden ensimmäisestä vuodesta viimeisimpään tilastovuoteen tultaessa koko maassa ja manner-Suomen maakunnissa *ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten, suomalaistaustaisten ja Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten sekä väestö yhteensä keskuudessa*.

Tilastokatsauksen mukaan pääosassa maakunnista maahanmuuttajien suhteellinen osuus on lisääntynyt, koulutustaso on noussut ja työllisyystilanne on kehittynyt myönteiseen suuntaan. Maahanmuuttajien taloudellinen hyvinvointi on eriytynyt maakunnittain ja tarkasteleltemoittain varsin huomattavasti.

Taulukko 4. Tilastosaldo pähkinäkuoressa.

INDIKAATTORI		MUUTOSSUUNTA: ↑/↔/↓	TARKASTELUALUEITTAIN
VÄESTÖKEHITYS			
Ulkomaalaistaustaisten osuus (%) väestöstä koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017	↑	Koko maa, kaikki maakunnat	
Ulkomaan kansalaisten osuus (%) väestöstä koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017	↑	Koko maa, kaikki maakunnat	
Suomen kansalaisuuden saaneiden osuus (%) ulkomaan kansalaisista koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017	↑	Koko maa, Uusimaa, Varsinais-Suomi, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi	
	↓	Satakunta, Kanta-Häme, Etelä-Pohjanmaa	
AMMATILLINEN TUTKINTOTASO			
Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien 18 vuotta täyttäneiden osuus (%) koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017			
Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	↓	Koko maa, Uusimaa, Varsinais-Suomi, Kanta-Häme, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi	
	↑	Satakunta	
Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	↓	Koko maa, kaikki maakunnat	
Väestö yht.	↓	Koko maa, kaikki maakunnat	
Toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) 18 vuotta täyttäneestä väestöstä koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017			
Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	↑	Koko maa, kaikki maakunnat	
Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	↑	Koko maa, kaikki maakunnat	
Väestö yht.	↑	Koko maa, kaikki maakunnat	

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen keskeyttäneiden osuus (%) koko maassa ja maakunnissa vuosina 2012–2016		
Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	⇓	Koko maa, Uusimaa, Varsinais-Suomi, Kanta-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Lappi
	⇑	Satakunta, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Etelä-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa
		Kainuussa tiedot on tarvittavilta osin suojattu, koska perusjoukossa on alle 50 henkilöä
Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	⇓	Koko maa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Kanta-Häme, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Karjala, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi
	⇑	Pirkanmaa, Pohjois-Savo, Keski-Suomi, Pohjois-Pohjanmaa
	↔	Uusimaa
Väestö yht.	⇓	Koko maa, Uusimaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Kanta-Häme, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Karjala, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi
	⇑	Pirkanmaa, Pohjois-Savo, Keski-Suomi, Pohjois-Pohjanmaa
Kolmannen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) vastaavan ikäisestä perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneesta väestöstä koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017		
Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	⇑	Koko maa, Uusimaa, Kanta-Häme, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Etelä-Karjala, Pohjois-Savo, Keski-Suomi, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Lappi
	⇓	Varsinais-Suomi, Satakunta, Kymenlaakso, Etelä-Savo, Pohjois-Karjala, Etelä-Pohjanmaa, Kainuu
Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	⇑	Koko maa, kaikki maakunnat
Väestö yht.	⇑	Koko maa, kaikki maakunnat
TYÖMARKKINA-ASEMA		
Työllisyysaste (%) koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017		
Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	⇑	Koko maa, kaikki maakunnat
Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	⇑	Koko maa, kaikki maakunnat
Väestö yht.	⇑	Koko maa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Kanta-Häme, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi
	⇓	Uusimaa
Työttömyysaste (%) koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017		
Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	⇓	Koko maa, kaikki maakunnat
Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	⇓	Koko maa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Kanta-Häme, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi
	⇑	Uusimaa
Väestö yht.	⇓	Koko maa, Satakunta, Kanta-Häme, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi
	⇑	Uusimaa, Varsinais-Suomi

Määräaikaista työtä tekevien osuus (%) palkansaajista koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017		
Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	⇓	Koko maa, kaikki maakunnat
Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	⇓	Koko maa, Uusimaa, Varsinais-Suomi, Kanta-Häme, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi
	⇑	Satakunta
Väestö yht.	⇓	Koko maa, Uusimaa, Varsinais-Suomi, Kanta-Häme, Päijät-Häme, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi
	⇑	Satakunta
	↔	Pirkanmaa, Kymenlaakso
Osa-aikatyötä tekevien osuus (%) palkansaajista koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017		
Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	⇑	Koko maa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Kanta-Häme, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Lappi
	⇓	Uusimaa, Pohjois-Savo, Etelä-Pohjanmaa, Kainuu (2001–2017)
Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	⇑	Koko maa, kaikki maakunnat
Väestö yht.	⇑	Koko maa, kaikki maakunnat
HYVINVOINTI		
Matalan työllisyyden asuntokunnissa asuvien osuus (%) koko maassa ja maakunnissa vuosina 2005–2017		
Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	⇓	Koko maa, Uusimaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Pirkanmaa, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Karjala, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Kainuu
	⇑	Kanta-Häme, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Pohjois-Savo, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Lappi
Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	⇓	Satakunta, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi
	⇑	Koko maa, Uusimaa, Varsinais-Suomi, Kanta-Häme, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa
Väestö yht.	⇓	Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Keski-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi
	⇑	Koko maa, Uusimaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Kanta-Häme, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa
Työllisten pienituloisuusaste (%) koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017		
Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	⇓	Koko maa, Uusimaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Kanta-Häme, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu
	⇑	Etelä-Savo, Lappi
Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	⇓	Satakunta, Kanta-Häme, Päijät-Häme, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi
	⇑	Uusimaa, Varsinais-Suomi, Pirkanmaa, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Keski-Suomi, Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa
	↔	Koko maa

Väestö yht.	⇓	Satakunta, Kanta-Häme, Päijät-Häme, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi
	⇑	Koko maa, Uusimaa, Varsinais-Suomi, Pirkanmaa, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Keski-Suomi, Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa
Asuntokuntien pienituloisuusaste (%) koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017		
Asuntokunnassa vain ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia	⇓	Koko maa, Uusimaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Kanta-Häme, Pirkanmaa, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Kainuu
	⇑	Pohjois-Pohjanmaa, Lappi
Muut asuntokunnat	⇓	Varsinais-Suomi, Satakunta, Kanta-Häme, Päijät-Häme, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Lappi
	⇑	Koko maa, Uusimaa, Pirkanmaa, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Keski-Suomi, Pohjois-Pohjanmaa
	↔	Kainuu
Asuntokunnat yht.	⇓	Satakunta, Kanta-Häme, Päijät-Häme, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Lappi
	⇑	Koko maa, Uusimaa, Varsinais-Suomi, Pirkanmaa, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu
Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuus (%) koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017		
Ulkomailla syntyneet ulkomaalaistaustaiset	⇓	Koko maa, Uusimaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Kanta-Häme, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Lappi
	⇑	Pirkanmaa, Kainuu
Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	⇓	Koko maa, kaikki maakunnat
Väestö yht.	⇓	Koko maa, kaikki maakunnat

Artikkelissa esitelty maakunnittainen tilastokatsaus kuvaa makrotasolta maahanmuuttajien kotoutumisprosessia, jossa on kyse toisten mahdollisuuksien ja uusien aloitusten elämänpolitiikasta tulomaassa. Maahanmuuttajien kotoutumisprosessia, ammatillisen tutkinnon suorittamista tulomaassa tai lähtömaan ammatillisen osaamisen päivittämistä ja työelämään siirtymistä tulomaassa ohjaavat sekä perhepiirikohtaiset yksilölliset reunaehdot että tulomaan koulutus-, työvoima- ja sosiaaliturvapolitiikka paikallisine ja alueellisine opiskelu- ja työssäkäyntimahdollisuuksineen toteutettavan maahanmuuttopolitiikan lisäksi (Halme ym. 2020, 22–24; Valtioneuvoston selonteko kotoutumisen ...2021). Ulkomailla suoritettujen tutkintojen tunnustaminen sujuvoittaa suomalaisille työmarkkinoille siirtymistä ja mahdollisen lisäopiskelutarpeen arvioimista Shemeikka ym. 2021; ks. Liitekuviot 1.–2.).

Maahanmuuttajaperustainen *kotoutumisprosessi* ja viranomaisperustainen *kotouttamisprosessi* ovat keskenään vuorovaikutteisia tavoitteenaan sekä saavuttaa tulomaan yhteiskunnan jäsenyys ja osallisuus että säilyttää lähtömaan äidinkieltä ja kulttuuria tulomaassa. (Kotoutuminen ja osallisuus 2021.) Tätä prosessia edistävät ja mahdollistavat myös verkko-perusteiset erilaiset asiointi- ja informaatioportaalit digitalisaation arkipäiväistyessä, kuten THL:n Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus -sivusto, <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus>; Työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämä Kotoutuminen.fi-verkkopalvelu, <https://kotoutuminen.fi/etusivu> Tilastokeskuksen ylläpitämän Maahanmuuttajat ja kotoutuminen -teemasivuston, <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/index.html> lisäksi. Kotoutumisprosessi perustuu maahanmuuttajan ja tulomaan viranomaisten väliseen kanssakäymiseen ja yhteistyöhön, mitä määrittää muun muassa asenteet, eri viranomaisten (esim. koulutuspalvelut, sosiaali- ja terveystieteiden palvelut, työhallinto) hallinto- ja yhteistyökäytännöt ja lakien tulkinta sekä oppilaitoksissa ja työpaikoilla vallitsevat toimintakäytännöt ja toimintakulttuuri (ks. tark. Kotoutuminen ja osallisuus 2021, Saukkonen 2020; Malin 2021).

Elämänpolitiikka, elämänhallinta, elämäntapa, elämänvaihe, osallisuus ja hyvinvointi kytkeytyvät toisiinsa ihmisten pyrkiessä vaikuttamaan omilla valinnoillaan hyvinvointiinsa ja sen muotoutumiseen kulttuuri- ja väestöryhmäspesifien paikallisten ja alueellisten reunaehtojen puitteissa (Raitasalo 1995; Kivistö 2014; Leemann ym. 2015; Isola ym. 2017; Kaihovaara 2021; Kuvio 20.). Maahanmuuttajien kotoutumis- ja kotouttamisprosessin, ammatillisen tutkinnon suorittamisprosessin ja työelämään siirtymisen analyysi elämänpolitiikan kautta mahdollistaa kehittävään työntutkimukseen perustuvan tutkimusavusteisen päätöksenteon ja erityisesti maahanmuuttajille kohdennettujen hyvinvointipalveluiden tuottamiseen ja kehittämiseen tarvittavan tiedontuottajina ollessa sekä palvelujen käyttäjät ja niitä tuottavat tahot (Saari ym. 2014). Elämänpolitiikassa yhdistyvät ihmisen elämänsä yksilölliset ratkaisut ja niiden tekemisen yhteiskunnalliset, rakenteelliset reunaehdot (Allardt 1998, 52; Saari ym. 1999, 27–34).

Kuvio 20. Tutkimusavusteinen kehittämistoiminta maahanmuuttopolitiikassa ja maahanmuuttajien elämänpoliittisissa valintatilanteissa.

Kotoutumis- ja kotouttamisprosessien tutkimusavusteinen kulttuurisensitiivinen kehittäminen maahanmuuttajien kokemusasiantuntijuutta hyödyntäen mahdollistaa alueelliset ja paikalliset erityispiirteet huomioivan tiedolla johtamisen maakunnissa ja paikallistasoilla myös sote-uudistuksen realisoituessa hyvinvointialueilla. Maahanmuuttajilla kantaväestön tapaan ovat erilaiset elämänsäspesifit perhepiirikohtaiset elämisen arjen puitteet sekä opiskelu- ja palkkatyössäkäyntimahdollisuudet ja hyvinvointipalvelutarpeet – kaupungissa ja maaseudulla – muuttovoitto- ja muuttotappioalueella – Etelä-, Itä-, Länsi- ja Pohjois-Suomessa.

Kirjallisuus

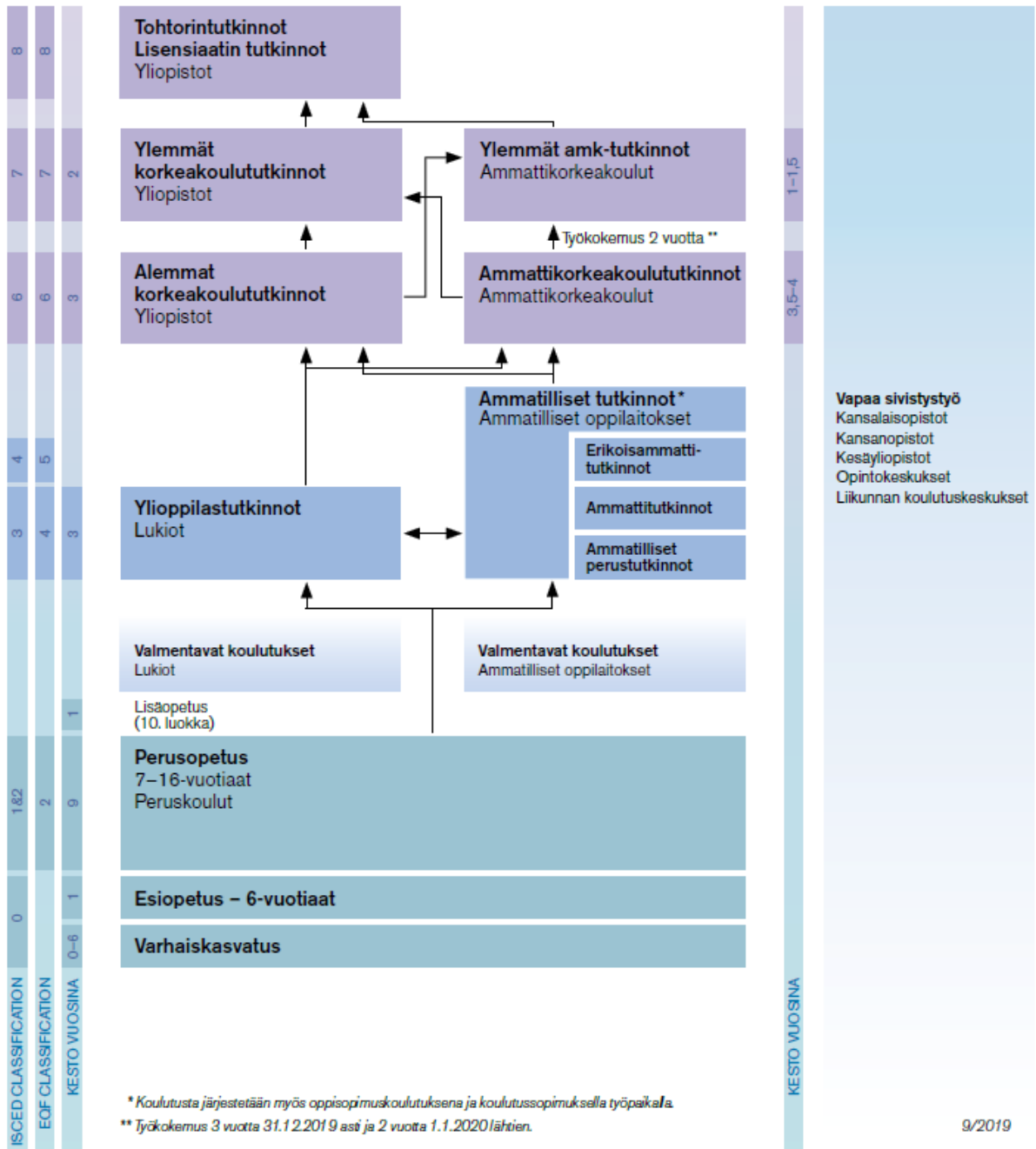
- Ahonen-Coly, S., Halme, K., Hietalahti, A., Lang, T. & Viinamäki, L. 2020. Maahanmuuttajaopiskelijan ääni – näkökulmia opintoihin ja työelämään Suomessa. Laurea Ammattikorkeakoulu. Viitattu 8.10.2021 <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-599-3>
- Allardt, E. 1998. Hyvinvointitutkimus ja elämänpolitiikka. Teoksessa Roos, J.-P. & Hoikkala, Tommi (toim.) Elämänpolitiikka. Gaudeamus. Tampere, 34–53.
- Halme, K., Hietalahti, A., Lang, T., Rätty, M. & Viinamäki, L. 2020. Maahanmuuttajaopiskelijan ääni näkökulmia opintoihin ja työelämään Suomessa -tutkimus- ja kehittämishankkeen kontekstointi. Teoksessa Ahonen-Coly, S., Halme, K., Hietalahti, A., Lang, T. & Viinamäki, L. 2020. Maahanmuuttajaopiskelijan ääni – näkökulmia opintoihin ja työelämään Suomessa. Laurea Ammattikorkeakoulu. Viitattu 8.10.2021 <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-599-3>, 22–38.
- Heleniak, T. 2021. MIGRATION AND MOBILITY more diverse, more urban. Teoksessa Grunfelder, J., Norlén, G., Randall, L. & Sánchez Gassen, N. (eds.) State of the Nordic Region 2020. Nordic Council of Ministers 2020, 40–50. Viitattu 1.12.2021 <https://www.norden.org/en/publication/state-nordic-region-2020>
- Helminen, V., Nurmio, K. & Vesanen, S. 2020. Kaupunki-maaseutu-alueuokitus 2018 Paikatietopohjaisen alueuokituksen päivitys. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 21|2020. Viitattu 18.12.2021 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-5172-9>
- Hievanen, R., Frisk, T., Väätäinen, H., Mustonen, K., Kaivola, J., Koli, A., Liski, S., Muotka, V. & Wikman-Immonen, A. 2020. Maahanmuuttajien koulutuspolut. Arviointi vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksesta, aikuisten perusopetuksesta ja ammatillisen koulutuksen kielitaitovaatimusten joustavoittamisesta. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisu 11:2020. Viitattu 8.10.2021 https://karvi.fi/app/uploads/2020/08/KARVI_1120.pdf
- Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. THL, TYÖPAPERI 33/2017. Viitattu 5.12.2021 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-917-0>
- Juopperi, J. 2019. Maahanmuuttajat suuntaavat kaupunkiin – Euroopasta tulleita asettanut maaseudullekin. Viitattu 3.12.2021 <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2019/maahanmuuttajat-suuntaavat-kaupunkeihin-euroopasta-tulleita-asettunut-maaseudullekin/#start>
- Kaihovaara, A. 2021. Miten Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset pärjäävät koulussa ja työelämässä? Kotoutumisen osaamiskeskus, työ- ja elinkeinoministeriö. Policy Brief 2/2021. Viitattu 13.12.2021 <https://kotoutuminen.fi/documents/56901608/76169779/Policy-Brief-2-2021.pdf/35be9d44-db32-149e-f578-020c9ba18617/Policy-Brief-2-2021.pdf?t=1624368881581>
- Kivistö, M. 2014. Kolme ja yksi kuvaa osallisuuteen: monimenetelmällinen tutkimus vaikeavammaisten ihmisten osallisuudesta toimintana, kokemuksena ja kielenkäyttönä. Acta Electronica Universitatis Lapponiensis 150. Viitattu 22.11.2021 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-484-751-3>
- Kotoutuminen ja osallisuus 2021. THL. Viitattu 7.11.2021 <https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttaja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus>
- Kotoutumisen kokonaiskatsaus – Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. (2019). Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 7.11.2021 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-487-7>
- Kotoutuminen.fi-verkkopalvelu. Viitattu 4.12.2021 <https://kotoutuminen.fi/etusivu>
- Leemann, L., Kuusio, H. & Hämäläinen, R.-M. 2015. Sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 4.12.2021 https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Sosiaalinen_Osallisuus.pdf/
- Maahanmuuttajat ja kotoutuminen -teemasivusto. Viitattu 4.12.2021 <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/index.html>

- Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus -sivusto Viitattu 4.12.2021
<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus>
- Maahanmuuton tilannekatsaus 1/2021. Viitattu 17.11.2021 <https://valtioneuvosto.fi/-/1410869/suomen-vaesto-monimuotoistuu-vaihtelua-on-alueittain>
- Malin, M. 2021. ULKOMAALAISTAUSTAISTEN HYVINVOINTI POHJANMAALLA JA UUD-
 DELLAMAALLA – VAIKUTTAAKO ASUINKUNNAN RUOTSINKIELISYYS? Siirtolaisuus-
 instituutti, Suomenruotsalainen yksikkö, Julkaisuja 42. Viitattu 23.11.2021 <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/182731/J42.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Raitasalo, R. 1995. Elämänhallinta sosiaalipolitiikan tavoitteena. Sosiaali- ja terveysturvan tut-
 kimuksia 1. Helsinki: Kansaneläkelaitos.
- Saari, E., Viinamäki, L. & Pohjola, A. 1999. Hyvinvointi-interventiot pitkäaikaistyöttömyyttä
 ratkaisemassa? Teoksessa Pohjola, A., Saari, E. & Viinamäki, L. (toim.) Interventioilla hy-
 vinvointia työttömille? Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja C 30. Rovaniemi,
 10–34.
- Saari, E., Viinamäki, L. & Antikainen, J. 2014. Miten tuotamme luotettavaa kokemustietoa?
 Teoksessa Nieminen, A. & Vuorio, E. (toim.) Kokemustieto, hyvinvointi ja paikallisuus. Tu-
 run ammattikorkeakoulun Raportteja 177. Viitattu 12.10.2021 <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522164353.pdf>, 54–71
- Saartenoja, A., Träsk, M., Tantarimäki, S. Mattila, M. 2009. Maaseudun maahanmuuttajat:
 kokemuksia työperäisestä maahanmuutosta Etelä-Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen
 maaseudulla. Ruralia-instituutti. Raportteja 41. Viitattu 17.11.2021 <http://hdl.handle.net/10138/24745>
- Saukkonen, P. 2020. Kotoutuminen kaupungissa. Kokonaiskuva ulkomaalaistaustaisista Hel-
 singissä vuonna 2020. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilas-
 tot, Tutkimuksia 2020:1. Viitattu 18.12.2021 https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/20_05_06_Tutkimuksia_1_Saukkonen.pdf
- Shemeikka, R., Schmidt-Thomé, K., Harkko, J., Paavola, J., Raunio, M., Alanko, L., Björk, A.,
 Kettunen, P., Kouvonen, A., Pitkänen, S., Ramadan, F., Varjonen, S. & Vuorento, M.
 2021. Maahan muuttaneiden koulutus- ja työllisyyspolut. Valtioneuvoston selvitys- ja tutki-
 mustoiminnan julkaisusarja 2021:29. Viitattu 11.11.2021 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163095/VNTEAS_2021_29.pdf
- Suomen koulutusjärjestelmä 2019. OKM. Viitattu 7.1.2020 Opetus- ja kulttuuriministeriö.
<https://minedu.fi/documents/1410845/15514014/Suomen+koulutusjarjestelma/8aa97891-0e44-b10d-7228-cf1c04c301d0/Suomen+koulutusjarjestelma.pdf>
- Sutela, H. & Larja, L. 2015. Maahanmuuton syyt. Teoksessa Nieminen, T., Sutela, H. & Han-
 nula, U. (toim.) Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa. Helsinki: Ti-
 lastokeskus, s. 15–25.
- Ulkomailla suoritettujen tutkintojen tunnustaminen. Opetushallitus. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kaavio_tutkintojen_tunnustamisesta_suomeksi.pdf
- Valtioneuvoston selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista. Valtioneuvoston
 julkaisuja 2021:62. Viitattu 24.11.2021 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163237/VN_2021_62.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Valtioneuvoston toiminta s.a. Viitattu 28.3.2021 <https://valtioneuvosto.fi/tietoa/toiminta>
- Väestörakenne 2020a. Tilastokeskus. Viitattu 3.12.2021
http://www.stat.fi/til/vaerak/2020/vaerak_2020_2021-03-31_tie_001_fi.html
- Väestörakenne 2020b. Tilastokeskus. Viitattu 3.12.2021
http://www.stat.fi/til/vaerak/2020/02/vaerak_2020_02_2021-05-28_tie_001_fi.html

Liitekuviot ja -taulukot

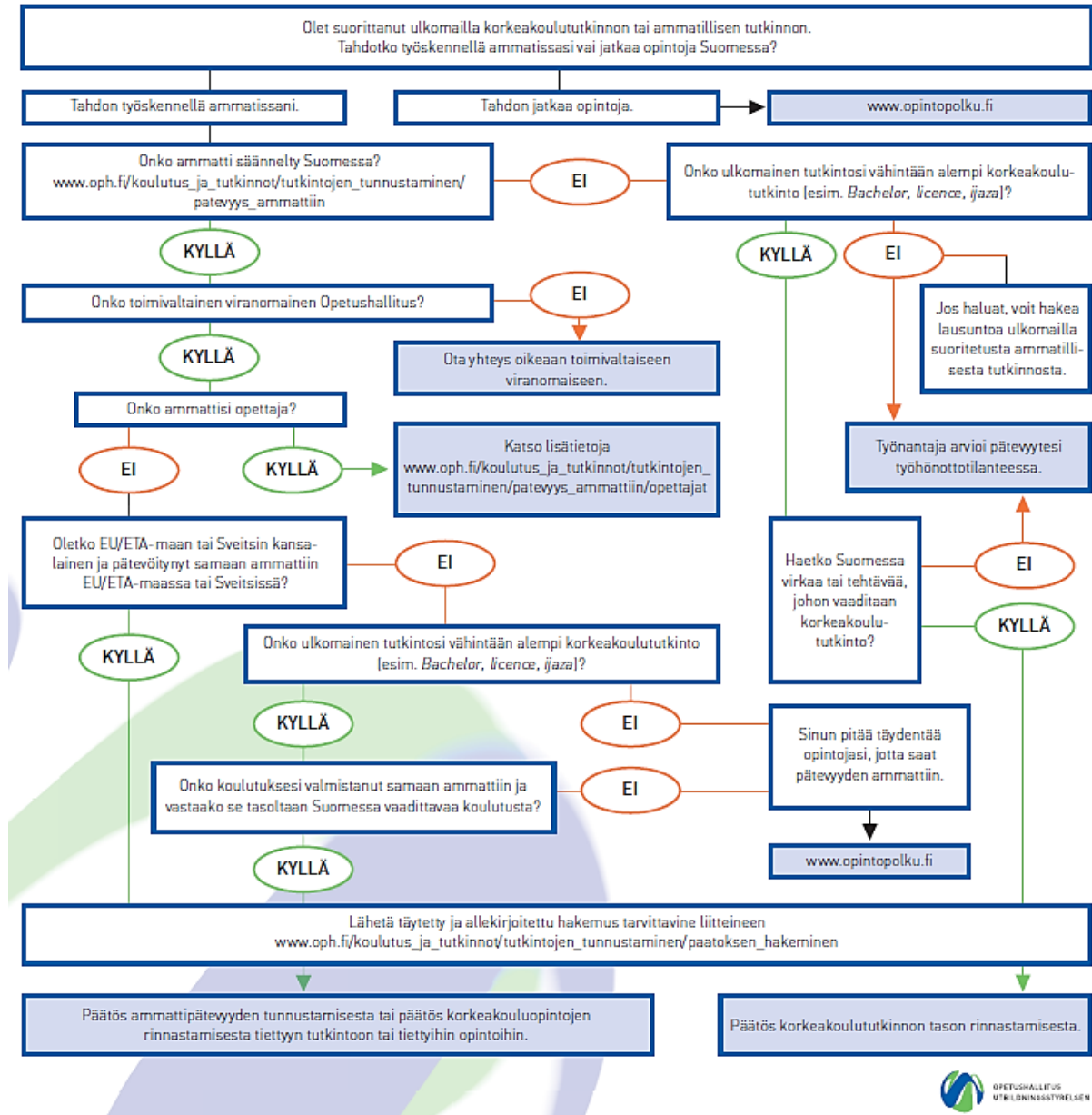
SUOMEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ

Liitekuvio 1. Suomen koulutusjärjestelmä 2019. ²⁵

²⁵ **Lähde:** Opetus- ja kulttuuriministeriö. <https://minedu.fi/documents/1410845/15514014/Suomen+koulutusjarjestelma/8aa97891-0e44-b10d-7228-cf1c04c301d0/Suomen+koulutusjarjestelma.pdf>

Ulkomailla suoritetujen tutkintojen tunnustaminen

Liitekuvio 2. Ulkomailla suoritetujen tutkintojen tunnustaminen.²⁶

²⁶ Lähde: Opetushallitus. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kaavio_tutkintojen_tunnustamisesta_suomeksi.pdf

Liitetaulukko 1. *Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa (18+ v.; %), tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalais-taustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.*

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Koko maa	Väestö yhteensä	35,2	34,3	33,4	32,5	31,5	30,7	29,8	29,1	28,4	27,6	26,9	26,2	25,5	24,5	23,8	23,3	22,7	21,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	34,9	33,9	33,0	32,1	31,0	30,1	29,3	28,5	27,6	26,8	26,0	25,2	24,4	23,4	22,4	21,9	21,1	20,3
Uusimaa	Väestö yhteensä	30,8	30,1	29,3	28,7	27,7	27,2	26,5	26,1	25,6	25,0	24,5	24,0	23,6	22,8	22,3	22,0	21,6	21,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	29,9	29,1	28,3	27,5	26,6	25,8	25,1	24,4	23,7	23,0	22,4	21,7	21,0	20,0	19,2	18,8	18,1	17,4
Varsinais-Suomi	Väestö yhteensä	36,2	35,3	34,3	33,5	32,4	31,6	30,6	29,9	29,0	28,3	27,5	26,8	26,1	25,1	24,3	24,0	23,3	22,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	35,9	34,9	33,9	33,0	32,0	31,1	30,1	29,3	28,4	27,6	26,8	26,0	25,1	24,1	23,1	22,7	21,8	20,9
Satakunta	Väestö yhteensä	39,3	38,5	37,5	36,6	35,4	34,7	33,9	33,1	32,4	31,5	30,6	29,9	29,1	28,0	27,1	26,6	26,1	25,3
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	39,2	38,4	37,4	36,5	35,3	34,5	33,8	32,9	32,1	31,2	30,3	29,5	28,7	27,5	26,5	25,9	25,2	24,3
Kanta-Häme	Väestö yhteensä	37,8	37,0	36,1	35,0	33,8	32,9	31,8	31,0	30,2	29,2	28,4	27,7	27,0	26,0	25,2	24,7	24,1	23,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	37,6	36,7	35,8	34,7	33,5	32,5	31,5	30,5	29,8	28,7	27,9	27,2	26,4	25,2	24,3	23,7	23,1	22,3
Pirkanmaa	Väestö yhteensä	34,3	33,3	32,3	31,3	30,2	29,3	28,4	27,6	26,7	25,9	25,1	24,3	23,5	22,5	21,7	21,1	20,5	19,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	34,1	33,0	32,0	31,0	29,8	28,9	28,0	27,1	26,1	25,3	24,4	23,6	22,8	21,8	20,9	20,2	19,5	18,7
Päijät-Häme	Väestö yhteensä	38,6	37,8	36,9	36,1	35,0	34,2	33,4	32,7	31,9	31,0	30,2	29,4	28,6	27,5	26,7	26,3	25,7	25,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	38,4	37,6	36,7	35,8	34,8	33,9	33,2	32,4	31,6	30,6	29,8	28,9	28,1	27,0	26,1	25,6	24,8	24,1
Kymenlaakso	Väestö yhteensä	37,3	36,5	35,6	34,8	33,8	33,1	32,3	31,6	31,0	30,3	29,7	29,1	28,4	27,5	26,6	26,2	25,7	24,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	37,1	36,3	35,4	34,6	33,6	32,8	32,1	31,2	30,6	29,8	29,2	28,5	27,7	26,7	25,7	25,2	24,5	23,8
Etelä-Karjala	Väestö yhteensä	39,7	38,6	37,6	36,6	35,5	34,7	33,8	32,9	32,1	31,3	30,5	29,7	28,9	27,8	26,9	26,4	25,6	24,8
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	39,5	38,5	37,5	36,4	35,3	34,4	33,6	32,7	31,9	31,1	30,2	29,4	28,5	27,4	26,2	25,6	24,7	23,8
Etelä-Savo	Väestö yhteensä	40,2	39,4	38,4	37,5	36,4	35,7	34,8	34,0	33,2	32,4	31,5	30,6	29,7	28,6	27,7	27,0	26,3	25,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	40,0	39,2	38,3	37,4	36,3	35,5	34,6	33,8	33,0	32,2	31,2	30,3	29,4	28,3	27,2	26,6	25,7	24,8
Pohjois-Savo	Väestö yhteensä	36,3	35,4	34,4	33,5	32,5	31,6	30,7	29,8	29,0	28,1	27,3	26,5	25,6	24,5	23,6	23,0	22,2	21,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	36,2	35,3	34,3	33,4	32,4	31,5	30,6	29,6	28,9	28,0	27,1	26,3	25,4	24,3	23,3	22,5	21,7	20,9

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Pohjois-Karjala	Väestö yhteensä	37,6	36,7	35,6	34,5	33,4	32,4	31,4	30,6	29,7	28,9	27,9	27,2	26,4	25,5	24,5	23,9	23,2	22,3
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	37,5	36,6	35,5	34,4	33,3	32,2	31,3	30,4	29,5	28,7	27,6	26,9	26,1	25,1	24,1	23,5	22,6	21,7
Keski-Suomi	Väestö yhteensä	35,9	34,8	33,9	32,8	31,7	30,9	29,9	29,1	28,1	27,3	26,4	25,6	24,7	23,7	22,9	22,2	21,5	20,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	35,8	34,7	33,7	32,6	31,5	30,7	29,7	28,9	27,9	27,0	26,2	25,3	24,4	23,3	22,5	21,8	21,0	20,1
Etelä-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	40,0	39,1	38,0	36,9	35,7	34,8	33,8	32,9	32,1	31,1	30,2	29,3	28,5	27,4	26,4	25,8	24,9	24,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	39,9	39,0	38,0	36,8	35,6	34,6	33,7	32,7	31,9	30,9	30,0	29,0	28,2	27,0	25,9	25,3	24,4	23,5
Pohjanmaa	Väestö yhteensä	37,6	36,8	35,8	34,7	33,5	32,7	31,8	31,0	30,3	29,3	28,5	27,7	26,9	26,0	25,1	24,5	23,8	22,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	37,4	36,5	35,5	34,4	33,2	32,4	31,5	30,5	29,7	28,6	27,7	26,8	25,9	24,9	23,8	23,1	22,3	21,3
Keski-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	39,6	38,6	37,6	36,5	35,4	34,4	33,4	32,4	31,5	30,7	29,8	29,0	28,2	27,1	26,2	25,4	24,7	23,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	39,5	38,6	37,5	36,4	35,3	34,3	33,4	32,3	31,4	30,6	29,7	28,9	28,0	26,9	25,8	25,1	24,3	23,3
Pohjois-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	32,7	31,7	30,7	29,8	28,7	27,9	27,0	26,3	25,4	24,6	23,9	23,2	22,4	21,5	20,6	20,2	19,6	18,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	32,6	31,6	30,6	29,6	28,5	27,6	26,8	26,0	25,2	24,3	23,6	22,8	22,0	21,1	20,2	19,7	19,0	18,2
Kainuu	Väestö yhteensä	38,3	37,6	36,8	35,9	34,8	34,1	33,2	32,2	31,3	30,4	29,6	28,7	28,0	27,0	26,1	25,5	24,7	23,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	38,2	37,5	36,8	35,9	34,8	33,9	33,1	32,1	31,1	30,2	29,4	28,5	27,7	26,7	25,7	25,1	24,2	23,1
Lappi	Väestö yhteensä	35,8	35,2	34,2	33,2	32,2	31,3	30,4	29,6	28,8	28,2	27,4	26,7	25,9	25,0	24,0	23,5	22,8	21,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	35,5	34,9	34,0	33,0	31,9	31,0	30,2	29,3	28,5	27,7	27,0	26,2	25,3	24,4	23,3	22,8	22,1	21,0

Liitetaulukko 2. Toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) tutkinnon suorittaneista, tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Koko maa	Väestö yhteensä	35,5	35,9	36,4	36,9	37,4	38,8	39,3	39,8	40,3	40,9	41,4	42,0	42,6	43,4	44,0	44,4	45,0	45,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	35,9	36,3	36,8	37,4	37,9	39,4	40,0	40,6	41,1	41,8	42,4	43,0	43,7	44,6	45,3	45,8	46,5	47,2
Uusimaa	Väestö yhteensä	27,9	28,2	28,5	28,9	29,3	30,3	30,6	30,9	31,2	31,6	31,9	32,3	32,7	33,4	33,8	34,1	34,6	35,2
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	28,4	28,8	29,2	29,5	30,0	31,1	31,5	31,9	32,3	32,7	33,1	33,6	34,1	35,0	35,5	35,9	36,6	37,2
Varsinais-Suomi	Väestö yhteensä	34,4	34,8	35,3	35,8	36,3	37,6	38,2	38,8	39,3	39,9	40,4	41,0	41,6	42,5	43,1	43,4	44,1	44,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	34,8	35,3	35,7	36,3	36,8	38,2	38,8	39,4	40,0	40,6	41,2	41,9	42,5	43,4	44,1	44,5	45,3	46,0
Satakunta	Väestö yhteensä	38,0	38,5	39,1	39,7	40,5	42,1	42,8	43,5	44,2	45,0	45,7	46,5	47,1	48,1	48,9	49,4	50,2	50,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	38,2	38,7	39,2	39,9	40,6	42,3	43,0	43,7	44,5	45,3	46,0	46,8	47,6	48,6	49,5	50,1	50,9	51,8
Kanta-Häme	Väestö yhteensä	38,1	38,6	39,1	39,8	40,5	42,2	42,8	43,5	44,1	44,9	45,6	46,3	47,0	47,9	48,6	49,1	49,9	50,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	38,4	38,9	39,4	40,0	40,7	42,5	43,2	43,9	44,6	45,3	46,1	46,9	47,7	48,6	49,5	50,0	50,9	51,8
Pirkanmaa	Väestö yhteensä	36,7	37,1	37,5	38,0	38,6	40,0	40,6	41,0	41,5	42,1	42,7	43,3	44,0	44,9	45,4	45,8	46,5	47,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	37,1	37,5	37,9	38,4	39,1	40,5	41,1	41,6	42,2	42,8	43,5	44,2	44,9	45,8	46,4	46,8	47,6	48,2
Päijät-Häme	Väestö yhteensä	37,8	38,2	38,6	39,2	39,8	41,3	42,0	42,4	42,9	43,6	44,2	44,9	45,6	46,6	47,4	47,9	48,6	49,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	38,1	38,5	39,0	39,5	40,2	41,7	42,4	42,9	43,4	44,2	44,8	45,5	46,3	47,3	48,2	48,7	49,6	50,4
Kymenlaakso	Väestö yhteensä	40,3	40,7	41,2	41,8	42,5	44,0	44,7	45,2	45,7	46,3	46,9	47,5	48,2	49,1	49,7	50,0	50,7	51,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	40,5	41,0	41,5	42,2	42,8	44,4	45,1	45,7	46,3	47,0	47,6	48,3	49,1	50,1	50,8	51,2	52,0	52,8
Etelä-Karjala	Väestö yhteensä	37,9	38,4	38,9	39,5	40,1	41,6	42,2	43,0	43,5	44,2	44,8	45,5	46,1	46,9	47,6	48,1	48,8	49,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	38,2	38,8	39,2	39,8	40,5	42,0	42,7	43,5	44,2	44,9	45,6	46,3	47,1	48,0	48,8	49,4	50,3	51,0
Etelä-Savo	Väestö yhteensä	38,9	39,4	40,1	40,7	41,4	43,0	43,6	44,4	45,1	45,9	46,7	47,5	48,4	49,4	50,1	50,8	51,6	52,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	39,1	39,6	40,3	40,9	41,6	43,2	44,0	44,7	45,5	46,3	47,1	48,0	48,9	49,9	50,7	51,4	52,4	53,3
Pohjois-Savo	Väestö yhteensä	40,6	41,1	41,6	42,2	42,9	44,4	45,0	45,8	46,5	47,2	47,9	48,7	49,5	50,3	51,1	51,6	52,3	53,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	40,8	41,2	41,8	42,4	43,1	44,6	45,2	46,1	46,8	47,5	48,3	49,2	49,9	50,9	51,7	52,3	53,0	53,8

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Pohjois-Karjala	Väestö yhteensä	41,1	41,4	42,1	42,8	43,4	45,0	45,7	46,4	47,1	47,8	48,4	49,2	49,8	50,7	51,3	51,7	52,5	53,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	41,3	41,7	42,4	43,1	43,7	45,3	46,1	46,8	47,5	48,2	48,9	49,8	50,4	51,4	52,0	52,5	53,3	54,0
Keski-Suomi	Väestö yhteensä	38,3	38,7	39,1	39,7	40,3	41,9	42,5	43,2	43,9	44,6	45,2	46,0	46,7	47,8	48,4	48,9	49,6	50,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	38,5	38,9	39,4	40,0	40,6	42,2	42,9	43,6	44,3	45,0	45,7	46,6	47,3	48,4	49,1	49,6	50,4	51,2
Etelä-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	39,6	40,2	40,8	41,5	42,3	43,9	44,7	45,5	46,3	47,1	48,0	48,8	49,7	50,8	51,6	52,2	53,1	54,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	39,7	40,3	40,9	41,6	42,5	44,0	44,8	45,7	46,5	47,3	48,3	49,2	50,1	51,3	52,1	52,7	53,6	54,5
Pohjanmaa	Väestö yhteensä	35,5	36,0	36,5	37,1	37,8	39,3	39,9	40,5	41,0	41,6	42,3	42,7	43,3	44,1	44,7	45,1	45,9	46,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	35,8	36,3	36,9	37,5	38,2	39,8	40,5	41,2	41,9	42,6	43,3	43,8	44,5	45,4	46,1	46,6	47,4	48,2
Keski-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	38,5	39,0	39,8	40,5	41,2	42,8	43,6	44,3	45,1	46,0	46,7	47,5	48,4	49,5	50,4	51,1	51,9	52,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	38,6	39,2	39,9	40,6	41,4	43,0	43,8	44,6	45,5	46,4	47,2	48,0	49,0	50,0	51,0	51,8	52,7	53,6
Pohjois-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	40,8	41,2	41,5	42,0	42,7	44,0	44,8	45,4	46,0	46,6	47,3	47,9	48,6	49,5	50,3	50,8	51,5	52,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	41,0	41,4	41,7	42,3	42,9	44,3	45,1	45,7	46,3	47,0	47,7	48,4	49,2	50,1	50,9	51,5	52,2	52,9
Kainuu	Väestö yhteensä	42,1	42,5	43,0	43,6	44,3	45,8	46,6	47,3	48,0	48,9	49,7	50,7	51,5	52,7	53,4	54,1	55,0	56,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	42,3	42,7	43,2	43,8	44,6	46,1	46,9	47,6	48,3	49,4	50,2	51,2	52,0	53,2	54,0	54,7	55,7	56,7
Lappi	Väestö yhteensä	40,9	41,5	42,0	42,7	43,3	45,1	45,9	46,6	47,4	48,2	48,9	49,7	50,6	51,8	52,6	53,3	54,0	54,8
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	41,1	41,7	42,2	42,9	43,6	45,4	46,2	47,0	47,8	48,6	49,4	50,3	51,3	52,6	53,4	54,1	54,9	55,7

Liitetaulukko 3. Tutkintoon johtavan koulutuksen kokonaan keskeyttäneiden osuus (%), tarkastelu-ryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2012–2016.

Alue	Väestötieto	2012	2013	2014	2015	2016
Koko maa	Väestö yhteensä	7,5	6,8	6,7	6,4	6,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	7,4	6,7	6,6	6,3	6,5
Uusimaa	Väestö yhteensä	8,2	7,6	8,5	8,2	8,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	8,2	7,6	8,4	8,2	8,2
Varsinais-Suomi	Väestö yhteensä	7,6	6,5	7,6	5,8	6,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	7,4	6,2	7,4	5,5	6,1
Satakunta	Väestö yhteensä	7,1	6,5	6,5	6,8	6,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	7,2	6,4	6,4	6,9	6,0
Kanta-Häme	Väestö yhteensä	7,7	5,2	6,7	5,9	6,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	7,7	5,2	6,6	6,0	6,1
Pirkanmaa	Väestö yhteensä	6,4	7,4	5,9	6,8	7,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	6,3	7,3	5,8	6,5	7,3
Päijät-Häme	Väestö yhteensä	7,7	6,8	8,0	6,6	6,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	7,7	6,7	7,9	6,6	6,4
Kymenlaakso	Väestö yhteensä	8,3	9,2	7,0	5,8	7,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	8,2	9,0	6,7	5,9	6,9
Etelä-Karjala	Väestö yhteensä	6,5	7,2	5,7	3,8	4,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	6,2	7,3	5,5	3,6	4,3
Etelä-Savo	Väestö yhteensä	9,1	6,8	5,5	5,8	4,8
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	8,9	6,8	5,4	5,7	4,8
Pohjois-Savo	Väestö yhteensä	6,9	7,0	5,2	5,8	7,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	6,8	7,0	5,0	5,9	7,1
Pohjois-Karjala	Väestö yhteensä	8,9	7,9	7,8	5,2	5,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	8,8	7,7	7,6	5,3	5,4
Keski-Suomi	Väestö yhteensä	6,3	6,8	5,6	6,5	6,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	6,2	6,8	5,6	6,4	6,4
Etelä-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	6,7	5,7	5,8	5,1	5,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	6,9	5,7	5,8	5,0	5,0
Pohjanmaa	Väestö yhteensä	12,5	7,8	4,5	4,9	5,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	12,1	7,3	4,4	4,9	4,9
Keski-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	4,9	4,8	3,8	3,0	3,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	4,8	4,9	3,8	3,0	3,2
Pohjois-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	5,4	5,5	5,7	5,5	5,8
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	5,3	5,5	5,7	5,4	5,7
Kainuu	Väestö yhteensä	5,7	4,7	3,9	3,2	4,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	5,7	4,7	3,8	3,2	4,3
Lappi	Väestö yhteensä	9,5	5,9	6,1	6,3	6,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	9,4	6,0	6,0	6,4	6,3

Liitetaulukko 4. Kolmannen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus (%) tutkinnon suorittaneista, tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Koko maa	Väestö yhteensä	43,9	44,1	44,3	44,5	44,6	44,7	44,8	44,9	45,4	45,4	45,7	45,8	46,1	46,5	46,6	46,8	47,0	47,2
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	43,8	44,0	44,2	44,4	44,5	44,6	44,7	44,8	45,3	45,3	45,5	45,7	45,9	46,3	46,5	46,6	46,8	47,1
Uusimaa	Väestö yhteensä	53,3	53,4	53,5	53,6	53,6	53,7	53,8	53,9	54,6	54,7	55,0	55,2	55,4	55,9	56,0	56,0	56,2	56,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	53,4	53,5	53,6	53,7	53,7	53,8	53,9	54,0	54,7	54,8	55,1	55,4	55,6	56,1	56,2	56,2	56,5	56,8
Varsinais-Suomi	Väestö yhteensä	43,6	43,7	43,9	44,1	44,2	44,2	44,3	44,3	44,9	44,8	45,0	45,1	45,4	45,7	45,8	46,0	46,2	46,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	43,5	43,6	43,8	44,0	44,1	44,2	44,3	44,3	44,8	44,8	45,0	45,1	45,4	45,7	45,9	46,1	46,3	46,5
Satakunta	Väestö yhteensä	39,0	39,0	39,1	39,3	39,4	39,4	39,5	39,4	39,5	39,5	39,6	39,7	39,9	40,1	40,1	40,1	40,1	40,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	38,9	38,9	39,1	39,2	39,3	39,4	39,4	39,3	39,4	39,5	39,6	39,7	39,8	40,0	40,1	40,1	40,1	40,0
Kanta-Häme	Väestö yhteensä	41,4	41,5	41,7	41,9	42,0	42,2	42,3	42,4	42,4	42,4	42,3	42,3	42,3	42,5	42,3	42,3	42,2	42,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	41,4	41,5	41,7	41,9	42,0	42,2	42,3	42,3	42,4	42,4	42,4	42,3	42,3	42,4	42,3	42,3	42,2	42,1
Pirkanmaa	Väestö yhteensä	43,3	43,5	43,9	44,2	44,4	44,7	44,8	45,0	45,6	45,6	46,0	46,2	46,5	47,0	47,2	47,4	47,5	47,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	43,2	43,4	43,8	44,1	44,3	44,6	44,7	44,8	45,4	45,5	45,9	46,0	46,4	46,8	47,0	47,2	47,3	47,4
Päijät-Häme	Väestö yhteensä	38,6	38,7	38,9	39,1	39,3	39,4	39,7	39,9	40,2	40,3	40,5	40,7	40,9	41,2	41,3	41,3	41,4	41,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	38,5	38,6	38,8	39,0	39,2	39,3	39,6	39,8	40,1	40,2	40,4	40,6	40,7	41,0	41,1	41,2	41,2	41,2
Kymenlaakso	Väestö yhteensä	37,5	37,5	37,7	37,8	37,9	38,0	38,1	38,1	38,2	38,2	38,3	38,3	38,3	38,5	38,5	38,5	38,6	38,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	37,4	37,4	37,5	37,6	37,7	37,8	37,9	37,9	38,0	38,0	38,1	38,1	38,0	38,2	38,2	38,2	38,3	38,3
Etelä-Karjala	Väestö yhteensä	38,0	38,2	38,5	38,6	38,8	38,9	39,0	39,1	39,3	39,3	39,6	39,8	40,0	40,3	40,5	40,6	40,8	41,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	37,8	37,9	38,3	38,4	38,5	38,7	38,7	38,8	38,9	38,9	39,1	39,2	39,3	39,7	39,8	39,9	40,1	40,4
Etelä-Savo	Väestö yhteensä	36,7	36,8	37,0	37,3	37,4	37,5	37,5	37,6	37,7	37,8	37,9	38,0	38,2	38,6	38,8	38,9	38,9	39,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	36,6	36,7	36,9	37,2	37,3	37,4	37,4	37,5	37,6	37,7	37,8	37,8	38,0	38,4	38,6	38,7	38,8	39,0
Pohjois-Savo	Väestö yhteensä	38,6	38,8	38,9	39,3	39,5	39,5	39,6	39,6	39,9	40,0	40,2	40,3	40,4	40,9	41,2	41,3	41,6	41,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	38,5	38,7	38,9	39,2	39,4	39,4	39,5	39,5	39,8	39,9	40,1	40,2	40,3	40,7	41,0	41,1	41,4	41,7

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Pohjois-Karjala	Väestö yhteensä	35,5	35,6	35,9	36,1	36,3	36,4	36,5	36,6	37,0	37,1	37,4	37,7	38,0	38,4	38,7	39,0	39,4	39,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	35,3	35,4	35,6	35,8	36,0	36,1	36,2	36,3	36,7	36,8	37,1	37,3	37,6	38,1	38,3	38,7	39,0	39,3
Keski-Suomi	Väestö yhteensä	41,6	41,9	42,1	42,5	42,6	42,6	42,7	42,7	43,1	43,0	43,1	43,3	43,6	43,8	43,9	44,1	44,2	44,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	41,5	41,8	42,0	42,3	42,5	42,4	42,6	42,5	42,9	42,9	43,0	43,1	43,4	43,6	43,7	43,9	44,0	44,1
Etelä-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	37,3	37,3	37,4	37,5	37,6	37,7	37,9	37,9	38,2	38,2	38,4	38,6	38,6	38,9	39,0	39,1	39,2	39,2
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	37,3	37,2	37,3	37,5	37,6	37,7	37,9	37,9	38,2	38,2	38,4	38,6	38,7	38,9	39,0	39,1	39,2	39,3
Pohjanmaa	Väestö yhteensä	44,2	44,3	44,5	44,5	44,6	44,7	44,8	45,0	45,5	45,7	46,0	46,2	46,3	46,7	46,9	46,9	47,0	47,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	44,2	44,3	44,5	44,5	44,6	44,7	44,8	45,0	45,5	45,7	45,9	46,1	46,2	46,6	46,8	46,8	47,0	47,5
Keski-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	37,4	37,6	37,7	37,9	37,9	38,0	38,0	38,3	38,6	38,6	38,7	38,9	39,0	39,3	39,4	39,5	39,5	39,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	37,3	37,5	37,7	37,8	37,8	37,9	37,9	38,2	38,5	38,5	38,6	38,8	38,8	39,1	39,3	39,4	39,4	39,6
Pohjois-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	40,6	40,9	41,1	41,4	41,6	41,8	41,9	41,9	42,3	42,4	42,6	42,7	42,9	43,4	43,6	43,7	43,9	44,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	40,5	40,8	41,1	41,3	41,5	41,7	41,8	41,8	42,2	42,3	42,5	42,6	42,8	43,2	43,4	43,5	43,7	43,9
Kainuu	Väestö yhteensä	35,1	35,3	35,6	35,8	36,0	36,0	36,2	36,3	36,5	36,5	36,5	36,5	36,5	36,7	36,8	36,9	37,1	37,2
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	35,0	35,2	35,4	35,6	35,8	35,8	36,0	36,0	36,3	36,3	36,3	36,3	36,3	36,5	36,7	36,8	36,9	37,1
Lappi	Väestö yhteensä	37,4	37,5	37,7	37,9	38,0	38,1	38,1	38,1	38,1	38,1	38,1	38,3	38,5	38,8	38,9	39,0	39,0	39,3
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	37,4	37,4	37,7	37,9	38,0	38,1	38,1	38,0	38,1	38,1	38,1	38,3	38,4	38,7	38,8	38,9	38,9	39,2

Liitetaulukko 5. Työllisyysaste (%), tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Koko maa	Väestö yhteensä	67,2	67,2	67,3	67,3	67,8	68,2	69,6	70,8	70,7	67,9	68,9	69,9	69,6	68,6	68,0	67,8	68,6	70,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	67,7	67,8	67,9	68,0	68,4	68,9	70,3	71,5	71,4	68,7	69,8	70,9	70,6	69,8	69,4	69,2	70,1	72,0
Uusimaa	Väestö yhteensä	74,1	74,1	73,5	73,0	73,2	73,5	74,5	75,8	76,0	73,2	73,7	74,4	74,1	72,9	72,0	71,7	72,2	73,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	75,2	75,3	74,7	74,3	74,5	74,9	76,0	77,3	77,5	75,0	75,6	76,3	76,2	75,3	74,6	74,5	75,2	76,6
Varsinais-Suomi	Väestö yhteensä	69,2	69,1	68,9	68,4	69,2	70,2	71,4	72,4	72,1	68,8	69,2	70,4	69,6	68,6	68,0	67,8	68,7	70,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	70,1	70,0	69,8	69,3	70,2	71,1	72,3	73,3	73,1	69,9	70,4	71,6	70,9	70,1	69,6	69,5	70,4	72,6
Satakunta	Väestö yhteensä	63,7	64,2	64,4	64,8	65,3	66,1	67,7	69,1	69,3	66,6	67,6	68,8	68,6	68,2	67,3	66,5	66,9	70,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	63,9	64,5	64,6	65,0	65,6	66,3	67,9	69,4	69,5	66,9	67,8	69,1	68,9	68,6	67,8	67,0	67,5	70,7
Kanta-Häme	Väestö yhteensä	68,0	68,6	68,9	69,2	69,7	70,3	72,0	73,1	72,3	69,7	70,4	71,6	71,6	70,5	70,0	69,4	70,1	71,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	68,3	69,0	69,3	69,6	70,1	70,6	72,3	73,5	72,7	70,2	70,9	72,1	72,2	71,2	70,8	70,3	71,1	72,6
Pirkanmaa	Väestö yhteensä	66,9	67,0	67,1	66,9	67,6	68,2	69,9	71,0	70,4	66,4	67,9	69,3	68,9	67,4	66,7	66,5	67,2	69,8
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	67,3	67,4	67,6	67,4	68,2	68,8	70,5	71,6	71,0	67,1	68,7	70,2	69,9	68,4	67,8	67,7	68,5	71,1
Päijät-Häme	Väestö yhteensä	65,3	65,3	65,5	65,6	66,2	65,9	67,5	69,1	68,6	64,8	66,2	67,4	67,2	66,0	65,0	65,5	66,7	67,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	65,9	65,8	66,1	66,1	66,7	66,5	68,0	69,6	69,2	65,5	67,0	68,2	68,1	66,9	66,1	66,5	67,9	69,3
Kymenlaakso	Väestö yhteensä	63,9	64,3	64,5	64,9	65,5	65,6	66,6	67,4	66,9	63,7	64,9	65,3	65,0	64,2	63,7	62,9	63,6	65,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	64,4	64,8	65,0	65,5	66,0	66,1	67,1	68,0	67,6	64,7	66,1	66,5	66,4	65,8	65,3	64,7	65,6	67,8
Etelä-Karjala	Väestö yhteensä	63,0	62,5	62,5	62,8	63,4	63,9	65,1	66,2	66,0	63,1	64,6	66,1	66,2	65,9	65,3	64,3	64,7	66,3
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	63,6	63,1	63,1	63,4	64,1	64,6	65,8	66,8	66,7	63,9	65,4	66,9	67,1	66,9	66,4	65,8	66,3	68,0
Etelä-Savo	Väestö yhteensä	60,5	61,3	61,7	62,4	62,4	62,8	64,7	65,8	65,6	63,7	64,9	65,7	65,7	65,1	64,9	63,9	65,4	66,8
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	60,8	61,7	62,0	62,7	62,7	63,1	65,1	66,2	66,0	64,1	65,3	66,2	66,2	65,7	65,5	64,7	66,3	67,8
Pohjois-Savo	Väestö yhteensä	60,3	60,8	61,3	62,0	62,5	63,1	64,4	65,7	65,4	63,0	64,5	65,9	66,0	65,3	64,7	64,5	65,7	67,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	60,5	61,1	61,6	62,3	62,7	63,3	64,7	65,9	65,7	63,3	64,8	66,2	66,4	65,8	65,2	65,1	66,4	68,3

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Pohjois-Karjala	Väestö yhteensä	58,2	57,9	58,5	58,8	59,5	60,2	61,3	62,0	61,7	59,9	61,6	62,2	62,0	61,7	61,5	60,9	61,5	63,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	58,6	58,2	58,9	59,2	59,9	60,6	61,8	62,4	62,2	60,4	62,1	62,9	62,7	62,5	62,5	61,8	62,5	64,5
Keski-Suomi	Väestö yhteensä	62,8	62,5	63,0	63,1	63,5	63,7	65,3	66,4	66,4	63,9	65,3	66,0	65,3	63,9	63,7	63,7	64,8	66,8
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	63,2	62,9	63,4	63,5	64,0	64,1	65,7	66,8	66,9	64,4	65,8	66,6	66,0	64,6	64,5	64,4	65,7	67,8
Etelä-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	66,3	65,9	66,5	67,1	67,4	68,3	70,0	70,9	70,2	67,5	69,4	70,4	70,1	69,8	69,1	69,0	70,1	71,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	66,3	66,0	66,6	67,2	67,5	68,5	70,1	71,0	70,3	67,6	69,6	70,6	70,4	70,1	69,5	69,4	70,6	72,5
Pohjanmaa	Väestö yhteensä	70,6	70,7	71,2	71,6	71,9	72,4	74,1	75,5	75,5	72,3	73,9	75,1	75,1	74,5	73,9	73,4	73,4	75,3
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	71,1	71,4	71,8	72,3	72,6	73,2	74,9	76,2	76,3	73,3	75,0	76,3	76,3	75,9	75,6	75,1	75,2	77,3
Keski-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	64,6	65,3	66,2	66,3	66,9	67,4	69,4	70,9	69,9	68,2	69,7	70,5	70,9	70,6	70,3	70,2	70,4	72,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	64,8	65,6	66,4	66,5	67,1	67,6	69,7	71,2	70,3	68,5	70,2	71,0	71,4	71,2	70,9	70,9	71,3	73,5
Pohjois-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	64,2	63,5	63,6	64,1	64,4	64,5	66,2	67,2	67,0	64,3	65,7	66,8	66,0	65,1	64,5	64,7	65,6	67,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	64,4	63,7	63,8	64,4	64,7	64,8	66,5	67,4	67,3	64,6	66,1	67,2	66,4	65,6	65,1	65,3	66,4	68,5
Kainuu	Väestö yhteensä	56,8	55,6	55,8	57,1	57,8	58,0	59,9	61,8	61,3	60,4	61,9	63,2	63,0	61,4	61,1	61,9	64,0	65,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	57,1	55,9	56,1	57,4	58,2	58,5	60,4	62,2	61,8	60,9	62,4	63,8	63,6	62,0	61,8	62,6	64,7	65,9
Lappi	Väestö yhteensä	57,4	57,9	59,0	59,6	59,7	60,1	61,8	63,2	63,1	61,0	62,4	63,3	63,3	62,6	63,0	63,4	64,9	67,2
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	57,6	58,0	59,2	59,7	60,0	60,4	62,1	63,6	63,5	61,5	62,9	63,9	63,9	63,2	63,8	64,2	65,7	68,0

Liitetaulukko 6. Työttömyysaste (%), tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Koko maa	Väestö yhteensä	12,6	12,4	12,0	12,0	11,8	11,1	9,7	8,4	8,9	11,6	10,3	9,8	10,7	12,5	13,7	14,2	13,5	11,3
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	12,2	12,0	11,6	11,6	11,3	10,7	9,3	8,1	8,5	11,1	9,8	9,2	10,1	11,7	12,9	13,4	12,6	10,5
Uusimaa	Väestö yhteensä	7,5	7,6	7,9	8,2	8,3	7,8	6,8	5,6	5,6	8,1	7,3	7,0	7,7	9,4	10,9	11,6	11,0	9,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	6,9	7,0	7,2	7,5	7,5	7,0	6,0	4,9	4,9	7,2	6,4	6,0	6,6	8,1	9,4	10,0	9,5	8,1
Varsinais-Suomi	Väestö yhteensä	10,8	11,0	10,4	10,9	10,4	9,0	7,9	6,8	7,4	10,9	10,4	9,6	11,1	12,6	13,8	14,3	13,5	10,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	10,2	10,3	9,9	10,4	9,9	8,4	7,4	6,3	6,8	10,1	9,6	8,8	10,1	11,5	12,7	13,1	12,3	9,9
Satakunta	Väestö yhteensä	16,2	15,6	15,3	15,2	15,0	13,6	11,7	10,1	10,1	12,7	11,6	10,9	11,8	12,9	14,5	15,4	15,1	11,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	16,0	15,4	15,1	15,0	14,8	13,4	11,6	10,0	9,9	12,5	11,4	10,7	11,6	12,6	14,2	15,0	14,7	11,2
Kanta-Häme	Väestö yhteensä	12,6	11,7	11,1	11,1	11,1	10,3	8,9	7,6	8,6	11,2	10,4	9,4	10,0	11,6	12,5	12,9	12,7	10,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	12,3	11,4	10,9	10,9	10,8	10,1	8,7	7,4	8,4	10,9	10,1	9,0	9,6	11,1	12,1	12,5	12,0	10,0
Pirkanmaa	Väestö yhteensä	13,3	13,1	12,8	13,1	12,4	11,6	9,8	8,8	9,8	13,6	11,8	10,8	12,0	14,5	15,7	16,1	15,4	11,8
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	13,0	12,8	12,4	12,8	12,1	11,3	9,5	8,5	9,4	13,1	11,3	10,2	11,4	13,9	15,1	15,4	14,6	11,1
Päijät-Häme	Väestö yhteensä	15,0	14,6	13,9	14,3	13,8	13,9	12,3	10,4	11,1	15,1	13,1	12,3	13,3	15,1	17,4	17,2	16,2	14,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	14,5	14,1	13,5	13,8	13,4	13,4	11,8	10,0	10,6	14,4	12,5	11,6	12,4	14,4	16,5	16,3	15,0	13,5
Kymenlaakso	Väestö yhteensä	15,9	14,9	14,4	13,8	13,6	13,1	11,9	10,7	11,3	14,3	13,3	13,5	14,2	16,1	17,4	18,5	17,9	15,2
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	15,5	14,5	14,0	13,4	13,2	12,7	11,5	10,2	10,8	13,5	12,4	12,5	13,2	14,7	16,1	16,9	16,2	13,8
Etelä-Karjala	Väestö yhteensä	15,7	16,2	15,9	15,4	15,2	14,3	13,0	11,6	12,0	14,6	13,4	12,6	13,4	14,2	15,8	17,0	16,7	14,3
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	15,2	15,6	15,3	14,8	14,6	13,8	12,5	11,2	11,4	14,1	12,7	12,0	12,6	13,5	15,0	15,9	15,6	13,2
Etelä-Savo	Väestö yhteensä	17,7	16,2	15,4	14,8	15,0	14,2	12,2	10,9	11,5	13,5	12,3	12,0	12,7	14,1	15,2	16,5	15,2	13,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	17,5	15,9	15,1	14,6	14,7	13,9	11,9	10,6	11,2	13,2	11,8	11,5	12,4	13,5	14,7	15,9	14,4	12,4
Pohjois-Savo	Väestö yhteensä	17,1	16,2	15,0	14,6	14,0	13,5	11,9	10,7	11,6	14,0	12,2	11,3	12,1	13,4	14,8	15,2	13,9	12,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	16,9	16,0	14,9	14,5	13,9	13,3	11,8	10,6	11,5	13,8	12,1	11,1	11,8	13,0	14,3	14,8	13,5	11,7

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Pohjois-Karjala	Väestö yhteensä	19,3	19,6	18,4	18,2	18,0	16,9	15,3	14,8	15,5	16,7	14,6	14,8	15,6	16,7	17,5	18,4	18,1	16,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	19,0	19,3	18,1	17,9	17,7	16,6	14,9	14,4	15,1	16,3	14,2	14,2	15,0	16,1	16,8	17,7	17,4	15,3
Keski-Suomi	Väestö yhteensä	16,1	15,8	15,2	15,1	14,6	14,3	12,8	11,6	12,0	14,5	13,1	13,1	14,5	17,0	17,8	17,9	16,7	14,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	15,8	15,6	14,9	14,8	14,3	14,0	12,4	11,2	11,5	14,0	12,6	12,7	13,9	16,4	17,3	17,4	16,2	13,4
Etelä-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	12,0	12,4	11,3	10,9	10,7	10,0	8,5	7,7	8,9	11,7	9,2	8,7	9,6	10,9	12,3	12,7	11,6	9,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	11,9	12,4	11,3	10,9	10,6	9,9	8,5	7,6	8,9	11,6	9,2	8,6	9,4	10,7	12,1	12,4	11,3	9,2
Pohjanmaa	Väestö yhteensä	9,6	9,3	8,7	8,4	8,4	7,7	6,4	5,3	5,7	8,1	6,7	6,3	6,5	8,0	8,9	9,4	9,6	7,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	9,2	8,9	8,4	8,1	8,0	7,3	6,0	4,9	5,5	7,7	6,2	5,7	6,0	7,3	8,1	8,7	8,8	6,8
Keski-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	14,3	13,2	11,8	11,9	11,2	11,1	9,1	7,5	9,0	10,6	8,6	8,7	8,9	9,8	11,3	11,7	11,4	9,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	14,2	13,0	11,7	11,8	11,1	11,0	9,0	7,4	8,9	10,6	8,5	8,6	8,7	9,6	11,0	11,4	11,1	8,8
Pohjois-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	14,2	14,7	13,9	13,7	13,5	13,3	11,5	10,3	11,3	13,6	11,9	11,5	12,9	14,7	16,1	16,0	15,2	12,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	14,0	14,5	13,7	13,5	13,3	13,1	11,3	10,2	11,1	13,5	11,6	11,3	12,6	14,4	15,8	15,7	14,8	12,5
Kainuu	Väestö yhteensä	22,2	23,3	22,0	20,4	20,0	19,8	17,7	14,9	16,1	16,2	14,7	13,6	14,6	18,2	19,3	18,3	15,7	14,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	22,0	23,0	21,8	20,1	19,7	19,5	17,4	14,7	15,8	15,8	14,2	13,1	14,1	17,7	18,6	17,8	15,2	14,4
Lappi	Väestö yhteensä	21,2	20,9	18,9	18,0	18,0	17,5	15,6	13,4	13,7	15,6	13,8	13,3	14,3	16,9	17,2	17,3	15,9	13,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	21,1	20,7	18,7	17,8	17,8	17,3	15,4	13,2	13,5	15,4	13,6	13,1	14,1	16,5	16,8	17,0	15,6	13,2

Liitetaulukko 7. Määräaikaista työtä tekevien osuus (%) palkansaajista, tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Koko maa	Väestö yhteensä	14,1	14,2	14,8	12,9	12,4	13,5	13,5	13,4	12,4	11,9	12,5	12,9	12,7	12,2	12,0	11,9	12,1	12,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	14,0	14,1	14,6	12,8	12,3	13,4	13,4	13,2	12,2	11,7	12,2	12,6	12,4	11,9	11,7	11,6	11,8	12,3
Uusimaa	Väestö yhteensä	13,8	13,7	14,2	12,0	11,9	11,9	11,9	11,8	11,3	10,8	11,3	11,6	11,4	11,1	10,8	10,9	11,3	11,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	13,6	13,5	14,0	11,8	11,7	11,7	11,6	11,4	11,0	10,5	11,0	11,2	10,9	10,7	10,5	10,5	10,9	11,4
Varsinais-Suomi	Väestö yhteensä	13,8	13,9	14,7	12,8	12,4	13,4	14,3	14,1	13,3	12,5	13,1	13,6	13,7	13,2	12,7	12,3	12,7	13,2
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	13,6	13,7	14,5	12,6	12,2	13,2	14,1	13,8	13,0	12,1	12,7	13,2	13,3	12,8	12,2	11,9	12,3	12,8
Satakunta	Väestö yhteensä	11,5	12,4	12,8	11,3	10,4	12,3	12,9	14,0	12,1	11,1	11,9	12,6	13,3	12,2	12,0	11,8	11,8	12,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	11,4	12,3	12,7	11,3	10,3	12,3	12,8	14,0	12,0	11,0	11,9	12,5	13,2	12,0	11,9	11,7	11,7	12,5
Kanta-Häme	Väestö yhteensä	13,1	12,8	12,9	11,1	11,1	12,7	12,5	11,1	10,5	9,9	10,5	10,2	11,0	9,9	9,6	10,1	10,4	10,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	13,0	12,7	12,8	11,0	11,1	12,6	12,4	11,0	10,4	9,8	10,4	10,1	10,9	9,8	9,4	9,9	10,2	10,5
Pirkanmaa	Väestö yhteensä	12,8	13,9	13,9	12,7	11,6	13,5	13,8	14,0	12,7	11,9	12,1	13,0	12,8	12,2	12,0	11,9	12,1	12,8
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	12,7	13,8	13,8	12,5	11,5	13,3	13,6	13,7	12,5	11,6	11,8	12,7	12,4	11,9	11,6	11,6	11,7	12,5
Päijät-Häme	Väestö yhteensä	12,1	12,7	13,0	12,6	10,5	12,8	11,9	12,4	10,2	9,4	10,4	10,2	10,1	9,5	9,3	9,1	8,7	10,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	12,1	12,6	12,9	12,4	10,4	12,6	11,7	12,2	10,1	9,2	10,2	10,0	9,9	9,3	9,1	8,9	8,5	10,2
Kymenlaakso	Väestö yhteensä	12,0	13,0	12,9	11,0	10,6	12,9	12,7	12,5	11,5	11,1	11,5	12,0	12,2	11,3	11,5	11,5	11,2	12,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	11,9	12,9	12,8	10,9	10,4	12,7	12,5	12,3	11,3	10,9	11,2	11,7	11,9	11,0	11,2	11,2	11,0	11,8
Etelä-Karjala	Väestö yhteensä	13,7	14,1	14,0	12,2	10,8	13,1	13,8	13,4	11,9	11,8	12,5	13,1	12,9	12,6	12,9	12,2	12,5	13,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	13,5	13,9	13,9	12,1	10,7	12,9	13,7	13,2	11,7	11,5	12,2	12,6	12,3	12,1	12,6	11,7	11,9	12,7
Etelä-Savo	Väestö yhteensä	15,5	15,2	14,8	13,7	12,7	14,4	14,8	14,4	12,4	12,2	12,9	12,5	12,8	12,3	12,3	12,0	12,5	12,3
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	15,4	15,2	14,8	13,6	12,5	14,3	14,6	14,3	12,3	12,1	12,7	12,4	12,6	12,2	12,1	11,8	12,3	12,1
Pohjois-Savo	Väestö yhteensä	15,5	15,6	17,0	15,9	14,8	16,2	15,9	15,2	13,7	13,4	14,3	14,5	14,0	13,8	13,3	13,3	13,8	14,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	15,4	15,5	16,8	15,8	14,7	16,1	15,7	15,0	13,5	13,2	14,0	14,2	13,7	13,4	13,0	13,0	13,6	13,9

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Pohjois-Karjala	Väestö yhteensä	15,5	15,8	16,5	14,9	13,5	14,5	14,6	16,0	13,5	13,7	14,5	14,4	14,5	13,4	13,1	13,3	13,6	14,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	15,4	15,6	16,3	14,7	13,4	14,3	14,4	15,8	13,3	13,5	14,2	14,1	14,1	12,9	12,7	13,0	13,2	14,3
Keski-Suomi	Väestö yhteensä	14,7	14,9	15,6	14,2	13,5	15,0	14,8	15,2	14,0	13,5	13,3	13,5	12,6	12,2	11,8	11,7	12,2	11,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	14,6	14,8	15,4	14,1	13,3	14,9	14,7	15,0	13,8	13,3	13,0	13,2	12,3	11,9	11,5	11,4	11,9	11,3
Etelä-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	15,7	14,4	15,3	12,9	14,6	16,0	14,7	13,6	13,6	13,2	14,0	13,8	14,3	13,9	13,7	13,5	13,3	14,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	15,6	14,3	15,2	12,9	14,6	16,0	14,6	13,5	13,5	13,1	13,9	13,7	14,1	13,8	13,5	13,3	13,1	14,0
Pohjanmaa	Väestö yhteensä	15,3	15,8	16,9	13,3	12,8	14,7	14,1	14,4	13,4	13,8	14,5	15,1	14,9	14,1	14,1	13,2	13,2	14,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	15,2	15,7	16,7	13,1	12,6	14,6	13,9	14,1	13,1	13,4	14,2	14,7	14,4	13,6	13,6	12,8	12,6	14,0
Keski-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	15,8	15,3	16,8	14,4	14,3	17,2	17,5	16,5	15,5	14,3	14,7	15,5	14,3	13,8	13,0	13,7	14,1	13,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	15,7	15,2	16,7	14,3	14,2	17,1	17,4	16,4	15,3	14,2	14,5	15,3	14,2	13,5	12,8	13,5	13,8	13,2
Pohjois-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	16,9	16,3	17,5	15,7	14,8	16,0	16,2	15,5	14,1	13,4	14,2	15,0	15,3	14,4	14,5	14,5	14,3	13,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	16,8	16,2	17,4	15,6	14,6	15,9	16,0	15,4	13,9	13,2	14,0	14,7	15,0	14,0	14,1	14,0	13,8	13,5
Kainuu	Väestö yhteensä	15,0	13,7	15,4	13,6	13,2	14,9	15,2	15,2	14,0	13,8	14,7	14,6	14,1	13,1	13,0	13,1	12,7	13,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	14,9	13,6	15,3	13,5	13,1	14,8	15,1	15,1	13,8	13,6	14,5	14,5	14,0	13,0	12,8	12,9	12,5	13,5
Lappi	Väestö yhteensä	16,3	16,1	17,2	15,2	14,0	16,0	15,2	15,5	14,1	14,1	15,6	17,5	15,8	14,9	15,1	14,7	14,4	15,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	16,2	16,0	17,1	15,1	13,9	15,9	15,1	15,4	13,9	14,0	15,4	17,3	15,6	14,8	15,0	14,5	14,3	15,4

Liitetaulukko 8. Osa-aikatyötä tekevien osuus (%) palkansaajista, tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Koko maa	Väestö yhteensä	11,4	12,1	11,9	12,5	13,0	12,4	13,1	12,9	13,0	13,4	15,5	14,6	14,9	15,2	15,5	16,7	16,0	16,2
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	11,2	12,0	11,8	12,4	12,8	12,3	12,9	12,6	12,7	13,2	15,1	14,3	14,6	14,8	15,1	16,3	15,6	15,8
Uusimaa	Väestö yhteensä	10,8	11,0	10,7	12,1	12,4	11,8	12,5	12,6	12,7	12,7	15,2	13,9	14,3	14,2	14,5	15,1	14,7	14,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	10,5	10,8	10,6	11,9	12,1	11,6	12,2	12,2	12,1	12,4	14,6	13,4	13,8	13,6	13,9	14,4	14,0	14,0
Varsinais-Suomi	Väestö yhteensä	10,7	11,7	11,4	12,4	13,1	12,2	12,9	12,5	12,3	12,3	15,3	14,4	14,9	15,4	14,8	16,4	16,1	16,2
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	10,5	11,5	11,3	12,2	12,9	12,1	12,7	12,3	12,1	12,2	14,9	14,1	14,6	14,9	14,4	16,0	15,6	15,8
Satakunta	Väestö yhteensä	10,9	12,5	12,5	13,3	14,1	13,3	13,0	12,4	13,9	14,2	15,5	15,2	15,0	15,7	16,2	18,1	16,8	16,2
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	10,8	12,5	12,4	13,2	14,0	13,2	12,9	12,3	13,8	14,2	15,4	15,2	15,0	15,6	16,1	18,0	16,6	16,0
Kanta-Häme	Väestö yhteensä	9,5	11,7	10,7	10,7	10,7	10,5	11,1	10,8	11,4	12,0	12,7	12,4	12,8	13,3	13,4	14,5	14,3	15,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	9,5	11,7	10,6	10,7	10,6	10,4	11,0	10,7	11,3	11,8	12,5	12,2	12,5	12,9	13,1	14,2	13,9	14,7
Pirkanmaa	Väestö yhteensä	11,1	11,9	11,4	11,8	12,4	11,9	12,7	12,3	11,9	12,4	15,0	13,7	13,7	14,5	15,0	16,9	16,3	17,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	11,0	11,9	11,3	11,7	12,3	11,8	12,5	12,1	11,7	12,2	14,6	13,5	13,5	14,2	14,7	16,6	16,0	16,7
Päijät-Häme	Väestö yhteensä	11,0	11,0	11,1	11,8	12,5	12,2	12,2	11,9	12,8	13,6	14,0	14,0	14,8	14,7	15,7	18,4	17,3	17,8
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	10,9	10,9	11,0	11,7	12,3	12,0	12,0	11,7	12,6	13,4	13,8	13,8	14,6	14,5	15,4	18,1	17,1	17,3
Kymenlaakso	Väestö yhteensä	10,0	11,4	11,2	11,0	11,5	11,3	11,6	11,8	12,7	13,6	14,1	14,8	14,5	14,3	15,3	16,7	15,0	15,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	9,9	11,4	11,1	10,9	11,4	11,2	11,4	11,6	12,5	13,3	13,8	14,4	14,1	14,0	14,9	16,4	14,7	14,8
Etelä-Karjala	Väestö yhteensä	10,7	11,6	11,9	11,7	12,0	11,2	11,7	11,6	12,6	13,1	15,0	14,2	14,1	15,2	16,0	17,5	15,1	16,3
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	10,6	11,6	11,8	11,5	11,8	11,0	11,4	11,4	12,3	12,7	14,5	13,7	13,5	14,6	15,3	16,9	14,5	15,6
Etelä-Savo	Väestö yhteensä	11,9	13,1	12,6	12,4	12,4	12,3	13,1	12,3	13,1	13,6	14,8	14,8	15,8	15,5	15,5	16,3	15,8	15,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	11,9	13,1	12,6	12,4	12,4	12,2	13,1	12,2	13,0	13,5	14,7	14,7	15,7	15,4	15,4	16,1	15,6	15,5
Pohjois-Savo	Väestö yhteensä	11,4	13,0	12,9	12,8	13,0	12,6	13,3	13,1	12,8	13,8	15,6	14,3	15,4	15,6	16,0	17,2	16,9	16,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	11,3	13,0	12,8	12,8	13,0	12,6	13,2	13,0	12,7	13,7	15,4	14,2	15,2	15,4	15,8	16,9	16,6	15,9

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Pohjois-Karjala	Väestö yhteensä	14,2	15,7	15,1	15,1	14,8	13,3	13,8	13,9	14,1	15,3	17,3	16,1	16,3	16,7	17,5	19,2	17,8	18,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	14,1	15,6	15,0	15,1	14,7	13,2	13,7	13,8	14,0	15,1	17,0	15,9	16,1	16,4	17,2	18,9	17,6	17,8
Keski-Suomi	Väestö yhteensä	11,9	12,4	13,0	13,6	14,3	13,6	14,6	13,9	13,7	13,8	17,2	16,0	16,4	16,9	17,6	18,3	17,6	17,8
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	11,8	12,3	13,0	13,5	14,2	13,5	14,5	13,7	13,6	13,7	16,8	15,8	16,2	16,6	17,4	18,1	17,4	17,6
Etelä-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	11,3	12,3	12,7	12,5	14,3	14,4	15,3	13,9	13,5	14,0	14,9	15,1	15,0	15,4	15,5	17,1	16,8	16,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	11,3	12,3	12,6	12,4	14,2	14,3	15,2	13,8	13,4	13,9	14,7	14,9	14,9	15,2	15,3	16,9	16,6	16,8
Pohjanmaa	Väestö yhteensä	16,1	18,0	17,6	18,2	18,7	18,0	19,2	18,8	18,6	19,0	21,4	21,0	21,5	21,8	21,2	23,7	22,7	22,8
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	16,0	18,0	17,6	18,1	18,6	17,8	19,0	18,5	18,4	18,7	21,0	20,7	21,1	21,4	20,8	23,2	22,3	22,3
Keski-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	13,3	13,3	13,5	14,6	14,4	13,5	15,1	14,8	17,9	17,8	20,4	21,3	21,1	21,0	20,7	21,7	17,9	17,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	13,3	13,3	13,4	14,6	14,3	13,5	15,0	14,7	17,6	17,7	20,2	21,1	20,8	20,8	20,4	21,5	17,5	17,2
Pohjois-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	11,2	12,0	11,7	12,1	12,4	11,6	12,7	12,7	12,5	12,8	15,5	14,7	15,3	15,4	15,9	17,2	16,8	17,3
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	11,2	12,0	11,7	12,0	12,4	11,6	12,7	12,7	12,4	12,8	15,3	14,6	15,2	15,3	15,7	17,0	16,7	17,2
Kainuu	Väestö yhteensä	14,0	13,9	14,3	12,8	13,6	13,6	15,5	15,5	15,1	16,5	17,2	16,9	17,2	16,5	17,2	17,2	16,1	16,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	14,0	13,9	14,2	12,7	13,6	13,5	15,3	15,3	14,9	16,2	16,9	16,6	17,0	16,2	16,9	16,9	15,8	16,4
Lappi	Väestö yhteensä	13,8	13,5	14,2	13,7	13,7	12,9	13,3	12,7	13,4	14,6	13,8	13,3	12,8	13,8	14,1	15,5	14,8	14,8
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	13,7	13,5	14,2	13,6	13,7	12,8	13,2	12,6	13,3	14,5	13,6	13,2	12,6	13,7	13,9	15,2	14,6	14,5

Liitetaulukko 9. *Matalan työllisyyden asutokunnissa asuvien osuus (%), tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2005–2017.*

Alue	Väestötieto	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Koko maa	Väestö yhteensä	9,3	8,9	8,3	7,9	8,8	8,5	8,4	8,4	9,4	9,8	10,2	10,2	10,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	8,8	8,4	7,9	7,5	8,2	8,0	7,8	7,9	8,7	9,0	9,3	9,2	8,9
Uusimaa	Väestö yhteensä	8,3	8,0	7,4	6,9	7,7	7,7	7,5	7,6	8,6	9,1	9,5	9,7	9,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	7,5	7,2	6,6	6,1	6,8	6,8	6,7	6,7	7,4	7,8	8,1	8,1	8,0
Varsinais-Suomi	Väestö yhteensä	8,9	8,2	7,8	7,5	8,4	8,3	8,4	8,5	9,8	10,1	10,4	10,3	9,8
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	8,1	7,5	7,2	6,9	7,7	7,8	7,8	7,9	8,8	9,1	9,3	9,2	8,8
Satakunta	Väestö yhteensä	9,6	9,2	8,5	8,1	8,8	8,4	8,2	8,3	9,1	9,6	10,1	10,2	9,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	9,4	9,1	8,4	7,9	8,6	8,3	8,1	8,2	8,9	9,3	9,8	9,8	9,2
Kanta-Häme	Väestö yhteensä	8,5	7,9	7,3	7,1	7,8	7,4	7,3	7,3	8,4	9,0	9,4	9,4	9,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	8,3	7,7	7,1	6,8	7,6	7,2	7,1	7,1	8,0	8,5	8,8	8,7	8,6
Pirkanmaa	Väestö yhteensä	9,1	8,7	8,0	7,7	9,1	9,0	8,6	8,5	9,8	10,2	10,6	10,6	10,3
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	8,6	8,3	7,6	7,3	8,5	8,5	8,1	8,0	9,2	9,5	9,9	9,8	9,4
Päijät-Häme	Väestö yhteensä	10,8	10,6	9,9	9,3	10,4	10,1	9,7	9,8	10,9	11,8	11,6	11,6	11,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	10,4	10,2	9,5	8,9	9,9	9,7	9,3	9,4	10,2	11,1	10,9	10,6	10,6
Kymenlaakso	Väestö yhteensä	10,3	10,3	9,5	9,3	10,4	10,1	10,1	10,3	11,6	12,2	12,5	12,9	12,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	9,8	9,7	9,0	8,6	9,5	9,3	9,2	9,4	10,2	10,8	11,1	11,2	11,0
Etelä-Karjala	Väestö yhteensä	10,9	10,6	9,9	9,6	10,5	9,9	9,5	9,5	10,1	10,6	11,1	11,5	11,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	10,4	10,0	9,4	9,0	9,9	9,4	8,9	8,9	9,3	9,8	10,1	10,4	10,3
Etelä-Savo	Väestö yhteensä	11,2	10,6	10,0	9,8	10,2	9,5	9,6	9,5	10,7	10,8	11,5	11,3	10,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	10,8	10,2	9,6	9,4	9,8	9,2	9,2	9,1	10,0	10,2	10,7	10,5	10,1
Pohjois-Savo	Väestö yhteensä	11,1	10,6	10,1	9,7	10,6	9,9	9,7	9,7	10,5	10,8	11,3	11,2	10,8
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	10,9	10,4	9,9	9,5	10,3	9,8	9,5	9,5	10,2	10,4	10,8	10,6	10,2
Pohjois-Karjala	Väestö yhteensä	12,3	12,0	11,3	11,1	12,0	10,9	11,0	11,4	12,5	12,4	12,8	13,0	12,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	12,0	11,6	10,9	10,8	11,5	10,5	10,5	10,9	11,7	11,6	12,0	12,2	11,7

Alue	Väestötieto	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Keski-Suomi	Väestö yhteensä	10,4	10,1	9,5	9,0	9,7	9,3	9,2	9,4	10,6	11,1	11,5	11,2	11,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	10,1	9,7	9,1	8,6	9,3	8,9	8,8	9,0	10,0	10,5	10,9	10,5	10,2
Etelä-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	7,5	7,2	6,9	6,6	7,4	6,8	6,8	7,0	7,6	7,7	8,0	8,2	7,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	7,4	7,1	6,8	6,5	7,3	6,7	6,7	6,9	7,4	7,6	7,9	8,0	7,7
Pohjanmaa	Väestö yhteensä	6,5	6,2	5,9	5,6	6,2	5,9	6,0	5,7	6,4	6,8	7,1	7,3	7,2
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	5,8	5,5	5,2	4,9	5,4	5,1	5,1	4,9	5,4	5,7	5,8	6,0	5,7
Keski-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	7,6	7,1	6,8	6,4	7,0	6,8	6,4	6,4	6,8	7,0	7,3	7,6	7,3
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	7,4	6,9	6,5	6,1	6,7	6,6	6,1	6,2	6,5	6,7	6,9	7,1	6,9
Pohjois-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	9,1	8,8	8,4	8,1	9,1	8,7	8,4	8,6	9,5	9,8	10,1	9,9	9,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	8,9	8,6	8,1	7,9	8,9	8,4	8,2	8,3	9,2	9,4	9,6	9,4	9,0
Kainuu	Väestö yhteensä	12,3	11,8	10,9	10,3	11,0	10,1	10,0	10,0	11,1	11,7	12,1	11,2	10,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	11,7	11,3	10,4	9,7	10,3	9,6	9,5	9,5	10,3	10,9	11,3	10,5	9,9
Lappi	Väestö yhteensä	11,8	11,6	11,1	10,9	11,8	11,1	11,1	11,1	11,8	11,8	11,6	11,3	10,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	11,6	11,4	10,8	10,5	11,3	10,6	10,6	10,5	11,2	11,0	11,0	10,6	9,9

Liitetaulukko 10. Työllisten pienituloisuusaste (%), tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Koko maa	Väestö yhteensä	4,8	4,8	5,0	5,2	5,3	5,4	5,7	5,9	5,9	6,1	5,9	5,8	5,5	5,5	5,3	5,1	5,0	4,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	4,6	4,7	4,8	5,0	5,1	5,2	5,4	5,6	5,5	5,7	5,5	5,4	5,1	5,1	4,9	4,8	4,6	4,6
Uusimaa	Väestö yhteensä	3,3	3,5	3,6	4,0	4,2	4,4	4,6	5,0	4,9	5,0	4,7	4,7	4,6	4,5	4,4	4,2	4,2	4,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	3,0	3,2	3,3	3,7	3,8	4,0	4,1	4,4	4,3	4,5	4,2	4,1	4,0	4,0	3,8	3,7	3,6	3,5
Varsinais-Suomi	Väestö yhteensä	5,0	5,0	5,2	5,5	5,8	5,9	6,0	6,3	6,3	6,5	6,6	6,4	6,2	6,5	6,1	6,1	5,7	5,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	4,9	4,9	5,0	5,3	5,5	5,7	5,7	6,0	5,9	6,1	6,2	6,0	5,8	6,1	5,7	5,7	5,3	5,2
Satakunta	Väestö yhteensä	5,4	5,6	5,8	5,8	5,8	5,8	6,0	6,0	6,0	6,1	5,9	5,7	5,5	5,4	5,2	5,0	4,9	4,8
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	5,4	5,5	5,7	5,7	5,7	5,7	5,8	5,9	5,8	6,0	5,7	5,6	5,3	5,2	5,0	4,8	4,7	4,6
Kanta-Häme	Väestö yhteensä	4,6	4,6	4,6	4,6	4,9	4,7	5,1	5,1	5,0	5,2	5,0	4,8	4,5	4,4	4,3	4,3	4,0	4,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	4,5	4,5	4,5	4,5	4,7	4,6	4,9	4,9	4,7	5,0	4,8	4,5	4,2	4,2	4,0	4,0	3,7	3,8
Pirkanmaa	Väestö yhteensä	4,9	5,0	5,1	5,3	5,5	5,6	5,9	6,1	6,2	6,4	6,3	6,3	6,0	5,9	5,7	5,6	5,4	5,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	4,8	4,8	4,9	5,1	5,4	5,4	5,7	5,8	5,9	6,1	6,0	6,0	5,6	5,6	5,4	5,2	5,1	5,0
Päijät-Häme	Väestö yhteensä	5,3	5,4	5,6	5,5	5,8	5,7	6,0	6,0	6,2	6,4	6,1	6,0	5,7	5,5	5,4	5,4	4,7	4,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	5,1	5,2	5,5	5,3	5,5	5,4	5,8	5,8	5,9	6,0	5,8	5,6	5,3	5,1	5,1	5,1	4,4	4,5
Kymenlaakso	Väestö yhteensä	4,2	4,6	4,7	4,9	5,0	5,0	5,4	5,5	5,8	5,9	5,6	5,6	5,2	5,2	4,8	4,8	4,7	4,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	4,1	4,4	4,5	4,7	4,7	4,7	5,1	5,1	5,3	5,5	5,1	5,1	4,7	4,6	4,3	4,2	4,2	4,3
Etelä-Karjala	Väestö yhteensä	4,9	5,1	5,2	5,3	5,4	5,7	5,8	6,0	6,1	6,6	6,4	6,3	5,9	5,8	5,6	5,7	5,5	5,8
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	4,7	4,8	5,0	5,0	5,0	5,4	5,5	5,6	5,6	6,0	5,7	5,6	5,2	5,1	4,9	5,0	4,7	5,1
Etelä-Savo	Väestö yhteensä	6,5	6,6	6,6	6,7	6,7	6,7	7,3	7,0	7,3	7,4	6,9	6,8	6,4	6,1	5,9	5,8	5,5	5,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	6,4	6,5	6,5	6,6	6,6	6,5	7,1	6,8	7,1	7,2	6,7	6,5	6,1	5,8	5,6	5,6	5,3	5,3
Pohjois-Savo	Väestö yhteensä	6,1	6,5	6,5	6,5	6,5	6,4	6,8	7,0	6,8	7,1	6,7	6,7	6,3	6,0	5,8	5,8	5,4	5,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	6,0	6,4	6,4	6,4	6,4	6,3	6,7	6,8	6,6	6,9	6,4	6,4	6,1	5,8	5,5	5,5	5,2	5,3

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Pohjois-Karjala	Väestö yhteensä	7,5	7,7	7,7	7,7	7,8	7,7	8,3	8,8	8,8	9,2	8,7	8,3	7,7	7,4	7,4	6,8	6,6	6,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	7,4	7,5	7,6	7,6	7,6	7,6	8,1	8,5	8,5	8,8	8,4	8,0	7,4	7,1	7,1	6,4	6,3	6,4
Keski-Suomi	Väestö yhteensä	5,9	6,0	6,2	6,3	6,7	6,5	7,1	7,1	7,3	7,6	7,4	7,2	6,9	6,9	6,6	6,5	6,3	6,3
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	5,8	5,9	6,1	6,2	6,5	6,4	7,0	6,9	7,1	7,3	7,1	6,9	6,6	6,7	6,4	6,2	6,1	6,0
Etelä-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	6,1	5,8	5,9	6,0	5,9	5,8	5,8	5,8	5,9	6,1	5,7	5,8	5,4	5,6	5,2	5,1	5,1	5,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	6,0	5,8	5,9	5,9	5,9	5,7	5,8	5,7	5,8	6,0	5,5	5,6	5,2	5,3	5,0	5,0	4,9	4,8
Pohjanmaa	Väestö yhteensä	4,3	4,3	4,5	4,8	4,7	4,9	5,1	5,1	4,9	5,3	5,1	5,1	4,9	4,9	4,9	4,9	5,0	5,1
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	4,2	4,1	4,3	4,6	4,5	4,6	4,7	4,7	4,4	4,8	4,6	4,6	4,3	4,3	4,3	4,3	4,4	4,5
Keski-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	5,8	5,6	5,5	5,3	5,4	5,4	5,1	5,4	5,7	6,3	5,3	5,3	4,9	4,8	4,6	4,8	4,5	4,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	5,7	5,6	5,5	5,2	5,3	5,3	5,0	5,2	5,4	6,0	5,0	5,1	4,6	4,5	4,3	4,5	4,2	4,3
Pohjois-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	5,3	5,2	5,4	5,7	5,9	6,0	6,4	6,8	6,7	6,8	6,8	6,8	6,3	6,4	6,0	5,9	5,8	5,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	5,2	5,2	5,4	5,6	5,8	5,9	6,3	6,6	6,6	6,7	6,6	6,6	6,1	6,2	5,8	5,7	5,5	5,3
Kainuu	Väestö yhteensä	6,4	6,5	6,8	6,9	6,5	6,6	6,6	7,0	7,1	7,3	6,7	6,2	5,9	5,9	5,2	5,2	5,1	4,8
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	6,4	6,5	6,7	6,7	6,4	6,5	6,5	6,8	6,8	7,0	6,4	5,9	5,7	5,7	5,0	5,0	4,9	4,6
Lappi	Väestö yhteensä	6,4	6,5	6,6	6,8	6,8	7,2	7,5	8,0	7,6	7,5	7,2	7,1	6,7	6,3	6,2	5,8	5,6	5,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	6,4	6,4	6,5	6,7	6,7	7,0	7,3	7,8	7,4	7,3	6,9	6,8	6,4	6,0	5,9	5,5	5,3	5,4

Liitetaulukko 11. *Asuntokuntien pienituloisuusaste (%), tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.*

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Koko maa	Asuntokunnat yhteensä	16,5	16,4	16,4	17,1	18,3	18,7	19,4	20,1	19,8	19,4	19,1	19,4	18,4	17,6	17,2	16,8	16,9	17,1
	Muut asuntokunnat	16,2	16,1	16,1	16,8	17,9	18,3	18,9	19,6	19,3	18,8	18,5	18,7	17,7	17,0	16,5	16,2	16,1	16,4
Uusimaa	Asuntokunnat yhteensä	10,4	10,5	10,7	11,6	12,7	13,3	13,7	14,2	14,1	13,9	13,6	13,8	13,1	12,5	12,2	11,8	12,0	12,2
	Muut asuntokunnat	9,9	9,9	10,1	11,0	12,0	12,5	12,9	13,3	13,2	13,0	12,6	12,8	12,1	11,6	11,2	10,9	10,9	11,1
Varsinais-Suomi	Asuntokunnat yhteensä	17,8	17,4	17,5	18,1	19,5	19,6	19,8	20,9	20,5	19,9	20,0	20,4	19,5	19,2	18,8	18,3	18,3	18,1
	Muut asuntokunnat	17,4	16,9	17,0	17,6	19,0	19,0	19,2	20,3	19,9	19,2	19,2	19,6	18,7	18,4	17,9	17,4	17,4	17,3
Satakunta	Asuntokunnat yhteensä	19,8	19,6	19,6	20,1	21,1	21,6	22,2	22,9	22,1	21,5	21,2	21,4	20,3	19,5	19,1	18,7	18,9	18,7
	Muut asuntokunnat	19,6	19,4	19,3	19,9	20,9	21,4	21,9	22,7	21,9	21,3	20,9	21,2	20,1	19,3	18,8	18,5	18,6	18,4
Kanta-Häme	Asuntokunnat yhteensä	16,9	16,5	16,0	16,5	17,8	17,8	18,4	19,0	18,9	18,2	17,9	18,2	17,2	16,5	16,2	15,8	15,8	16,4
	Muut asuntokunnat	16,6	16,3	15,7	16,3	17,6	17,5	18,1	18,8	18,6	17,8	17,6	17,8	16,7	16,0	15,7	15,2	15,2	15,8
Pirkanmaa	Asuntokunnat yhteensä	16,8	16,6	16,8	17,5	18,8	19,0	19,7	20,5	20,4	20,3	20,3	20,6	19,4	18,7	18,3	17,9	18,1	18,4
	Muut asuntokunnat	16,5	16,3	16,5	17,2	18,4	18,7	19,3	20,1	20,0	19,8	19,8	20,1	18,8	18,1	17,8	17,4	17,4	17,8
Päijät-Häme	Asuntokunnat yhteensä	19,7	19,8	19,4	19,9	21,2	21,5	22,4	22,7	22,7	22,2	21,8	22,2	21,0	19,9	19,6	18,9	18,8	19,3
	Muut asuntokunnat	19,3	19,2	18,9	19,5	20,7	21,0	21,9	22,3	22,2	21,6	21,2	21,5	20,3	19,2	18,8	18,1	17,9	18,4
Kymenlaakso	Asuntokunnat yhteensä	17,4	17,1	17,0	17,8	18,9	19,5	20,4	21,3	21,1	20,6	20,5	21,1	20,0	19,2	18,8	18,6	18,9	19,5
	Muut asuntokunnat	17,1	16,7	16,6	17,3	18,4	19,0	19,8	20,7	20,4	19,7	19,3	19,9	18,7	17,9	17,6	17,3	17,5	18,1
Etelä-Karjala	Asuntokunnat yhteensä	17,8	17,8	17,8	18,7	20,1	20,8	21,2	22,2	21,9	21,6	21,7	22,0	20,7	19,8	19,6	19,4	19,7	20,5
	Muut asuntokunnat	17,4	17,4	17,4	18,2	19,6	20,2	20,7	21,6	21,2	20,8	20,7	21,0	19,7	18,8	18,5	18,3	18,5	19,3
Etelä-Savo	Asuntokunnat yhteensä	22,1	22,1	21,9	22,6	23,9	24,4	25,3	26,1	25,7	24,4	24,0	24,4	23,3	22,3	21,3	21,1	21,0	21,8
	Muut asuntokunnat	21,9	21,8	21,6	22,3	23,6	24,1	25,0	25,8	25,4	24,0	23,6	24,0	22,8	21,8	20,9	20,5	20,5	21,2
Pohjois-Savo	Asuntokunnat yhteensä	21,5	21,7	21,4	21,9	23,1	23,5	24,3	25,3	24,7	23,8	23,3	23,6	22,4	21,1	20,7	20,3	20,2	20,6
	Muut asuntokunnat	21,3	21,5	21,3	21,7	22,9	23,4	24,2	25,1	24,5	23,5	23,1	23,4	22,1	20,7	20,3	20,0	19,8	20,3

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Pohjois-Karjala	Asutokunnat yhteensä	24,0	24,3	24,2	25,0	26,2	26,0	27,7	28,9	28,5	27,6	27,0	27,5	26,2	24,8	24,3	23,6	23,6	24,3
	Muut asutokunnat	23,8	24,0	23,9	24,7	25,9	25,7	27,4	28,6	28,1	27,1	26,4	26,9	25,6	24,2	23,7	23,0	22,9	23,6
Keski-Suomi	Asutokunnat yhteensä	20,2	20,1	20,1	20,8	22,4	22,6	23,3	24,1	24,0	23,4	22,9	23,2	22,3	21,7	21,3	20,9	20,8	21,3
	Muut asutokunnat	19,9	19,9	19,9	20,6	22,0	22,3	23,0	23,7	23,6	23,0	22,5	22,8	21,8	21,2	20,8	20,4	20,2	20,7
Etelä-Pohjanmaa	Asutokunnat yhteensä	20,2	20,0	19,4	20,2	21,0	21,3	22,1	23,0	22,3	21,3	20,8	21,1	20,0	19,1	18,6	18,2	18,3	18,9
	Muut asutokunnat	20,1	19,9	19,4	20,1	20,9	21,2	22,0	22,8	22,2	21,1	20,6	20,9	19,8	18,9	18,4	18,0	18,1	18,7
Pohjanmaa	Asutokunnat yhteensä	16,4	16,1	15,9	16,8	17,8	18,2	18,7	18,8	18,3	17,7	17,7	18,0	17,0	16,3	16,3	16,1	16,5	16,9
	Muut asutokunnat	16,0	15,7	15,5	16,4	17,3	17,6	18,1	18,2	17,6	17,0	16,9	17,1	16,1	15,4	15,2	15,0	15,5	15,8
Keski-Pohjanmaa	Asutokunnat yhteensä	18,0	18,0	17,7	17,9	18,8	19,0	19,3	19,9	19,7	19,3	18,4	18,5	17,5	16,8	15,6	16,1	16,3	16,8
	Muut asutokunnat	17,8	17,8	17,5	17,7	18,6	18,8	19,1	19,7	19,5	19,0	18,1	18,2	17,1	16,5	15,3	15,7	15,8	16,3
Pohjois-Pohjanmaa	Asutokunnat yhteensä	17,1	17,2	17,3	18,0	19,3	19,9	20,9	21,9	21,6	21,6	21,3	21,4	20,4	19,9	19,0	19,0	18,8	19,0
	Muut asutokunnat	16,9	17,1	17,1	17,9	19,2	19,8	20,7	21,7	21,3	21,3	21,0	21,1	20,0	19,5	18,6	18,6	18,3	18,5
Kainuu	Asutokunnat yhteensä	20,4	20,9	21,3	21,9	23,0	23,8	24,8	25,6	25,0	23,7	23,3	23,5	22,1	21,2	20,8	20,3	20,3	20,8
	Muut asutokunnat	20,2	20,7	21,0	21,6	22,7	23,4	24,4	25,2	24,5	23,2	22,7	23,0	21,6	20,5	20,2	19,7	19,7	20,2
Lappi	Asutokunnat yhteensä	19,1	19,1	18,9	19,4	20,9	21,6	22,6	24,0	23,8	23,1	22,5	22,5	21,0	19,9	19,3	18,7	18,5	19,0
	Muut asutokunnat	19,0	19,0	18,7	19,3	20,7	21,4	22,3	23,7	23,5	22,7	22,0	22,0	20,5	19,4	18,7	18,2	17,9	18,4

Liitetaulukko 12. Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuus (%), tarkasteluryhmänä väestö yhteensä sekä suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalais-
taustaiset, koko maassa ja maakunnissa vuosina 2000–2017.

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Koko maa	Väestö yhteensä	10,0	8,8	8,8	6,7	6,8	6,8	6,8	6,9	6,9	6,8	6,6	6,3	6,1	5,8	5,6	5,3	5,1	5,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	10,2	8,9	9,0	6,8	6,9	7,0	7,0	7,1	7,1	7,0	6,9	6,6	6,4	6,1	5,9	5,6	5,4	5,2
Uusimaa	Väestö yhteensä	7,2	6,2	6,3	4,8	4,9	4,9	4,8	4,8	4,8	4,7	4,6	4,4	4,2	4,0	3,8	3,6	3,4	3,3
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	7,5	6,4	6,5	5,0	5,1	5,1	5,0	5,1	5,1	5,0	4,8	4,6	4,5	4,2	4,1	3,9	3,7	3,6
Varsinais-Suomi	Väestö yhteensä	8,9	7,8	8,0	6,2	6,3	6,4	6,4	6,6	6,6	6,6	6,4	6,1	5,9	5,7	5,5	5,2	5,1	4,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	9,1	8,0	8,2	6,3	6,5	6,6	6,6	6,8	6,8	6,8	6,6	6,4	6,1	5,9	5,7	5,4	5,3	5,1
Satakunta	Väestö yhteensä	10,3	9,0	9,2	7,0	7,2	7,3	7,4	7,4	7,5	7,5	7,4	7,1	7,0	6,8	6,5	6,2	6,0	5,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	10,4	9,1	9,2	7,1	7,2	7,3	7,5	7,5	7,6	7,6	7,5	7,3	7,1	7,0	6,7	6,4	6,2	6,1
Kanta-Häme	Väestö yhteensä	10,0	8,9	8,9	6,7	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8	6,6	6,6	6,3	6,2	5,9	5,6	5,4	5,3	5,2
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	10,1	9,0	9,0	6,8	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	6,7	6,7	6,5	6,3	6,1	5,8	5,6	5,5	5,4
Pirkanmaa	Väestö yhteensä	9,5	8,2	8,3	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,3	6,2	6,0	5,8	5,6	5,4	5,1	4,9	4,7	4,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	9,6	8,4	8,4	6,3	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,3	6,2	5,9	5,8	5,5	5,3	5,0	4,9	4,8
Päijät-Häme	Väestö yhteensä	10,6	9,4	9,5	7,1	7,3	7,3	7,3	7,4	7,4	7,3	7,1	6,8	6,6	6,3	6,1	5,8	5,6	5,4
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	10,8	9,5	9,6	7,3	7,4	7,5	7,5	7,6	7,6	7,5	7,3	7,0	6,9	6,6	6,3	6,0	5,8	5,7
Kymenlaakso	Väestö yhteensä	11,3	9,8	10,0	7,8	8,0	8,2	8,3	8,5	8,6	8,5	8,3	8,0	7,8	7,6	7,4	7,1	6,9	6,7
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	11,5	9,9	10,1	8,0	8,2	8,4	8,5	8,7	8,9	8,8	8,7	8,3	8,2	8,0	7,8	7,5	7,3	7,1
Etelä-Karjala	Väestö yhteensä	11,2	9,9	10,1	7,7	7,8	7,7	7,7	7,8	7,9	7,9	7,9	7,5	7,2	6,9	6,5	6,2	6,0	5,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	11,4	10,1	10,3	7,9	8,0	7,9	7,9	8,1	8,1	8,2	8,2	7,8	7,5	7,2	6,9	6,6	6,4	6,0
Etelä-Savo	Väestö yhteensä	13,1	11,8	12,0	9,0	9,2	9,4	9,4	9,5	9,6	9,6	9,3	8,9	8,7	8,3	8,0	7,7	7,4	7,2
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	13,2	11,9	12,1	9,1	9,3	9,5	9,5	9,7	9,8	9,7	9,5	9,1	8,9	8,5	8,2	7,9	7,6	7,4

Alue	Väestötieto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Pohjois-Savo	Väestö yhteensä	14,3	13,0	13,0	9,7	9,8	9,8	9,9	9,9	10,0	10,0	9,8	9,2	8,8	8,5	8,2	7,8	7,5	7,2
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	14,4	13,1	13,1	9,8	9,9	9,9	10,0	10,1	10,1	10,1	9,9	9,4	9,0	8,7	8,4	8,0	7,7	7,5
Pohjois-Karjala	Väestö yhteensä	13,6	12,0	12,0	8,9	9,0	9,0	9,0	9,1	9,2	9,0	8,8	8,4	8,1	7,9	7,5	7,3	6,9	6,6
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	13,7	12,2	12,2	9,1	9,1	9,1	9,1	9,3	9,4	9,2	9,1	8,6	8,4	8,1	7,8	7,6	7,2	6,8
Keski-Suomi	Väestö yhteensä	11,4	10,0	10,0	7,5	7,6	7,6	7,6	7,7	7,6	7,6	7,3	6,9	6,7	6,4	6,2	5,9	5,6	5,5
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	11,5	10,1	10,2	7,6	7,7	7,7	7,7	7,8	7,8	7,7	7,5	7,1	6,9	6,6	6,4	6,0	5,8	5,6
Etelä-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	11,9	11,1	11,2	8,2	8,3	8,4	8,3	8,4	8,4	8,3	8,1	7,7	7,5	7,2	7,0	6,7	6,5	6,2
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	12,0	11,1	11,2	8,3	8,3	8,4	8,4	8,5	8,5	8,4	8,2	7,8	7,6	7,4	7,1	6,8	6,6	6,4
Pohjanmaa	Väestö yhteensä	8,6	7,5	7,6	5,7	5,9	5,9	5,8	5,8	5,8	5,7	5,5	5,1	4,9	4,7	4,5	4,2	4,1	3,9
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	8,7	7,6	7,8	5,8	6,0	6,0	5,9	6,0	6,0	5,9	5,9	5,7	5,3	5,1	4,9	4,7	4,4	4,3
Keski-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	11,1	10,0	10,0	7,5	7,5	7,6	7,6	7,7	7,6	7,6	7,4	7,0	6,6	6,3	6,0	5,6	5,4	5,3
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	11,2	10,1	10,1	7,5	7,5	7,7	7,6	7,8	7,8	7,7	7,5	7,2	6,8	6,4	6,1	5,8	5,6	5,5
Pohjois-Pohjanmaa	Väestö yhteensä	11,5	10,2	10,1	7,7	7,8	7,8	7,8	8,0	8,0	8,0	8,0	7,6	7,4	7,2	6,9	6,6	6,4	6,2
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	11,5	10,3	10,2	7,8	7,8	7,8	7,9	8,1	8,1	8,1	8,1	7,7	7,6	7,3	7,0	6,8	6,6	6,3
Kainuu	Väestö yhteensä	14,0	12,5	12,6	9,6	9,6	9,7	9,8	10,0	10,1	10,1	9,9	9,7	9,6	9,3	9,1	8,7	8,5	8,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	14,1	12,6	12,7	9,7	9,8	9,9	9,9	10,2	10,3	10,3	10,1	9,9	9,8	9,6	9,4	9,0	8,7	8,2
Lappi	Väestö yhteensä	12,2	10,9	11,2	8,5	8,7	8,8	8,8	9,1	9,2	9,2	9,1	8,7	8,5	8,1	7,9	7,5	7,3	7,0
	Suomalaistaustaiset ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset	12,2	10,9	11,2	8,6	8,7	8,9	8,9	9,2	9,4	9,4	9,3	8,9	8,7	8,3	8,1	7,7	7,5	7,2

OPINTOSOSIAALISET EDUT KOULUTUS- JA TYÖMARKKINOILLA TOIMIMISEN MÄÄRITTÄJINÄ

1 Johdanto

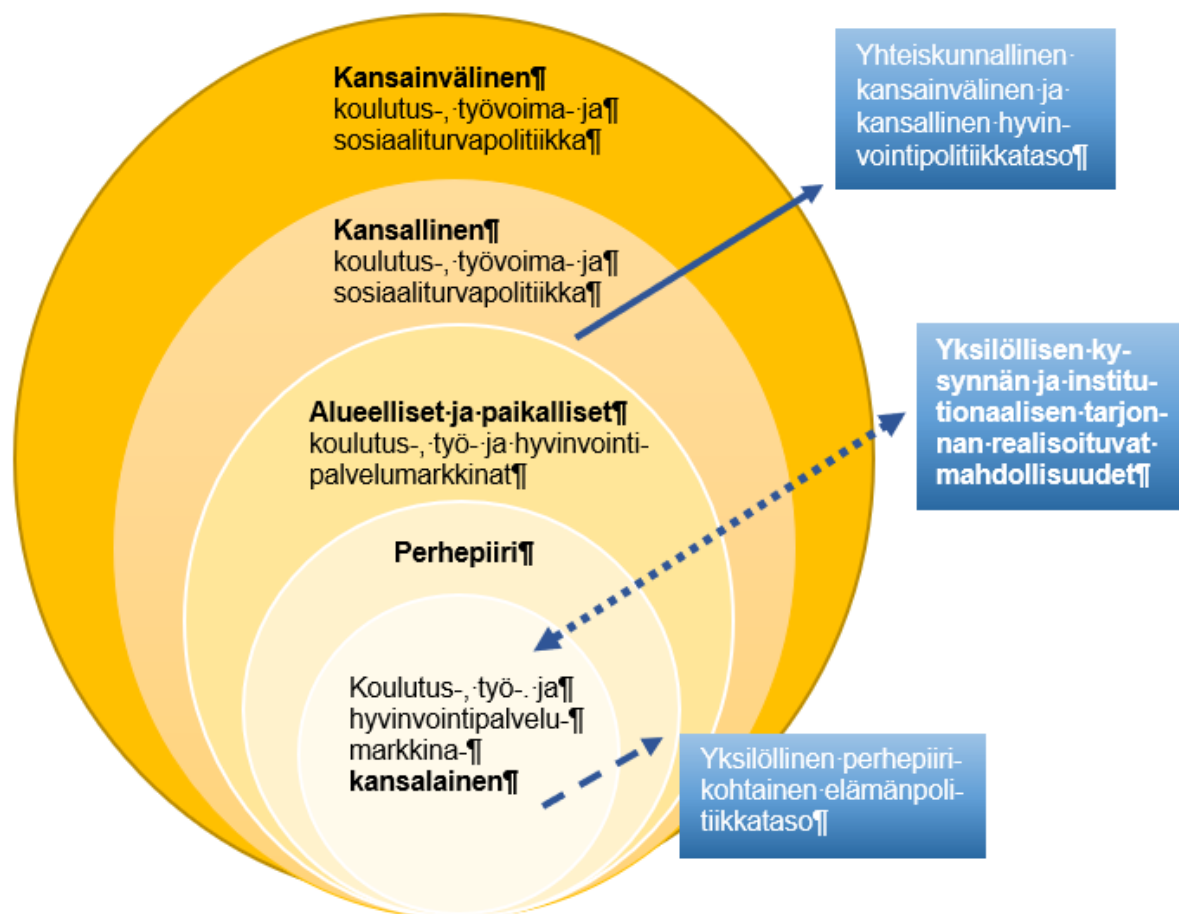
Ihmisten siirtymät työmarkkinoiden ulkopuolelle ja työmarkkinoille ovat 2000-luvun Suomessa aiempaa yksilöllisempiä. Niitä ei luonnehdi enää yhtä selkeät opiskelusta työhön ja sen jälkeen työstä eläkkeelle siirtymisen vaiheet kuin 1950-luvun lopusta 1980-luvun loppupuolelle ajoittuneessa lineaarisessa koulutus- ja työmarkkinoilla etenemisen mallissa. Fordilaisen yhteiskunnan ajalle tyypillistä ihmisen lineaarisesta opiskelu- ja työssäkäyntihistoriaa luonnehtivat hänen siirtymiensä selvärajaisuus hänen suorittaessa syntymäikäryhmänsä mukaisesti oppivelvollisuuden ja ammatillisen tutkinnon, minkä jälkeen hän siirtyi palkkatyöhön ja lopulta eläkkeelle. Myös Suomessa ihmisten elämänkulkua alkoi luonnehtia 1980- ja 1990-lukujen taitteessa yhä selvemmin lineaarisen sijaan postfordilaisen yhteiskunnan epälineaarinen koulutus- ja työmarkkinoilla etenemisen malli. Ihmisen koulutus- ja työmarkkinoilla toimintaa alkoi luonnehtia pysyvyyden sijaan väliaikaisuus, mikä häivytti hänen syntymäikäryhmänsä mukaisten toisiaan lineaarisesti seuraavien siirtymien selvärajaisuuden (Suikkanen & Viinamäki 1999; Julkunen 2008). Kuvaamamme yhteiskunnallisen muutoksen mukaisesti Suomessa on korostettu 2000-luvulla ammatillisen tutkinnon suorittamisen aikaista työkokemuksen hankkimisen merkitystä. Työelämän kvalifikaatiovaatimusten laajentumisen on nähty johtaneen siihen, että ihmisen pitää hankkia työkokemusta määrämuotoisten opiskeluun kuuluvien työharjoittelujen lisäksi muutenkin palkkatyöhön osallistumalla. (Aarnio & Pulkkinen 2015.)

Esimerkiksi Suomen opintotukijärjestelmän luominen siihen myöhemmin tehtyine uudistuksineen heijastaa edellä kuvattua yhteiskunnallista muutosta. Opintotukijärjestelmä on keskeinen osa Suomen koulutusjärjestelmää, jonka tavoitteeksi on asetettu ihmisten ja heidän perhepiiriensä sosioekonomisista asemista riippumattoman koulutuksellisen tasa-arvon toteutuminen. Nykymuotoisen opintotukijärjestelmän syntyhistoria ajoittuu vuoteen 1972, jolloin Suomessa käynnistyi myös siirtyminen yhtenäiskoulu- eli peruskoulujärjestelmään. (Peruskoulun puitelaki ... 1968.) Opintotuki koostui alkuvaiheessa pääasiassa opintorahasta ja -lainasta. Aiempaa opintorahapainotteisempaa opintotukea merkinnyt suuri uudistus toteutettiin vuonna 1994 ja opintotuen sekä tulojen yhteensovitusta helpottanut uudistus vuonna 1998. Opintotukea 2000-luvulla uudistettaessa tavoite on ollut aiempaa selvemmin ihmisen kannustaminen mahdollisimman nopeaan ammatillisen tutkinnon suorittamiseen. (Opintotukijärjestelmän kehitys.)

Ammatillisen tutkinnon suorittamisen aikaisen työkokemuksen hankkimisen vaatimiseen liittyy paradoksi, sillä ihmisten pitäisi hankkia nopeasti sekä työkokemusta että opintopisteitä voidakseen työllistyä jatkuvasti laajentuvia kvalifikaatiovaatimuksia edellyttäviin työtehtäviin (Koramo & Vehviläinen 2015). Jo aiemminkin esitettyjä vaatimuksia nopeasta tutkinnon suorittamisesta on perusteltu esimerkiksi tarpeella turvata hyvinvointiyhteiskunnan palvelujen rahoittaminen. Tämän on todettu edellyttävän riittävän korkeaa työllisyysastetta, minkä saavuttaminen on kuitenkin nähty 2000-luvulla aiempaa vaativammaksi, koska iäkkäämpien ikäryhmien osuudet väestöstä ovat kasvaneet. Samanaikaisesti varsin korkean työttömyyden rinnalla Suomessa on myös todettu esiintyvän työvoimapulaa niin korkeaa osaamista vaativilla kuin matalapalkka-aloillakin (Asplund, Kauhanen & Vanhala 2015). Relevantteina tapoina vastata näihin haasteisiin on pidetty työikäisten ja -kykyisten maahanmuuttajien maahanmuuton edistämistä ja maahan muuttaneiden opiskeluedellytysten kohentamista (esim. Tilastoja ulkomaalaisista ... 2017, 1). Tällöin on kuitenkin huomattava, että maahanmuuttajat ovat ihmisiä, joiden pitää yhdistää työ-, opiskelu- ja perhe-elämänsä toisiinsa siten, että niiden yhdistämishaasteet ovat realistisia ratkaista. Esimerkiksi nopea opintopisteiden ja työkokemuksen hankkiminen voi olla liian suuri haaste riittävän kielitaidon hankkimisen ohella, jos siihen vastaaminen jätetään vain maahanmuuttajan vastuulle.

2 Koulutus-, työ- ja hyvinvointipalvelumarkkinakansalaisuus ihmisten opiskelu- ja työssäkäyntiratkaisujen määrittäjänä

Koulutus-, työ- ja hyvinvointipalvelumarkkina- eli *KTHM-kansalaisen* opiskelu- ja työssäkäyntiratkaisujen yksilölliset ja rakenteelliset reunaehdot määrittävät hänen tekemiä opiskelu- ja palkkatyössäkäyntipäätöksiään. Niiden tekemiseen vaikuttaa esimerkiksi hänen käytettävissä olevat taloudelliset resurssit. Hänen koulutusmarkkinakansalaisuutensa määrittää hänen työmarkkinakansalaisuuttaan, joka puolestaan määrittää hänen hyvinvointipalvelumarkkina-kansalaisuuttaan. Nämä kansalaisuuden ulottuvuudet voivat muodostaa positiivisesti tai negatiivisesti kumuloituvan kehän. Esimerkiksi ihmisen vastuuta pärjäämisestään korostavassa yhteiskunnassa tutkintotaso määrittää palkkatason ja palkkataso sosiaaliturvan tason (Kuvio 21.).

Kuvio 21. Koulutus-, työ- ja hyvinvointipalvelumarkkinakansalaisen opiskeluun ja työssäkäyntiin liittyvien päätösten yksilölliset, elämänpoliittiset ja rakenteelliset, yhteiskuntapoliittiset reunaehdot.²⁷

KTHM-kansalaisen opiskelu- ja työssäkäyntiratkaisujen rakenteellisina reunaehtoina toimivat kansainväliset, kansalliset, alueelliset ja paikalliset koulutus- ja työmarkkinat sekä kansainvälinen ja kansallinen koulutus-, työvoima- ja sosiaaliturvapolitiikka. Kansainvälisellä ja kansallisella tasolla tehtävät ratkaisut vaikuttavat alueellisiin ja paikallisiin opiskelu- ja palkkatyössäkäyntimahdollisuuksiin määrittäen esimerkiksi *KTHM-kansalaisen* opiskelu- ja palkkatyössäkäyntimahdollisuuksia ja käytettävissä olevia koulutus-, työvoima- ja sosiaaliturvapolitiittisia tukimuotoja. Suomen nykyisiä koulutus- ja työmarkkinoita luonnehtii enenevässä

²⁷ Vrt. Roos & Hoikkala 1998, 7–19; Viinamäki 2006.

määrin myös monikulttuurisuus, mikä näkyy esimerkiksi ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden ja työntekijöiden määrän lisääntymisenä (Kosonen ym. 2019).

KTHM-kansalaisen opiskelu- ja työssäkäyntiratkaisujen yksilöllisinä reunaehtoina toimivat hänen elämänpoliittisiin valintoihinsa vaikuttavat yksilö- ja perhepiirikohtaiset tekijät. Hänen opiskelu- ja työssäkäyntiratkaisujaan määrittää muun muassa hänen elämänsä vaiheensa, suorittamansa tutkintoala- ja -taso sekä käytettävissä olevat yhteiskunnalliset tukimuodot. Yhteiskunnalliset tukimuodot luovat edellytyksiä hänen yksilöllisesti ja perhepiirikohtaisesti realisoituville koulutus-, työ- ja hyvinvointipalvelumarkkinaratkaisuilleen, joita tehden hän pyrkii lisäämään perhepiirinsä hyvinvointia (Roos & Hoikkala 1998, 7–19). Hänelle keskeinen ratkaistava kysymys on esimerkiksi, onko hänen mahdollista opiskella ja käydä töissä nykyisellä asuinpaikkakunnalla asuen ja tarvittaessa asuin- ja opiskelu- tai työpaikan välillä pendelöiden.

Digitalisaatioista huolimatta tutkinnon suorittaminen ja palkkatyössäkäynti edellyttävät Suomessa edelleen usein muuttoa tai pendelöintiä. Pendelöinti eriytyy koulutus- ja palkkatason sekä asuinalueen mukaan. Palkkatyössäkäyntiin liittyvä pendelöinti on sitä yleisempää mitä korkeamman tutkinnon suorittaneesta, paremmin palkatusta ja haja-asutummalla alueella asuvasta ihmisestä on kyse, sillä palkkatyössäkäyntimahdollisuudet ja elinkeinorakenne ovat monipuolisemmat kaupunki- kuin haja-asutusalueilla (Koistinen 2014, 131–137; Rehunen ym. 2018, 51–55). Pendelöintimahdollisuudet vaikuttavat myös opiskelupaikkakunnan valintaan etä- ja itsenäisen opiskelun lisääntyessä, koska tutkintoja suoritetaan usein palkkatyössäkäynnin ohessa osan opiskelusta tapahtuessa etäopiskeluna

3 Koulutus- ja opintotukijärjestelmien tasa-arvotavoite

Elinkeinorakenteen uudelleenmuotoutuminen muuttaa palkkatyön kvalifikaatiovaatimuksia (Väänänen & Turtiainen 2014). Väestön koulutus rakenne puolestaan myötäilee koulutustarjontaa, minkä viimeisimmät merkittävät laajennukset ajoittuvat Suomessa 1980–1990-lukujen vaihteeseen (Kalenius 2018, 2). Suomalaisten koulutustaso on noussut viimevuosikymmenten aikana siten, että vuonna 1970 työkäisestä väestöstä oli suorittanut perusasteen tutkinnon lähes 74 %, keskiasteen tutkinnon noin 15 % ja korkea-asteen tutkinnon noin 11 % vastaavien osuuksien ollessa vuonna 2012 18,3 %, 44 % ja 37,6 %. Opiskelumahdollisuuksien monipuolistuessa opiskelemaan hakeutumisen kynnys mataloituu ja tutkintojen suorittaminen mielletään yhteiskunnassa pärjäämiseen investoimiseksi. Opintotukijärjestelmä voi tällöin optimaalisimmillaan edistää tutkintojen suorittamista.

Suomen opintotukijärjestelmä on esimerkki yhteiskunnallisesta tukijärjestelmästä, jonka luominen on kytkeytynyt väestön koulutustason nostamistarpeeseen elinkeinorakenteen muuttuessa maatalousyhteiskunnasta teollisuusyhteiskunnaksi ja edelleen palvelu- ja tietotyöyhteiskunnaksi (Väänänen & Turtiainen 2014, 34–53; Lahtinen 2019). Järjestelmässä on siirrytty homogeenisestä heterogeeniseen, yksilölliset elämäntilanteet huomioivaan, tutkintojen suorittamisnopeutta suosivaan opintososiaalisten tulonsiirtojen maksamista säätelevään malliin (Karhunen, Määttä & Uusitalo 2016).

Koulutus- ja opintotukijärjestelmien yhtenä tavoitteena on ollut mahdollistaa tutkintojen suorittaminen työllisyystilanteesta, opiskelijan sosioekonomisesta taustasta, asuinalueesta ja iästä riippumatta (Arajärvi 2003; Suoniemi 2017). Koulutusjärjestelmälle asetetusta tasa-arvotavoitteesta huolimatta koulutustaso periytyy. Koulutuspolkujen eriytymisen on havaittu alkavan jo peruskoulun jälkeisestä siirtymästä toiselle asteelle lukioon tai ammatilliseen koulutukseen sekä suomalais- että maahanmuuttajaväestön keskuudessa (Kivinen & Hedman 2019; Kaihovaara 2021). Jos opintotukijärjestelmä lukeutuu väestöryhmien tuloeroja tasoittaviin järjestelmiin, se lisää koulutukseen liittyvien elämänpoliittisten valintatilanteiden tasa-arvoisuutta. Esimerkiksi peruskoulu- ja korkeakoulureformit ovat yhdenvertaistaneet koulutukseen osallistumismahdollisuuksia suoritettavasta tutkintotasosta riippumatta. (Pöyliö & Erola 2015.) Ikäryhmien pienentymisen, valikoivan muuttoliikkeen ja suuruuden ekonomiaa korostavien koulutuspoliittisten linjausten vuoksi koulutuksellisen tasa-arvon toteuttaminen on uusien haasteiden äärellä (esim. Selvitys yhteistyön syventämisestä ... 2018). Ammattikoulu- ja lukioverkosto on väestömuutosten vuoksi harventunut Suomessa (ks. esim. Lavapuro ym. 2016). Osalle peruskoulun päättävistä nuorista potentiaaliset toisen asteen

oppilaitokset sijaitsevat yhä etäämmällä kodista, mikä lisää opintososiaalisten tukijärjestelmien merkitystä heidän tehdessä opiskeluratkaisujaan

4 Tutkimuskysymykset ja -asetelma

Tarkastelemme artikkelissamme opiskelun aikaisen palkkatyössäkäynnin ja opiskelijoiden hyödyntämien opintososiaalisten etujen rooleja Suomessa opiskelevien koulutus-, työ- ja hyvinvointipalvelumarkkinakansalaisuuden määrittäjinä vuosina 2008–2017. Vastaamme artikkelissamme seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- 1) Onko opiskelun aikaisen palkkatyössäkäynnin ja käytettyjen opintososiaalisten etujen rooleissa Suomessa opiskelevien koulutus-, työ- ja hyvinvointipalvelumarkkinakansalaisuuden (*KTHM-kansalaisuuden*) määrittäjinä tapahtunut muutoksia?
- 2) Mikäli em. muutoksia on tapahtunut, ovatko ne johtaneet Suomessa opiskelevien keskinäisen tasa-arvoisuuden vahvistumiseen vai heikentymiseen?

Artikkelimme empiiriset tarkastelut perustuvat Tilastokeskuksen Statfin- ja Kansaneläkelaitoksen Kelasto-tilastotietokannoista (StatFin-tilastotietokanta; Tilastotietokanta Kelasto 2012/2017) poimimiimme sekä Työ- ja elinkeinoministeriöstä pyytämiimme työnvälitystilaston tietoihin väestön määrästä ja pääasiallisessa toiminnassa, vieraskielisten ja ulkomaalaisten opiskelijoiden määrästä sekä opiskelijoiden työssäkäynnistä ja opintojensa aikaisen toimeentulon turvaamisesta Suomessa vuosina 2008–2017/2016. Väestön määrässä ja pääasiallisessa toiminnassa sekä vieraskielisten ja ulkomaalaisten opiskelijoiden määrien muutokset kuvaavat opiskelijoiden opintoihinsa liittyviä elämänpoliittisia valintoja rakenteistavassa yhteiskunnallisessa kontekstissa tapahtuneita yleisen tason muutoksia. Opiskelijoiden työssäkäynnissä ja opintojensa aikaisen toimeentulon turvaamisessa tapahtuneet muutokset kuvaavat em. valintoja rakenteistavassa yhteiskunnallisessa kontekstissa tapahtuneita heidän ratkaisuihinsa välittömämmin vaikuttavia välittävän tason muutoksia.

5 Tutkimustulokset

Esitämme Taulukossa 5. Suomen väestön määrät ja pääasiallisen toiminnan vuosina 2008–2017. Väestön määrä kasvoi näinä vuosina 186816 henkilöllä.

Työvoiman määrä lisääntyi 13558 henkilöä, mutta osuus väestöstä väheni 1,41 %-yksikköä. Työllisten määrä väheni 49451 henkilöä ja osuus väestöstä 2,41 %-yksikköä, mutta työttömien määrä lisääntyi 63009 henkilöä ja osuus väestöstä 0,99 %-yksikköä.

Työvoiman ulkopuolella olevien määrä lisääntyi 173258 henkilöä ja osuus väestöstä 1,41 %-yksikköä. 0–14-vuotiaiden määrä väheni 738 henkilöä ja osuus väestöstä 0,58 %-yksikköä, opiskelijoiden ja koululaisten määrä 5156 henkilöä ja osuus väestöstä 0,35 %-yksikköä, varus- ja siviilipalvelusmiesten määrä 8771 henkilöä ja osuus väestöstä 0,17 %-yksikköä, eläkeläisten määrä lisääntyi 182893 henkilöä ja osuus väestöstä 2,53 %-yksikköä sekä muiden työvoiman ulkopuolella olevien määrä lisääntyi 5030 henkilöä, mutta osuus väestöstä väheni 0,02 %-yksikköä.

Taulukko 5. Väestö pääasiallisen toiminnan mukaan vuosina 2008–2017.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2008– 2017
VÄESTÖ 31.12.	5326314	5351427	5375276	5401267	5426674	5451270	5471753	5487308	5503297	5513130	186816
TYÖVOIMA (hlöä)	2610668	2589838	2593914	2611164	2621312	2630122	2636703	2631321	2631516	2624226	13558
%-osuus väestöstä	49,01	48,40	48,26	48,34	48,30	48,25	48,19	47,95	47,82	47,60	-1,41
Työlliset (hlöä)	2377181	2289975	2325679	2354422	2339904	2301751	2274076	2256459	2275679	2327730	-49451
%-osuus väestöstä	44,63	42,79	43,27	43,59	43,12	42,22	41,56	41,12	41,35	42,22	-2,41
Työttömät (hlöä)	233487	299863	268235	256742	281408	328371	362627	374862	355837	296496	63009
%-osuus väestöstä	4,38	5,60	4,99	4,75	5,19	6,02	6,63	6,83	6,47	5,38	0,99
TYÖVOIMAN ULKO- PUOLELLA OLEVAT (hlöä)	2715646	2761589	2781362	2790103	2805362	2821148	2835050	2855987	2871781	2888904	173258
%-osuus väestöstä	50,99	51,60	51,74	51,66	51,70	51,75	51,81	52,05	52,18	52,40	1,41
0–14-vuotiaat (hlöä)	891162	888323	887677	888982	891392	895021	896608	896023	894178	890424	-738
%-osuus väestöstä	16,73	16,60	16,51	16,46	16,43	16,42	16,39	16,33	16,25	16,15	-0,58
Opiskelijat, koululaiset (hlöä)	405963	422618	423255	412429	410856	411149	412686	411925	407905	400807	-5156
%-osuus väestöstä	7,62	7,90	7,87	7,64	7,57	7,54	7,54	7,51	7,41	7,27	-0,35
Varusmiehet, siviilipalvelusmiehet (hlöä)	16508	17468	17534	17564	17191	7802	7638	7607	7294	7737	-8771
%-osuus väestöstä	0,31	0,33	0,33	0,33	0,32	0,14	0,14	0,14	0,13	0,14	-0,17
Eläkeläiset (hlöä)	1232420	1260128	1278070	1297126	1313087	1333415	1348240	1368473	1389830	1415313	182893
%-osuus väestöstä	23,14	23,55	23,78	24,02	24,20	24,46	24,64	24,94	25,25	25,67	2,53
Muut työvoiman ulko- puolella olevat (hlöä)	169593	173052	174826	174002	172836	173761	169878	171959	172574	174623	5030
%-osuus väestöstä	3,18	3,23	3,25	3,22	3,18	3,19	3,10	3,13	3,14	3,17	-0,02

Lähde: Työssäkaynti.

Esitämme Taulukossa 6. työllisten opiskelijoiden määrät ja osuudet opiskelijoista sekä kunkin koulutusalan työllisten opiskelijoiden osuudet koulutusalan opiskelijoista vuosina 2008–2017.

Opiskelijoiden määrä lisääntyi näinä vuosina 12738 henkilöä, mutta työllisten opiskelijoiden määrä väheni 23807 henkilöä ja osuus opiskelijoista 5,41 %-yksikköä.

Yleissivistävän koulutuksen opiskelijoiden määrä väheni 5124 henkilöä, työllisten opiskelijoiden määrä 2034 henkilöä ja osuus alan opiskelijoista 0,87 %-yksikköä ja opiskelijoista 0,41 %-yksikköä.

Kasvatusalan opiskelijoiden määrä lisääntyi 1846 henkilöä ja työllisten opiskelijoiden määrä 515 henkilöä, mutta osuus alan opiskelijoista väheni 3,86 %-yksikköä ja lisääntyi opiskelijoista 0,05 %-yksikköä.

Humanististen ja taitealojen opiskelijoiden määrä väheni 9061 henkilöä ja työllisten opiskelijoiden määrä 7444 henkilöä, osuus alan opiskelijoista 5,61 %-yksikköä ja opiskelijoista 1,40 %-yksikköä.

Yhteiskunnallisten alojen opiskelijoiden määrä väheni 381 henkilöä ja työllisten opiskelijoiden määrä 1366 henkilöä, osuus alan opiskelijoista 5,40 %-yksikköä ja opiskelijoista 0,29 %-yksikköä.

Kaupan, hallinnon ja oikeustieteiden opiskelijoiden määrä lisääntyi 7217 henkilöä, mutta työllisten opiskelijoiden määrä väheni 2560 henkilöä ja osuus alan opiskelijoista 7,62 %-yksikköä sekä opiskelijoista 0,72 %-yksikköä.

Luonnontieteiden opiskelijoiden määrä väheni 1954 henkilöä ja työllisten määrä 1770 henkilöä sekä osuus alan opiskelijoista 4,21 %-yksikköä ja opiskelijoista 0,35 %-yksikköä.

Tietojenkäsittelyn ja tietoliiketeen opiskelijoiden määrä väheni 4549 henkilöä ja työllisten opiskelijoiden määrä 7009 henkilöä sekä osuus alan opiskelijoista 12,71 %-yksikköä ja opiskelijoista 1,30 %-yksikköä.

Tekniikan alojen opiskelijoiden määrä lisääntyi 965 henkilöä, mutta työllisten opiskelijoiden määrä väheni 3048 henkilöä sekä osuus alan opiskelijoista 3,09 %-yksikköä ja opiskelijoista 0,76 %-yksikköä.

Maa- ja metsätalousalojen opiskelijoiden määrä lisääntyi 1663 henkilöä ja työllisten opiskelijoiden määrä 261 henkilöä, mutta osuus alan opiskelijoista väheni 3,68 %-yksikköä ja opiskelijoista lisääntyi 0,01 %-yksikköä.

Terveys- ja hyvinvointialojen opiskelijoiden määrä lisääntyi 21199 henkilöä ja työllisten opiskelijoiden määrä 8014 henkilöä, mutta osuus alan opiskelijoista väheni 5,14 %-yksikköä ja opiskelijoista lisääntyi 1,48 %-yksikköä.

Palvelualojen opiskelijoiden määrä lisääntyi 917 henkilöä, mutta työllisten opiskelijoiden määrä väheni 7366 henkilöä sekä osuus alan opiskelijoista 13,60 %-yksikköä ja opiskelijoista 1,42 %-yksikköä.

Taulukko 6. Työlliset opiskelijat koulutusaloittain vuosina 2008–2017.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2008–2017
YHTEENSÄ											
Opiskelijoita (hlöä)	565069	575636	580699	580248	578914	576643	578718	575876	577867	577807	12738
Työllisiä opiskelijoita (hlöä)	331638	317741	325910	329913	310835	299614	290874	286080	293547	307831	-23807
Työllisten %-osuus opiskelijoista	58,69	55,20	56,12	56,86	53,69	51,96	50,26	49,68	50,80	53,28	-5,41
YLEISSIVISTÄVÄ KOULUTUS											
Opiskelijoita (hlöä)	48289	46562	46995	45931	45630	45171	43968	44013	42920	43165	-5124
Työllisiä opiskelijoita (hlöä)	15616	12849	13669	13834	12943	12399	11331	11448	11570	13582	-2034
Työllisten opiskelijoiden %-osuus alan opiskelijoista	32,34	27,60	29,09	30,12	28,37	27,45	25,77	26,01	26,96	31,47	-0,87
Työllisten opiskelijoiden %-osuus opiskelijoista	2,76	2,23	2,35	2,38	2,24	2,15	1,96	1,99	2,00	2,35	-0,41
KASVATUSALAT											
Opiskelijoita (hlöä)	14565	15286	15625	15807	16225	16351	16279	16186	16188	16411	1846
Työllisiä opiskelijoita (hlöä)	9059	9280	9730	9952	9604	9622	9243	9319	9329	9574	515
Työllisten opiskelijoiden %-osuus alan opiskelijoista	62,20	60,71	62,27	62,96	59,19	58,85	56,78	57,57	57,63	58,34	-3,86
Työllisten opiskelijoiden %-osuus opiskelijoista	1,60	1,61	1,68	1,72	1,66	1,67	1,60	1,62	1,61	1,66	0,05
HUMANISTISET JA TAIDEALAT											
Opiskelijoita (hlöä)	55787	56988	58061	57171	55788	53921	51484	49751	48574	46726	-9061
Työllisiä opiskelijoita (hlöä)	29699	29304	30470	29666	27468	25912	23857	23053	22494	22255	-7444
Työllisten opiskelijoiden %-osuus alan opiskelijoista	53,24	51,42	52,48	51,89	49,24	48,06	46,34	46,34	46,31	47,63	-5,61
Työllisten opiskelijoiden %-osuus opiskelijoista	5,26	5,09	5,25	5,11	4,74	4,49	4,12	4,00	3,89	3,85	-1,40
YHTEISKUNNALLISET ALAT											
Opiskelijoita (hlöä)	21072	21907	22618	22650	22650	22075	21955	21721	21163	20691	-381
Työllisiä opiskelijoita (hlöä)	13760	13918	14786	14780	13967	13586	13141	12970	12523	12394	-1366
Työllisten opiskelijoiden %-osuus alan opiskelijoista	65,30	63,53	65,37	65,25	61,66	61,54	59,85	59,71	59,17	59,90	-5,40
Työllisten opiskelijoiden %-osuus opiskelijoista	2,44	2,42	2,55	2,55	2,41	2,36	2,27	2,25	2,17	2,15	-0,29
KAUPPA, HALLINTO JA OIKEUSTIETEET											
Opiskelijoita (hlöä)	95588	96479	96189	96804	97014	95733	96897	98389	101243	102805	7217
Työllisiä opiskelijoita (hlöä)	69806	66931	67157	67956	64008	60848	59548	60522	64037	67246	-2560
Työllisten opiskelijoiden %-osuus alan opiskelijoista	73,03	69,37	69,82	70,20	65,98	63,56	61,45	61,51	63,25	65,41	-7,62
Työllisten opiskelijoiden %-osuus opiskelijoista	12,35	11,63	11,56	11,71	11,06	10,55	10,29	10,51	11,08	11,64	-0,72

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2008–2017
LUONNONTIETEET											
Opiskelijoita (hlöä)	19346	20049	20489	20135	19631	19162	18873	18333	17671	17392	-1954
Työllisiä opiskelijoita (hlöä)	10267	10226	10886	10529	9730	9401	9068	8512	8381	8497	-1770
Työllisten opiskelijoiden %-osuus alan opiskelijoista	53,07	51,01	53,13	52,29	49,56	49,06	48,05	46,43	47,43	48,86	-4,21
Työllisten opiskelijoiden %-osuus opiskelijoista	1,82	1,78	1,87	1,81	1,68	1,63	1,57	1,48	1,45	1,47	-0,35
TIETOJENKÄSITTELY JA TIETOLIIKENNE (ICT)											
Opiskelijoita (hlöä)	38699	37810	36272	36450	35677	34941	34274	33683	33693	34150	-4549
Työllisiä opiskelijoita (hlöä)	22713	20445	19581	19091	17534	16528	15443	14596	14712	15704	-7009
Työllisten opiskelijoiden %-osuus alan opiskelijoista	58,69	54,07	53,98	52,38	49,15	47,30	45,06	43,33	43,66	45,99	-12,71
Työllisten opiskelijoiden %-osuus opiskelijoista	4,02	3,55	3,37	3,29	3,03	2,87	2,67	2,53	2,55	2,72	-1,30
TEKNIIKAN ALAT											
Opiskelijoita (hlöä)	114304	117236	117301	116291	115254	115390	115906	115494	115386	115269	965
Työllisiä opiskelijoita (hlöä)	60450	55820	58678	60401	56031	53388	51569	51565	54071	57402	-3048
Työllisten opiskelijoiden %-osuus alan opiskelijoista	52,89	47,61	50,02	51,94	48,62	46,27	44,49	44,65	46,86	49,80	-3,09
Työllisten opiskelijoiden %-osuus opiskelijoista	10,70	9,70	10,10	10,41	9,68	9,26	8,91	8,95	9,36	9,93	-0,76
MAA- JA METSÄTALOUSALAT											
Opiskelijoita (hlöä)	16861	17502	18281	18309	18460	18492	18782	18644	18800	18524	1663
Työllisiä opiskelijoita (hlöä)	9558	9412	10062	10033	9637	9349	9471	9296	9426	9819	261
Työllisten opiskelijoiden %-osuus alan opiskelijoista	56,69	53,78	55,04	54,80	52,20	50,56	50,43	49,86	50,14	53,01	-3,68
Työllisten opiskelijoiden %-osuus opiskelijoista	1,69	1,64	1,73	1,73	1,66	1,62	1,64	1,61	1,63	1,70	0,01
TERVEYS- JA HYVINVOINTIALAT											
Opiskelijoita (hlöä)	82933	87227	92183	94622	96375	98714	102692	101964	103841	104132	21199
Työllisiä opiskelijoita (hlöä)	53385	54790	57695	60909	59317	59314	60141	57270	58514	61399	8014
Työllisten opiskelijoiden %-osuus alan opiskelijoista	64,37	62,81	62,59	64,37	61,55	60,09	58,56	56,17	56,35	58,96	-5,41
Työllisten opiskelijoiden %-osuus opiskelijoista	9,45	9,52	9,94	10,50	10,25	10,29	10,39	9,94	10,13	10,63	1,18
PALVELUALAT											
Opiskelijoita (hlöä)	57625	58590	56685	56078	56210	56693	57608	57698	58388	58542	917
Työllisiä opiskelijoita (hlöä)	37325	34766	33196	32762	30596	29267	28062	27529	28490	29959	-7366
Työllisten opiskelijoiden %-osuus alan opiskelijoista	64,77	59,34	58,56	58,42	54,43	51,62	48,71	47,71	48,79	51,18	-13,60
Työllisten opiskelijoiden %-osuus opiskelijoista	6,61	6,04	5,72	5,65	5,29	5,08	4,85	4,78	4,93	5,18	-1,42

Lähde: Opiskelijoiden työssäkäynti.

Esitämme Taulukossa 7. perusasteen jälkeisen tutkintotavoitteisen koulutuksen opiskelijoiden määrät, ulkomaalaisten ja vieraskielisten opiskelijoiden määrät ja osuudet opiskelijoista, koulutussektorien opiskelijoiden määrät ja osuudet opiskelijoista sekä ulkomaalaisten ja vieraskielisten opiskelijoiden määrät ja osuudet koulutussektorin opiskelijoista ja opiskelijoista vuosina 2008–2016.

Opiskelijoiden määrä lisääntyi näinä vuosina 40505 henkilöä, ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä 19350 henkilöä ja osuus opiskelijoista 2,47 %-yksikköä sekä vieraskielisten opiskelijoita määrä 32240 henkilöä ja osuus opiskelijoista 4,17 %-yksikköä.

Yliopistokoulutuksen opiskelijoiden määrä väheni 9332 henkilöä ja osuus opiskelijoista 2,62 %-yksikköä, ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä lisääntyi 4999 henkilöä, osuus koulutussektorin opiskelijoista 3,46 %-yksikköä ja opiskelijoista 0,64 %-yksikköä sekä vieraskielisten opiskelijoiden määrä 7283 henkilöä, osuus koulutussektorin opiskelijoista 4,99 %-yksikköä ja opiskelijoista 0,94 %-yksikköä.

Ammattikorkeakoulutuksen opiskelijoiden määrä lisääntyi 8291 henkilöä ja osuus opiskelijoista 0,06 %-yksikköä, ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä 3509 henkilöä, osuus koulutussektorin opiskelijoista 2,21 %-yksikköä ja opiskelijoista 0,43 %-yksikköä sekä vieraskielisten opiskelijoiden määrä 5209 henkilöä, osuus koulutussektorin opiskelijoista 3,35 %-yksikköä ja opiskelijoista 0,65 %-yksikköä.

Ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden määrä lisääntyi 52236 henkilöä ja osuus opiskelijoista 4,95 %-yksikköä, ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä 10548 henkilöä, osuus koulutussektorin opiskelijoista 2,66 %-yksikköä ja osuus opiskelijoista 1,37 %-yksikköä sekä vieraskielisten opiskelijoiden määrä 17373 henkilöä ja osuus koulutussektorin opiskelijoista 4,53 %-yksikköä ja opiskelijoista 2,28 %-yksikköä.

Lukiokoulutuksen opiskelijoiden määrä väheni 10690 henkilöä ja osuus opiskelijoista 2,40 %-yksikköä, mutta ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä lisääntyi 294 henkilöä ja osuus koulutussektorin opiskelijoista 0,43 %-yksikköä sekä opiskelijoista 0,03 %-yksikköä ja vieraskielisten opiskelijoiden määrän 2375 henkilöä, osuus koulutussektorin opiskelijoista 2,59 %-yksikköä ja opiskelijoista 0,30 %-yksikköä.

Taulukko 7. Perusasteen jälkeisen tutkintotavoitteisen koulutuksen opiskelijat sekä ulkomaalaiset ja vieraskieliset opiskelijat koulutussektoreittain vuosina 2008–2016.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2008–2016
KAIKKI KOULUTUSSEKTORIT										
Opiskelijoita (hlöä)	686307	697168	699897	697152	692800	725929	728128	726308	726812	40505
Ulkomaalaisia opiskelijoita (hlöä)	23831	25687	27533	30366	32242	34736	37353	39877	43181	19350
%-osuus opiskelijoista	3,47	3,68	3,93	4,36	4,65	4,79	5,13	5,49	5,94	2,47
Vieraskielisiä opiskelijoita (hlöä)	32209	34692	37155	41051	44413	49292	55130	59122	64449	32240
%-osuus opiskelijoista	4,69	4,98	5,31	5,89	6,41	6,79	7,57	8,14	8,87	4,17
YLIOPISTOKOULUTUS										
Opiskelijoita (hlöä)	164068	168475	169404	168983	169041	167179	163759	157436	154736	-9332
%-osuus opiskelijoista	23,91	24,17	24,20	24,24	24,40	23,03	22,49	21,68	21,29	-2,62
Ulkomaalaisia opiskelijoita (hlöä)	6195	6984	7815	8762	9639	10250	10582	10618	11194	4999
%-osuus koulutussektorin opiskelijoista	3,78	4,15	4,61	5,19	5,70	6,13	6,46	6,74	7,23	3,46
%-osuus opiskelijoista	0,90	1,00	1,12	1,26	1,39	1,41	1,45	1,46	1,54	0,64
Vieraskielisiä opiskelijoita (hlöä)	7748	8666	9639	10734	11819	12620	14321	14196	15031	7283
%-osuus koulutussektorin opiskelijoista	4,72	5,14	5,69	6,35	6,99	7,55	8,75	9,02	9,71	4,99
%-osuus opiskelijoista	1,13	1,24	1,38	1,54	1,71	1,74	1,97	1,95	2,07	0,94
AMMATTIKORKEAKOULUTUS										
Opiskelijoita (hlöä)	132501	135033	138852	139857	139876	138880	138719	139727	140792	8291
%-osuus opiskelijoista	19,31	19,37	19,84	20,06	20,19	19,13	19,05	19,24	19,37	0,06
Ulkomaalaisia opiskelijoita (hlöä)	6401	7113	7892	8874	9499	9636	9673	9735	9910	3509
%-osuus koulutussektorin opiskelijoista	4,83	5,27	5,68	6,35	6,79	6,94	6,97	6,97	7,04	2,21
%-osuus opiskelijoista	0,93	1,02	1,13	1,27	1,37	1,33	1,33	1,34	1,36	0,43
Vieraskielisiä opiskelijoita (hlöä)	7828	8674	9602	10721	11610	11944	12196	12525	13037	5209
%-osuus koulutussektorin opiskelijoista	5,91	6,42	6,92	7,67	8,30	8,60	8,79	8,96	9,26	3,35
%-osuus opiskelijoista	1,14	1,24	1,37	1,54	1,68	1,65	1,67	1,72	1,79	0,65

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2008–2016
AMMATILLINEN KOULUTUS										
Opiskelijoita (hlöä)	275498	281572	279863	279266	276471	313972	321736	325085	327734	52236
%-osuus opiskelijoista	40,14	40,39	39,99	40,06	39,91	43,25	44,19	44,76	45,09	4,95
Ulkomaalaisia opiskelijoita (hlöä)	9574	9949	10062	10813	11134	12896	15218	17616	20122	10548
%-osuus koulutussektorin opiskelijoista	3,48	3,53	3,60	3,87	4,03	4,11	4,73	5,42	6,14	2,66
%-osuus opiskelijoista	1,40	1,43	1,44	1,55	1,61	1,78	2,09	2,43	2,77	1,37
Vieraskielisiä opiskelijoita (hlöä)	13305	13906	14115	15396	16431	19858	23607	27059	30678	17373
%-osuus koulutussektorin opiskelijoista	4,83	4,94	5,04	5,51	5,94	6,32	7,34	8,32	9,36	4,53
%-osuus opiskelijoista	1,94	1,99	2,02	2,21	2,37	2,74	3,24	3,73	4,22	2,28
LUKIOKOULUTUS										
Opiskelijoita (hlöä)	114240	112088	111778	109046	107412	105898	103914	104060	103550	-10690
%-osuus opiskelijoista	16,65	16,08	15,97	15,64	15,50	14,59	14,27	14,33	14,25	-2,40
Ulkomaalaisia opiskelijoita (hlöä)	1661	1641	1764	1917	1970	1954	1880	1908	1955	294
%-osuus koulutussektorin opiskelijoista	1,45	1,46	1,58	1,76	1,83	1,85	1,81	1,83	1,89	0,43
%-osuus opiskelijoista	0,24	0,24	0,25	0,27	0,28	0,27	0,26	0,26	0,27	0,03
Vieraskielisiä opiskelijoita (hlöä)	3328	3446	3799	4200	4553	4870	5006	5342	5703	2375
%-osuus koulutussektorin opiskelijoista	2,91	3,07	3,40	3,85	4,24	4,60	4,82	5,13	5,51	2,59
%-osuus opiskelijoista	0,48	0,49	0,54	0,60	0,66	0,67	0,69	0,74	0,78	0,30

Lähde: Oppilaitosten opiskelijat ja tutkinnot.

Esitämme Taulukossa 8. opiskelijoiden määrät, opintotuen saajien määrät ja osuudet opiskelijoista sekä työvoima- ja omaehtoisessa koulutuksessa työttömyysturvalla olevien määrät ja osuudet opiskelijoista vuosina 2008–2016. Kuten jo taulukosta 5. kävi ilmi, lisääntyi opiskelijoiden määrä näinä vuosina 40505 henkilöä.

Opintotuen saajien määrä väheni 6923 henkilöä ja osuus opiskelijoista 3,63 %-yksikköä. Työvoimakoulutuksessa työttömyysturvalla olevien määrä väheni 4265 henkilöä ja osuus opiskelijoista 0,79 %-yksikköä, mutta omaehtoisessa opiskelussa olevien määrä lisääntyi vuodesta 2010 alkaen niin, että vuonna 2016 heidän määränsä oli 34665 henkilöä ja osuutensa opiskelijoista 4,77 %.

Taulukko 8. *Opiskelijat, opintotuen saajat ja heidän osuutensa opiskelijoista sekä työvoima- ja omaehtoisessa koulutuksessa työttömyysturvalla olevat vuosina 2008–2016.*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2008–2016
OPISKELIJAT	686307	697168	699897	697152	692800	725929	728128	726308	726812	40505
OPINTOTUEN SAAJAT (hlöä)	329 227	339 322	342 654	336 231	330 537	327 039	326 336	327 711	322 304	-6 923
%-osuus opiskelijoista	47,97	48,67	48,96	48,23	47,71	45,05	44,82	45,12	44,34	-3,63
TYÖVOIMAKOULUTUKSESSA TYÖTTÖ- MYYSTURVALLA OLEVAT (hlöä)	24986	27862	32823	30197	27626	26193	25486	22374	20721	-4265
%-osuus opiskelijoista	3,64	4,00	4,69	4,33	3,99	3,61	3,50	3,08	2,85	-0,79
OMAEHTOISESSA OPISKELUSSA TYÖT- TÖMYYSTURVALLA OLEVAT (hlöä)	0	0	6103	15184	18638	19596	25644	30041	34665	34665
%-osuus opiskelijoista	0	0	0,87	2,18	2,69	2,70	3,52	4,14	4,77	4,77

Lähteet: Opintuen saajat ja maksetut opintotuet; Oppilaitosten opiskelijat ja tutkinnot; Työnvälitystilasto.

6 Pohdinta

Tarkastelujemme valossa Suomessa opiskelijoiden palkkatyössäkäyntiä ja opintososiaalisten etujen käyttöä määritti vuosina 2008–2017/2016 heidän asemansa *KTHM-kansalaisina*, joiden piti ansaita oikeutensa sosiaalietuuksiin. Tähän viittaa ensinnäkin se, että vuosina 2008–2016 opintotuen saajien osuus opiskelijoita väheni 3,63 %-yksikköä ja omaehtoisessa koulutuksessa työttömyysturvalla olevien osuus lisääntyi 4,77 %-yksikköä. Lisäksi työvoimakoulutuksessa työttömyysturvalla olevien osuus opiskelijoista oli vuonna 2016 yhä 2,85 %, vaikka laski näinä vuosina 0,79 %-yksikköä. Kun opintotuen saajien osuutta opiskelijoista vertaa omaehtoisessa ja työvoimakoulutuksessa työttömyysturvalla olevien osuuteen yhteensä, voi edellisen todeta laskeneen 47,97 %:sta 44,34 %:iin ja jälkimmäisen yhteensä nousseen 3,64 %:sta 7,62 %:iin. (Taulukko 8.) Opintojen aikaista toimeentuloa turvaavaksi sosiaalietuudeksi tarkoitettun opintotuen rooli opintojen aikaisen toimeentulon turvaajana siis heikentyi ja työttömyydestä seuraavaa toimeentulon laskua kompensoimaan tarkoitettun työttömyysturvan rooli vahvistui.

Toiseksi Suomessa opiskelleiden asemaan *KTHM-kansalaisina* viittaa eri koulutussektoreilla opiskelleiden määrissä vuosina 2008–2017 tapahtuneet muutokset. Ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden osuus opiskelijoista lisääntyi 40,14 %:sta 45,09 %:iin eli 4,95 %-yksikköä ja ammattikorkeakoulutuksen opiskelijoiden 19,31 %:sta 19,37 eli 0,06 %-yksikköä, mutta yliopistokoulutuksen opiskelijoiden osuus väheni 23,91 %:sta 21,29 %:iin eli 2,62 %-yksikköä ja lukiokoulutuksen opiskelijoiden 16,65 %:sta 14,25 %:iin eli 2,40 %-yksikköä. (Taulukko 7.) Ammatillisen ja ammattikorkeakoulutuksen opiskelijoiden määrien ja osuuksien lisääntyminen ja lukio- ja yliopistokoulutuksen väheneminen vahvistivat ammattispesifiä osaamista tuottavan koulutuksen asemaa yhteiskunnassa heikentäen yleissivistävän koulutuksen asemaa. Nopeaa koulutuksen suorittamista ja työllistymistä tavoiteltaessa tämä voi tuntua oikeansuuntaiselta kehitykseltä. Asiaa on kuitenkin syytä pohtia siltä kannalta, kuinka tärkeää Suomessa on hallita nykyisin niin ammatti- kuin elämänhallintaspesifejä taitoja. Tätä on tärkeää pohtia myös päätettäessä ulkomaalaisten ja vieraskielisten opetus- ja työllistämispainostuksista huomioiden kokonaisvaltaisesti heidän elämäntilanteensa ja elämisen arjessaan tarvitsemansa yleissivistävät kvalifikaatiot, eikä vain kulloisetkin yhteiskunnassa esiintyvät esimerkiksi väestökehitykseen liittyvät työvoimatarpeet (Taulukko 5.; ks. Yijälä & Luoma 2018, 155–158).

Kolmanneksi Suomessa opiskelleiden asemaan *KTHM-kansalaisina* viittaa työllisten opiskelijoiden määrissä vuosina 2008–2017 tapahtuneet muutokset. Toisin kuin puheiden opiskelunaikaisen työkokemuksen hankkimisen tärkeydestä voisi olettaa vaikuttaneen, väheni heidän määränsä 23807 henkilöä ja osuutensa opiskelijoista 5,41 %-yksikköä. Työllisten opiskelijoiden osuus koulutusalan opiskelijoista väheni kaikilla koulutusaloilla, vaikka heidän määränsä lisääntyi kasvatustalouksilla, maa- ja metsätalouksilla sekä terveys- ja hyvinvointialoilla. (Taulukko 6.) Työllisten opiskelijoiden määrien ja osuuksien vähenemistä selittää työvoiman kysyntä, joka ei riittänyt pitämään työllisen työvoiman osuutta työvoimasta ja määrää yhtä suurina kuin vuonna 2008, saati nostamaan niitä (Taulukko 5.). Lisäksi siihen vaikutti se, ettei työntekijän valmius tarjota opiskelijalle mahdollisuutta hankkia työkokemusta tarkoita, että hänellä olisi myös valmius maksaa harjoittelijalle palkkaa. Hänen valmiutensa maksaa palkkaa on sitä epätodennäköisempää mitä helpompi hänen on saada opiskelija tai muu harjoittelija maksamatta siitä mitään.

Samalla kun Suomen väestökehitykseen viittaavat työnantajien, oppilaitosten edustajien ja avainministeriöiden puheet tarpeesta nopeuttaa tutkintojen suorittamista ja työllistymistä ovat intensivoituneet, on työ- ja elinkeinoministeriö pyrkinyt tehostamaan työvoiman saatavuuden ja kohtaannon sekä opetus- ja kulttuuriministeriö tutkintojen suorittamisnopeuksien seurantajärjestelmiä jälkimmäisen myös palkitessa esimerkiksi tulosneuvotteluja käydessään oppilaitoksia opintojen nopeuttamisesta. Tutkintojen suorittaminen on siten alkanut muistuttaa nopeuskilpailua, jossa oppilaitokset kannustavat opiskelijoita suorittamaan opintoja ja hankkimaan optimaalisia opiskelunaikaisen työharjoittelun ja palkkatyössäkäynnin mahdollistavia työpaikkoja. Kilpailua kannustamaan on luotu porkkana/keppi -periaatteella toimivia etuusjärjestelmiä, jotka tarjoavat sitä paremmat edut mitä nopeammin tutkinnon onnistuu

suorittamaan. Kilpailua kannustettaessa on kuitenkin jäänyt vähälle huomiolle yhtäaikaisen opiskelun ja palkkatyössäkäynnin jaksamiselle sekä uusien kvalifikaatioiden oivaltamiselle ja sisäistämiseksi asettamat haasteet, vaikka ne luovat perustan ihmisen kyvyille oppia sovelta- maan kvalifikaatioitaan monipuolisesti pärjätäkseen muun muassa Suomen kaltaisessa 4. teollistumisvaihetta elävässä yhteiskunnassa (Roboter – Assistenz-Systeme ... 2018. Kilpai- luun kannustamisen paradoksaalisuutta lisää yksilöllisyyden korostamisen (mm. yksilöllisiä opintopolkuja rakentamalla) rinnalla nähtävät pyrkimykset standardoida tutkintojen suoritta- misajat.

Kirjallisuus

- Aarnio, L. & Pulkkinen, S. 2015. Mitä tarkoittaa ”ammattillisen koulutuksen työelämävastaavuus”? Tilannekatsaus marraskuu 2015. Raportit ja selvitykset 2015:7. Opetushallitus. Viitattu 15.5.2019 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/173071_mita_tarκοittaa_ammattillisen_koulutuksen_työelämävastaavuus.pdf
- Arajärvi, P. 2003. Selvitystoimeksianto aikuisopiskelun maksuista, aikuisopiskelun aikaisesta toi- meentulosta ja koulutuksen verotuksesta. Väli raportti. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003:17. Opetusministeriö. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto.
- Asplund, R., Kauhanen, A. & Vanhala, P. 2015. Ammattirakenteet murtuvat. Mihin työntekijät päätyvät ja miksi? Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA. Sarja B268. Helsinki: Taloustieto Oy. Viitattu 20.5.2019 https://www.etla.fi/wp-content/uploads/ETLA_B268_Ammattirakenteet_murtuvat_kansilla.pdf
- Julkunen, R. 2008. Uuden työn paradoksit. Keskusteluja 2000-luvun työprosess(e)ista. Tampere: Vastapaino.
- Kalenius, A. 2018. Koulutustason kehitys Suomessa. Taustaraportti Talouspolitiikan arviointineu- vostolle. Viitattu 8.4.2019 https://www.talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/wordpress/wp-con- tent/uploads/2018/01/Kalenius_2018.pdf
- Kaihovaara, A. 2021. Miten Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset pärjäävät koulussa ja työ- elämässä? Kotoutumisen osaamiskeskus, työ- ja elinkeinoministeriö. Policy Brief 2/2021. Vii- tattu 13.12.2021 <https://kotoutuminen.fi/documents/56901608/76169779/Policy-Brief-2-2021.pdf/35be9d44-db32-149e-f578-020c9ba18617/Policy-Brief-2-2021.pdf?t=1624368881581>
- Karhunen, H., Määtänen, N. & Uusitalo, R. 2016. Opintotukijärjestelmän uudistaminen. Raken- teelliseen malliin perustuvia vaikutuslaskelmia. ETLA Raportit No 59. Helsinki: Elinkeinoelä- män tutkimuslaitos. Viitattu 11.4.2019 <https://www.etla.fi/wp-content/uploads/ETLA-Raportit- Reports-59.pdf>
- Kivinen, O. & Hedman, J. 2019. Ikäluokkien eteneminen koulutusjärjestelmässä ja työmarkkinoilla – sukupuolten väliset erot erityistarkastelussa. Talous ja yhteiskunta 2|2019. Helsinki: Palkan- saajien tutkimuslaitos. Viitattu 15.6.2019 <http://www.labour.fi/ty/tylehti/talous-yhteiskunta-2-2019/ikaluokkien-eteneminen-koulutusjarjestelmassa-ja-tyomarkkinoilla-sukupuolten-valiset-erot-erityistarkastelussa/>
- Koistinen, P. 2014. Työ, työvoima & politiikka. Tampere: Vastapaino.
- Koramo, M. & Vehviläinen, J. 2015. Ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelma. Laa- dullinen ja määrällinen seuranta vuonna 2014. Raportit ja selvitykset 2015:3. Opetushallitus. Viitattu 12.5.2019 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/166808_ammattillisen_koulu- tuksen_lapaisyn_tehostamisohjelma.pdf
- Kosonen, R., Saari, E., Aaltonen, S., Heponiemi, T., Jauhiainen, S., Kankaanpää, R., Palander, J., Pöllänen, P., Steel, T. & Yijälä, A. 2019. Maahanmuuttaja osalliseksi ja työhön. POLICY BRIEF 14.3.2019. Strateginen tutkimus. Suomen Akatemia. Viitattu 6.5.2019 https://www.aka.fi/globalassets/33stn/materiaaleja/politiikkasuositukset/19_03_maahanmuut- tajat_tyohon_ja_osalliseksi.pdf
- Lahtinen, I. 2019. Opintotuen historia, nykypäivä ja tulevaisuus. Kansaneläkelaitos. Viitattu 18.6.2019 <https://www.kela.fi/documents/10180/1169455/optuhistoriap.pdf/ce4725d4-77fc-4f46-b713-d15d01a962f9>

- Lavapuro, J., Ojanen, T., Rautiainen, P. & Valtonen, V. 2016. Sivistykselliset ja sosiaaliset perusoikeudet syrjäkunnissa. Kunnallissalan kehittämissäätiön Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 97. Viitattu 25.6.2019 <https://kaks.fi/julkaisut/sivistykselliset-sosiaaliset-perusoikeudet-syrjakkunnissa/>
- Opintotukijärjestelmän kehitys. Viitattu 9.7.2019 <https://minedu.fi/opintotukijarjestelman-kehitys>
- Opintuen saajat ja maksetut opintotuet, Kela, Kelasto, Kela/analytiikka- ja tilastoryhmä / NIT090A. Viitattu 25.5.2019 http://raportit.kela.fi/ibi_apps/WFServlet?IBIF_ex=NIT090AL
- Opiskelijoiden työssäkäynti. Tilastokeskus. Viitattu 25.5.2019 http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__kou__opty/statfin_opty_pxt_11qy.px/
- Oppilaitosten opiskelijat ja tutkinnot. Tilastokeskus. Viitattu 25.5.2019 http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__kou__opiskt/statfin_opiskt_pxt_003.px/table/tableViewLayout1/
- Peruskoulun puitelaki hyväksytään 1968. Viitattu 3.7.2019 <https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/eduskunta-tekee-paatoksen-peruskoulusta/Sivut/peruskoulun-puitelaki-hyvaksytaan.aspx>
- Pöyliö, H. & Erola, J. 2015. Suomen lisääntynyt SOSIAALINEN LIIKKUVUUS harvinaista muualla Euroopassa. *Talous ja yhteiskunta* 4/2015, 30–35. Viitattu 3.7.2019 <http://www.labor.fi/ty/tylehti/ty/ty42015/pdf/ty42015PoylioErola.pdf>
- Rehunen, A., Ristimäki, M., Strandell, A., Tiitu, M. & Helminen, V. 2018. Katsaus yhdyskuntarakenteen kehitykseen Suomessa 1990–2016. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 13/2018. Helsinki: Suomen ympäristökeskus (SYKE). Viitattu 13.8.2019 https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/236327/SYKEra_13_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Roboter – Assistenz-Systeme – Künstliche Intelligenz: Neue Formen der Mensch-Maschine-Interaktion 2018. Konferenz-Band. Januar 2018. Berlin: Institut für die Geschichte und Zukunft der Arbeit. Viitattu 3.4.2019 http://igza.org/wp-content/uploads/2018/02/IGZA-Konferenz-Band_Robotik-und-KI.pdf
- Roos, J.P. & Hoikkala, T. 1998. Esipuhe. Teoksessa J.P. Roos & T. Hoikkala, (toim.) *Elämänpolitiikka* Tampere: Gaudeamus, 7–19.
- Selvitys yhteistyön syventämisestä Satakunnan ja Seinäjoen ammattikorkeakoulujen sekä Tampereen korkeakouluyhteisön välillä. Loppuraportti 2018. Viitattu 13.7.2019 https://www.samk.fi/wp-content/uploads/2018/09/Loppuraportti_SAMK-SeAMK_TRE3.pdf
- Suoniemi, I. 2017. Intergenerational mobility and equal opportunity, evidence from Finland. *Työpapereita* 312. Helsinki: Palkansaajien tutkimuslaitos. Viitattu 14.8.2019 http://www.labor.fi/?wpfb_dl=4446
- StatFin-tilastotietokanta. Viitattu 25.5.2019 <http://tilastokeskus.fi/tup/statfin/index.html>
- Suikkanen, A. & Viinamäki, L. 1999. New dimensions of labour market citizenship. Teoksessa Ferrie, J. E., Marmot, M.G., Griffiths, J. & Ziglio, E. (eds.), *Labour market changes and job insecurity: a challenge for social welfare and health promotion*. (pp. 31–58). WHO Regional Publications, European Series, No. 81. Viitattu 23.7.2019 http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0005/98411/E66205.pdf
- Tilastoja ulkomaalaisista tutkinto-opiskelijoista Suomen korkeakouluissa 2016. 2017. *Faktaa Express* 6A/2017. Viitattu 14.7.2019 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/faktaaexpress6a_2017.pdf
- Tilastotietokanta Kelasto. 2012/2017. Kansaneläkelaitos. Viitattu 25.5.2019 <https://www.kela.fi/kelasto>
- Työnvälitystilasto. Työ- ja elinkeinoministeriö. Tiedot saatu Petri Syväselältä sähköpostitse 5.8.2019.
- Työssäkäynti. Tilastokeskus. Viitattu 25.5.2019 http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__tyokay/statfin_tyokay_pxt_115d.px/table/tableViewLayout1/
- Viinamäki, L. 2006. Havainnot pohjoissuomalaisen nuorten koulutus- ja työmarkkinakansalaisuudesta 1990-luvulta. Teoksessa M. Pylkkönen & V.-M. Ulvinen (toim.), *TUHTI 2004. Pohjoinen nuorisotyön, tutkimuksen ja hallinnon ulottuvuus*. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan elektronisia julkaisuja 4. Nuorisotutkimusverkosto. Viitattu 12.5.2019 <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9514280296.pdf>, 19–37.

- Väänänen, A. & Turtiainen, J. 2014. Suomalaisen työntekijyyden ja työntekijäideaalien historia. Teoksessa A. Väänänen. & J. Turtiainen (toim.) Suomalainen työntekijäisyys 1945–2013. Tampere: Vastapaino, 34–53.
- Yijälä, A. & Luoma, T. 2018. "En halua istua veronmaksajan harteilla, haluan olla veronmaksaja itse". Haastattelututkimus maahanmuuttajien työmarkkinapoluista ja työnteon merkityksestä heidän hyvinvoinnilleen. Tutkimuksia 2018:2. Helsinki: Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot. Viitattu 23.8.2019 https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/18_06_20_Tutkimuksia_2_Yijala_Luoma.pdf

Tämä maahanmuuttajuutta käsittelevä kahden artikkelin julkaisu osallistuu osaltaan ajankohtaiseen keskusteluun maahanmuuttajataustaisten henkilöiden opiskelun ja palkkatyössä-käynnin reunaehdoista mahdollisuuksineen ja rajoituksineen Suomessa tilanteessa, jossa toisaalta työvoimapula on jo arkipäivää monilla toimialoilla ja ammateissa – mutta toisaalta maahanmuuttajista enemmistö asuu pääkaupunkiseudulla ja -Uudella- maalla, vaikka työvoima pulaa on enenevässä määrin muuallakin Suomessa.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

www.lapinamk.fi

ISBN 978-952-316-421-5